

ISSN 2217-4508

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ

13

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ - ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

13

intermex
Software & Communications

INTERMEX, Izdavaštvo, softver i komunikacije
11000 BEOGRAD, Alekse Bačvanskog 6
Telefon/fax: (011) 369-22-90, 369-22-91,
367-59-99, 361-89-25, 361-27-33
www.intermex.rs

intermex
Software & Communications

Нови Сад, 2022.

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

БИЛТЕН

СУДСКЕ ПРАКСЕ

13

intermex
Software & Communications

Нови Сад, 2022

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ

ПРИРЕЂИВАЧ: Виши суд у Новом Саду
За приређивача: председник суда, судија Мирослав Алимпић

ИЗДАВАЧ: Intermex, Београд, Алексе Бачванског 6
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

ГЛАВНИ И
ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

РЕДАКЦИЈА: Бранка Станковић, судија Вишег суда у Новом Саду
Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду
Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

Редакцијска
обрада сенценци: Невена Максимовић, самостални саветник
Сања Ћетојевић, библиотекар Вишег суда у Новом Саду

ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН: Intermex, Београд

ШТАМПАРИЈА: "Cicero", Београд

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело.

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

• РАСПОРЕД СУДИЈА ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ ЗА 2022. ГОДИНУ	7
• СУДСКА ПРАКСА – Сентенце	15
ГРАЂАНСКО ПРАВО	
<i>ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК</i>	
1. Надлежност суда у спору за накнаду штете због дискриминације	19
2. Вредност предмета спора	20
3. Овлашћење за заступање правног лица	21
4. Привремени заступник	22
5. Активна легитимација наследника	22
6. Нужни супарничари	24
7. Трошкови приступа вештака на рочиште	25
8. Трошкови жалбе привременог заступника	26
9. Такса на судско поравнање	26
10. Ослобађање лица на издржавању казне затвора од обавезе плаћања судских такси	27
<i>ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА</i>	
11. Право прече куповине и полагање јемства	29
12. Одлагање извршења	31
13. Приговор трећег лица	32
14. Испуњеност услова за обуставу извршног поступка	33
15. Привремена мера	34
16. Привремена мера ради обезбеђења неновчаног потраживања ...	35
17. Сметање државине и привремена мера	37

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

18. Капара	39
19. Зеленашки уговор.....	40
20. Интервенцијско дејство пресуде.....	43
21. Накнада штете због повреде права личности	44
22. Повреда права на заштиту података о личности	46
23. Неосновано обогаћење.....	49
24. Повраћај датог мита	51
25. Заштитне клаузуле у уговору о кредиту	52
26. Камата на камату	54
27. Улагање у закупљену ствар	55
28. Заснивање хипотеке на заједничкој својини.....	56
29. Трошкови лечења у иностранству	58
30. Потрошачки спор - месна надлежност	59

СТВАРНО ПРАВО

31. Одржај	61
32. Сметање државине права службености пролаза.....	62

ПОРОДИЧНО ПРАВО

33. Давање сагласности за путовање малолетног детета у иностранство	65
34. Брачна сутековина на привредном друштву.....	66
35. Повлачење предлога за споразумни развод брака.....	68

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

36. Рок за покретање парнице	69
37. Враћање пословне способности	70
38. Уплата у судски депозит	71

НАСЛЕДНО ПРАВО

39. Алеаторност уговора о доживотном издржавању	73
---	----

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

40. Суђење у разумном року.....	77
---------------------------------	----

41. Правично задовољење.....	78
42. Правична накнада.....	79

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО ПРАВО – МАТЕРИЈАЛНО

1. Вишеструки поврат (чл. 55а КЗ)	83
2. Кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица (чл. 234. ст. 3. У вези са ст. 1. КЗ) и кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди (чл. 238. ст. 3. У вези са ст. 1. тач. 4. КЗ)	85
3. Кривично дело тешко убиство при безобзирном насилничком понашању (чл. 114. тач. 2. КЗ - Сл. гласник РС бр. 72/09, 11.09.2009 - 30.11.2019. године).....	88
4. Кривично дело кршење забране утврђене мером безбедности (чл. 340а КЗ).....	90
5. Основ искључења противправности дела код кривичног дела увреда (чл. 170. ст. 4. КЗ).....	91
6. Кривично дело неовлашћено прикупљање личних података у стицају са кривичним делом неовлашћено објављивање и приказивање туђег списка, портрета и снимка (чл. 146. ст. 1. КЗ и чл. 145. ст. 1. КЗ).....	93
7. Начело <i>ne bis in idem</i> код кривичног дела недавање издржавања (чл. 195. ст. 1. КЗ и чл. 4. ЗКП).....	95

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

8. Препознавање лица (чл. 100. ЗКП)	97
9. Доказивање исправом (чл. 138. ст. 1. ЗКП).....	98
10. Предмет доказивања (чл. 83. ЗКП)	99
11. Посебно осетљив сведок (чл. 103. ЗКП).....	100
12. Записник о саслушању малолетника у полицији као доказ (чл. 4. ЗМ и чл. 289. ЗКП)	101
13. Решење о висини трошкова кривичног поступка (чл. 262. ЗКП)	102

14. Основ побијања одлуке о трошковима кривичног поступка (чл. 262. и чл. 441. ЗКП)	103
15. Неопходност нових околности код промене начина извршења казне затвора (41а Закона о извршењу кривичних санкција)....	104
16. Притвор код кривичних дела која се гоне по приватној тужби (чл. 500. ст. 2. ЗКП и чл. 216. ст. 2. ЗКП).....	105
17. Битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 2. тач. 1. и 2. ЗКП (чл. 438. ст. 2. тач. 1. и 2. у вези чл. 406. ст. 2. ЗКП у вези чл. 94. ЗКП)	107
18. Застарелост извршења казне (чл. 105. КЗ у вези чл. 107. КЗ) ...	108
19. Суђење у одсуству (чл. 381. КЗ).....	109
 • ПРИКАЗИ	111
<i>Љуба Слијепчевић, Правосудна академија, Нови Сад</i> Закон о дигиталној имовини с освртом на исплату зараде у дигиталној валути	115
Конвенције МОР-а и препоруке у области социјално-економских права	118
Злочин из мржње као специфичан вид криминалитета са домаћом судском праксом с освртом на Уставну одлуку Уж-7951/2015 од 27.01.2022. године и праксом Европског суда за људска права.....	127
 • РЕГИСТРИ	155
Азбучни стварни регистар за Грађанско право	157
Азбучни стварни регистар за Кривично право	167
Законски регистар	172

**ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА
ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ
ЗА 2022. ГОДИНУ
(пречишћен текст)**

Пословима судске управе руководи председник суда, судија **МИРОСЛАВ АЛИМПИЋ**.

Председника суда замењује судија **АНА СТАМЕНИЋ**, као први заменик и судија **НЕНАД СИМОВИЋ**.

СУДСКА ОДЕЉЕЊА

- 1. КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ**, са већима за малолетнике, другостепеним жалбеним већем и већем за одлучивање ван главног претреса.
- 2. ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ**
- 3. ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ**
- 4. ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ**

**ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА
И ЗАМЕНИЦИ СУ:**

Председник **кривичног одељења** је судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**.
Заменик председника кривичног одељења је судија **ИВАНА ЈОСИФОВИЋ**.

Председник **грађанског одељења** је судија **ВЕСНА БОЈОВИЋ**.
Заменик председника грађанског одељења је судија **МАРКО ПРЕНТОВИЋ**.

Руководилац **судске праксе грађанског одељења** је судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**.
Заменик руководиоца судске праксе грађанског одељења је судија **МИР-ЈАНА МАРКОВИЋ**.

Руководилац судске праксе кривичног одељења је судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**.

Заменик руководиоца судске праксе кривичног одељења је судија **НАТАША НИКОЛИЋ**.

За поступање по приговору у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року, поред председника суда, одређују се судије:

1. Судија Јадранка Мали
2. Судија Мирела Николчић
3. Судија Марко Прентовић
4. Судија Бранка Мајер
5. Судија Тијана Јаковљевић
6. Судија Милан Кнежевић
7. Судија Никола Петровић
8. Судија Биљана Лепотић

Наведене судије се међусобно замењују.

За поступање по жалбама у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року поред председника суда, одређују се судије:

- за предмете из области Грађанског права

1. судија Љиљана Судар
2. судија Наташа Дачић
3. судија Јасмина Аларгић
4. судија Душка Симић
5. судија Весна Бојовић
6. судија Јадранка Мали
7. судија Неатница Дејан
8. судија Рончевић Ксенија
9. судија Мирјана Марковић
10. судија Мирела Николчић
11. судија Љубинка Кекић

12. судија Бојан Божовић,
13. судија Јелена Грубор,
14. судија Дубравка Кнежевић,
15. судија Татјана Наумов,
16. судија Бранка Стаковић
17. судија Татјана Кушлић
18. судија Тамара Башић

- за предмете из области кривичног права:

1. судија Биљана Делић
2. судија Срђан Савић
3. судија Татјана Шуњка

Посебне обавезе судија поверавају се:

Праћење старих предмета у грађанској реферици поверава се судији **ВЕСНИ БОЈОВИЋ**, а у кривичној реферици судији **ТАТЈАНИ ШУЊКА**.

2. судији **ВИДОЈУ МИТРИЋУ** поверава се евиденција, распоређивање и праћење рада судијских приправника.

3. судији **СЛОБОДАНКИ ГУТОВИЋ** поверавају се послови надзорног судије за судски депозит.

4. судији **МИРЈАНИ МАРКОВИЋ** поверавају се послови у поступању и спровођењу поступка посредовања-медијације.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

За судије кривичног одељења за поступање у првом степену одређују се:

1. Председник већа - судија **ЈАСНА КОВАЧЕВИЋ**
2. Председник већа - судија **ВИДОЈЕ МИТРИЋ**
3. Председник већа - судија **РАДЕ КАЛАЈЦИЈА**
4. Председник већа - судија **САЊА РАКОВИЋ**

5. Председник већа - судија **ГОРДАНА ЛАТИНОВИЋ**
6. Председник већа - судија **НАТАША НИКОЛИЋ**
7. Председник већа - судија **НАТАША ВОЈНОВИЋ**
8. Председник већа - судија **САЊА БЕРАК**
9. Председник већа - судија **АНА СТАМЕНИЋ**
10. Председник већа - судија **АНИТА БУДИМИР**
11. Председник већа - судија **ИВАНА ЈОСИФОВИЋ**
12. Председник већа - судија **САЊА ПЕРИЋ**

Судија Тамара Радовић која се одређује за поступање у кривичном одељењу овог суда је дана 30.03.2018. године постављена за председника Основног суда у Новом Саду.

У кривичним предметима против малолетних учинилаца кривичног дела поступаће судије у већима:

1. Председник већа - судија **АНИТА БУДИМИР**
2. Председник већа - судија **НАТАША НИКОЛИЋ**

Судије за претходни поступак су:

1. Судија **ТАТЈАНА ЂУРАШКОВИЋ**
2. Судија **СЛОБОДАНКА ГУТОВИЋ**

Судије за извршење кривичних санкција су:

1. Судија **ТАТЈАНА ЂУРАШКОВИЋ**
2. Судија **СЛОБОДАНКА ГУТОВИЋ**

У кривичном већу које ће одлучивати о жалбама на одлуке основних судова, односно у кривичном већу за одлучивање ван главног претреса, распоређују се: судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**, судија **СРЂАН САВИЋ** и судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**.

У већу које ће одлучивати о жалби на одлуке основних судова које се односе на спречавање насиља у породици и пружање заштитите и подршке жртвама насиља у породици распоређују се: судија Видоје

Митрић, судија Татјана Шуњка, судија Ивана Јосифовић, судија Биљана Делић, судија Анита Будимир, судија Наташа Војновић, судија Савић Срђан, судија Наташа Николић, судија Сања Перић и судија Сања Берак.

ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ

Председник Посебног одељења за сузбијање корупције је судија **АНА СТАМЕНИЋ**, а заменик Председника посебног одељења за сузбијање корупције је судија **ГОРДАНА ЛАТИНОВИЋ**.

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за **поступање у првом степену** одређују се:

1. Председник већа - судија Јасна Ковачевић
2. Председник већа - судија Раде Калајџија
3. Председник већа - судија Сања Раковић
4. Председник већа - судија Гордана Латиновић
5. Председник већа - судија Ана Стаменић
6. Председник већа - судија Ивана Јосифовић
7. Председник већа - судија Сања Берак

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за претходни поступак одређује се:

1. судија Ненад Симовић
2. судија Раде Калајџија

У кривичном ванпретресном већу поступају све судије Посебног одељења за сузбијање корупције.

На пословима првостепеног судовања у предметима поводом примене Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији- (Р5) распоређују се судије Посебног одељења за сузбијање корупције и то: судија **ГОРДАНА ЛАТИНОВИЋ**, судија **ЈАСНА КОВАЧЕВИЋ**, судија **РАДЕ КАЛАЈЦИЈА**, судија **САЊА РАКОВИЋ** и судија **АНА СТАМЕНИЋ**.

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

На пословима првостепеног судовања у предметима П, П1, П2, П3, П4, П-уз, Ппр-уз, Р, ПОМ И1, Прр1 распоређују се:

- Судија **БРАНКА МАЈЕР**
- Судија **НИКОЛА ПЕТРОВИЋ**
- Судија **МАРКО ПРЕНТОВИЋ**
- Судија **МИЛАН КНЕЖЕВИЋ**
- Судија **ТИЈАНА ЈАКОВЉЕВИЋ.**
- Судија **БИЉАНА ЛЕПОТИЋ.**

На пословима *другостепеног судовања* распоређују се судије:

1. ВЕЋЕ

- Судија **НАТАША ДАЧИЋ**, председник Већа
- Судија **ЈАСМИНА АЛАРГИЋ**, заменик председника Већа
- Судија **ЈЕЛЕНА ГРУБОР.**

2. ВЕЋЕ

- Судија **ДУШКА СИМИЋ**, председник Већа
- Судија **ДЕЈАН НЕАТНИЦА**, заменик председника Већа
- Судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ.**

3. ВЕЋЕ

- Судија **КСЕНИЈА РОНЧЕВИЋ**, председник Већа
- Судија **ЉИЉАНА СУДАР**, заменик председника Већа
- Судија **ДУБРАВКА КНЕЖЕВИЋ**

4. ВЕЋЕ

- Судија **ВЕСНА БОЈОВИЋ**, председник Већа
- Судија **ЉУБИНКА КЕКИЋ**, заменик председника Већа
- Судија **ТАТЈАНА НАУМОВ**

5. ВЕЋЕ

- Судија **ЈАДРАНКА МАЛИ**, председник Већа
- Судија **МИРЕЛА НИКОЛЧИЋ**, заменик председника Већа.
- Судија **БОЈАН БОЖОВИЋ**
- Судија **ТАМАРА БАШИЋ**.

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

За судије *одељења судске праксе* одређују се:

1. Судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**
2. Судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**
- и
3. Судија **МИРЈАНА МАРКОВИЋ**
4. Судија **НАТАША НИКОЛИЋ**, заменици судија за одељење судске праксе.

Судије у саставу одељења судске праксе су уједно и чланови редакције **БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ**.

Главни одговорни уредник **БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ** је судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**.

Заменик главног и одговорног уредника **БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ** је судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**.

ПРЕДСЕДНИК СУДА
МИРОСЛАВ АЛИМПИЋ

**СУДСКА ПРАКСА
- СЕНТЕНЦЕ**

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

1. НАДЛЕЖНОСТ СУДА У СПОРУ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗБОГ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Спор ради заштите од дискриминације, у који спада и накнада штете због дискриминације, је у првом степену надлежан да суди виши суд, без обзира на висину новчаног потраживања.

Из образложења:

Побијаном пресудом тужбени захтев је усвојен и обавезана је тужена Република Србија да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете услед утврђене повреде начела једнаких права и обавеза накнади нематеријалну штету. У образложењу је наведено да је у поступку који је вођен пред Вишим судом у Новом Саду посл. бр. П. 1344/2018 од 19.04.2018. године донета пресуда којом је утврђено да је закључком владе РС од 17.01.2008. године, којим су дозвољена средства ради исплате новчане помоћи ратним војним резервистима са пребивалиштем на територији 7 неразвијених општина, повређено начело једнаких права и обавеза и извршена дискриминација на основу места пребивалишта ратних војних резервиста са пребивалиштем на територији свих осталих општина које нису наведене Закључком владе од 17.01.2008. године а тиме и тужиоцу као учеснику рата из 1999. године.

Одредбом члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова је прописано да виши суд у првом степену суди, између осталог, у споровима за заштиту од дискриминације и злостављања на раду.

Имајући у виду све наведено, те чињеницу да је у конкретном случају реч о спору ради заштите од дискриминације, односно о накнади штете због дискриминације, овај суд налази да се основано жалбом тужене истиче да се у конкретном случају ради о спору за који је надлежан виши суд, односно да је првостепени суд одлучио о тужбеном захтеву за који је стварно надлежан виши суд, те да је сходно томе побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из чл. 374. ст. 2. тачка 4. ЗПП-а. Из наведених разлога суд је жалбу тужене усвојио, а

побијану пресуду укинуо, те предмет уступио Вишем суду у Новом Саду, као стварно и месно надлежном суду, коме ће се спис предмета доставити на даље поступање.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2209/19 од 08.11.2022. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

2. ВРЕДНОСТ ПРЕДМЕТА СПОРА

Вредност предмета спора одређује се према вредности наплаћеној по основу побијане одредбе уговора, а не према вредности читавог уговора о кредиту, ако он може опстати без ништаве одредбе и ако она није била ни услов уговора, ни побуда због које је уговор закључен.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду, утврђена је вредност предмета спора у износу од 5.831.248,80 динара, па се Основни суд у Новом Саду огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и одредио да ће након правноснажности тог решења предмет уступити Вишем суду у Новом Саду.

Предмет тужбеног захтева у конкретном случају је утврђење ништавости одредбе уговора о кредиту и исплата износа наплаћеног на основу те одредбе. Стога се вредност предмета спора не може ценити спрам износа кредита, него спрам вредности износа који је тужиоцу наплаћен по основу уговорне одредбе чије утврђење ништавости се тражи. Погрешан је став првостепеног суда се уговорна одредба чија се ништавост тражи не може ценити самостално, нарочито имајући у виду одредбу члана 105. став 1. ЗОО, према којој ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе и ако она није била ни услов уговора, ни одговарајућа побуда због које је уговор закључен. Како се у конкретном случају вредност предмета спора има ценити спрам висине износа чија се исплата тражи по основу стицања без основа, стога вредност предмета спора у овом

случају не омогућује изјављивање ревизије, па је за поступање у овој правној ствари надлежан Основни суд, а не Виши суд.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 14515/21 од 15.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

3. ОВЛАШЋЕЊЕ ЗА ЗАСТУПАЊЕ ПРАВНОГ ЛИЦА

Пуномоћник правног лица може бити дипломирани правник стално запослен у том правном лицу, само ако има положен правосудни испит, а не неко друго овлашћење за заступање.

Из образложења:

Из стања у спису произлази да је на рочиште за главну расправу за тужиоца приступио дипломирани правник, који је у радном односу код тужиоца, а који нема положен правосудни испит, те наведено лице, у смислу одредбе члана 85. став 4. ЗПП-а, не може бити пуномоћник тужиоца као правног лица, па је правилно првостепени суд сматрао да на рочиште за тужиоца нико није приступио, те је правилном применом материјалног права ожалбеним решењем утврдио да се тужба сматра повученом.

Овај суд је имао у виду и жалбене наводе којима се истиче да је лице које је приступило за тужиоца на заказано рочиште на основу решења Агенције за привредне регистре било овлашћено да заступа тужиоца, те да су сва лица која су запослена код тужиоца на основу наведеног решења Агенције за привредне регистре овлашћена да заступају предузеће у којем су запослени, али исте није посебно ценио, наставши да, имајући у виду све претходно наведено, исти нису били од утицаја на законитост и правилност ожалбеног решења.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2010/20 од 02.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

4. ПРИВРЕМЕНИ ЗАСТУПНИК

Привремени заступник не може у име странке којој је постављен поднети противтужбу, јер за подношење тужбе нема овлашћење те странке.

Из образложења:

Привременог заступника поставља суд само када су испуњени услови предвиђени чланом 81. Закона о парничном поступку и постављени привремени заступник има овлашћења законског заступника само у поступку у коме је постављен. Одредба члана 78. ЗПП-а прописује да законски заступник може у име странке да предузима све радње у поступку. Ако је за подношење или повлачење тужбе, признање, односно за одрицање од тужбеног захтева, закључење поравнања, изјављивање, повлачење или одрицање од правног лека, посебним прописима предвиђено да заступник мора да има посебно овлашћење, он може те радње да предузима само ако има овлашћење. Из наведеног произлази да привремени заступник не може у име странке којој је постављен поднети противтужбу, јер за подношење тужбе нема овлашћење те странке. Имајући у виду стање у списима предмета, према оцени овог суда, правилно је првостепени суд одбацио тужбу у овој правној ствари.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 16450/21 од 02.02.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

5. АКТИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА НАСЛЕДНИКА

Лица позвана на наслеђе која нису оглашена за наследнике не представљају нужне супарничаре са оглашеним наследником, јер је доношењем решења о наслеђивању престала да постоји наследничка заједница.

Из образложења:

Према стању у списима предмета, тужилац је поднео тужбу против туженог предузећа ради исплате накнаде на име трошкова за исхрану

у току рада и на име регреса за коришћење годишњег одмора, њему као једином оглашеном законском наследнику иза његове супруге. Уз тужбу је, између осталог, приложено решење о наслеђивању, којим је за јединог наследника на заоставштини пок. Ј. Н. оглашен Ж. Н. Побijаним решењем суд је одбацио предметну тужбу са образложењем да тужба није потпуна, јер тужилац није добро означен, односно јер тужилац Ж. Н. не може самостално бити тужилац у овој парници, јер ступа на место иза своје покојне супруге Ј. Н. иза које је вођен оставински поступак у којем су се њене ћерке прихватиле свог наследног дела и уступиле исти овде тужиоцу, при чему су предмет овог поступка новчана потраживања из радног односа о којима суд тек треба да одлучи да ли представљају потраживање пок. Ј. Н. и у ком износу, те је првостепени суд становишта да се из тог разлога као нужни и јединствени супарничари на страни тужиоца морају налазити сви законски наследници иза пок. Ј. Н.

Имајући у виду стање у спису, овај суд налази да је првостепени суд погрешном применом одредбе члана 294. ЗПП одбацио тужбу тужиоца. Наиме, евентуални изостанак потпуне активне или пасивне легитимације не чини тужбу неразумљивом нити непотпуном, већ утиче на основаност тужбеног захтева, будући да је чланом 211. став 2. ЗПП прописано да ће суд да одбије тужбени захтев као неоснован уколико тужбом нису обухваћени сви нужни супарничари као странке.

Поред наведеног, основано се у жалби тужиоца истиче да није био дужан да поднесе тужбу заједно са свим другим законским наследницима пок. Ј. Н. Чињеница да су у поступку расправљања заоставштине као законски наследници позване на наслеђе и ћерке оставиле не утиче на активну легитимацију у предметној парници, јер је решењем о наслеђивању за јединог наследника оглашен овде тужилац, чиме је престала да постоји наследничка заједница, а заоставштина пок. Ј. Н. прешла је на тужиоца у смислу члана 212. Закона о наслеђивању, те преостали позвани на наслеђе, који доцније нису и оглашени за наследнике, не представљају нужне супарничаре у предметној парници у смислу члана 211. став 1. Закона о парничном поступку. Сходно томе, тужилац није дужан да заједно са преосталим позваним законским наследницима поднесе предметну тужбу ради остваривања права из радног односа оставиле.

Имајући у виду да није било услова да се побијано решење донесе, овај суд је применом одредбе члана 401. став 1. тачка 3. ЗПП жалбу тужиоца усвојио и првостепено решење укинуо.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж1 76/22 од 28.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Јасна Јаношев,
судијски сарадник

6. НУЖНИ СУПАРНИЧАРИ

Изостављање нужног супарничара у тужбеном захтеву не чини тужбу неразумљивом нити непотпуном, већ утиче на основаност тужбеног захтева.

Из образложења:

Првостепени суд је побијаним решењем, позивајући се на одредбе члана 98. и 101. ЗПП, поднету тужбу одбацио, наводећи као разлог то што се у петиту тужбеног захтева помињу тужени првог реда и тужени другог реда, док се кондемпнаторним делом тражи да суд обавезе туженог првог реда на исплату, а тужбу је у име тужиоца поднео адвокат.

Међутим, према ставу овог суда, првостепени суд је погрешно применио члан 101. ЗПП када је одбацио тужбу тужиоца. Наиме, у случају ненавођења једног од тужених у тужбеном захтеву, поставља се питање потпуности пасивне легитимације, а евентуални изостанак потпуне било активне, било пасивне легитимације, не чини тужбу неразумљивом нити непотпуном, већ утиче на основаност тужбеног захтева, будући да је одредбама члана 211. ЗПП прописано да ће суд да одбије тужбени захтев као неоснован уколико тужбом нису обухваћена сва лица која су учесници материјалноправног односа, а која по закону или због природе правног односа тужбом морају да се обухвате (нужно супарничарство), о чему суд води рачуна по службеној дужности. Како у конкретном случају није било услова за одбацивање тужбе, овај суд је жалбу тужиоца усвојио, а побијано решење укинуо.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 10550/22 од 10.11.2022. године)

Сентенцу саставила: Николина Давидовић,
судијски сарадник

7. ТРОШКОВИ ПРИСТУПА ВЕШТАКА НА РОЧИШТЕ

Приступ вештака на рочиште чини саставни део извођења доказа вештачењем, за које је већ утврђена накнада, па нема места да се за приступ вештака на рочиште потражује посебна награда.

Из образложења:

Побијаним решењем обавезан је тужени да вештаку исплати трошкове приступа на рочишта главне расправе у укупном износу од 20.273,40 динара. Основано се у жалби туженог указује да је суд погрешно применио материјално право, с обзиром на то да трошкови приступа на рочишта главне расправе нису предвиђени као трошкови судског поступка, односно ни као трошкови, ни као награда за рад вештаку, сходно Правилнику о накнади трошкова у судским поступцима и члана 268. ЗПП-а.

Наиме, одредбама члана 17. и 18. Правилника о накнади трошкова у судским поступцима, као и члана 268. ЗПП-а прописано је да вештак има право на накнаду трошкова и награду за вештачење, а из одредби члана 270. ЗПП-а произлази да вештак суду подноси писани налаз и мишљење. Према одредбама члана 271. ст. 1. ЗПП-а, ако странка има примедбе на налаз и мишљење судског вештака доставиће их у писаном облику, у року који суд одреди за изјашњавање, а суд ће на рочишту да расправи примедбе. Дакле, примедбе на налаз вештака расправљају се на рочишту и вештак је дужан да на питања странака одговори, као део извођења доказа вештачењем. Имајући у виду да је вештак био у обавези да приступи на рочиште ради одбране налаза и мишљења, приступ вештака на рочиште тако чине саставни део налаза и вештачења, односно извођења доказа вештачењем, за које је већ утврђена накнада, па нема места да се за приступ вештака на рочиште потражује посебна награда, имајући у виду да се не ради о допунском вештачењу, већ о извођењу већ наложеног вештачења. Сходно наведеном, жалба туженог је усвојена и ожалбено решење применом одредбе члана 401. став 1. тачке 2. ЗПП-а преиначено.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1036/19 од 07.04.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

8. ТРОШКОВИ ЖАЛБЕ ПРИВРЕМЕНОГ ЗАСТУПНИКА

Околност да привремени заступник није успео са жалбом изјављеном у име туженог, не ослобађа тужиоца обавезе да му накнади трошкове које је тим поводом имао.

Из образложења:

Околност да привремени заступник није успео са жалбом изјављеном у име туженог, не ослобађа тужиоца обавезе да му накнади трошкове које је тим поводом имао. Ово стога што се трошкови привременог заступника уподобљавају са трошковима обезбеђења доказа, које трошкове, сходно одредби члана 167. став 1. ЗПП-а сноси странка која је поднела предлог за обезбеђење доказа. У конкретном случају, трошкове привременог заступника тужене сноси тужилац у чијем је интересу било постављање привременог заступника туженој, с тим што се на крају парнице ти трошкови преваљају на тужену, као странку која је изгубила спор, па је првостепени суд требао да обавезе тужиоца да привремено сноси трошкове привременог заступника тужене, а потом тужену да накнади те трошкове тужиоцу, с обзиром на то да је тужилац успео у парници.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1807/20 од 02.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

9. ТАКСА НА СУДСКО ПОРАВНАЊЕ

Чињеница да тужени има седиште у другој држави не утиче на обавезу туженог на плаћање судске таксе, нити га ослобађа таксене обавезе, нити због тога може супротна страна бити обавезана да сноси трошкове судске таксе чији је обвезник тужени.

Из образложења:

Првостепени суд је одбио предлог тужилаца за обавезивање туженог на плаћање 50% судске таксе на судско поравнање, базирајући своју одлуку на чињеници да да тужени има седиште у Републици Српској. Међутим, по ставу овог суда, наведено није од утицаја на таксену обавезу

туженог у конкретном случају. Сходно одредби члана 2. став 3. Закона о судским таксама, судску таксу за судско поравнање су дужне да плате обе стране, уколико у поравнању није другачије уговорено. Како у конкретном случају, странке у судском поравнању, закљученом на рочишту, нису навеле ко плаћа судску таксу на предметно поравнање, у том случају судску таксу плаћају обе стране. Стога је основан захтев тужилаца да се обавезе тужени на плаћање половине предметне судске таксе, а то што тужени има седиште у другој држави евентуално може бити од значаја само у поступку принудне наплате таксе (ако до принудне наплате дође), односно исто не утиче на обавезу туженог, нити га ослобађа таксене обавезе, нити због тога може супротна страна бити обавезана да сноси трошкове судске таксе чији је обвезник тужени.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4442/18 од 23.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

10. ОСЛОБАЂАЊЕ ЛИЦА НА ИЗДРЖАВАЊУ КАЗНЕ ЗАТВОРА ОД ОБАВЕЗЕ ПЛАЋАЊА СУДСКИХ ТАКСИ

Сама чињеница да се тужена налази на издржавању казне затвора не може бити разлог за ослобађање од обавезе плаћања судских такси.

Из образложења:

Побијаним решењем правилно је првостепени суд одбио захтев тужене за ослобађање од плаћања судске таксе, применом одредаба члана 168. става 1. и члана 169. става 2. ЗПП и одредаба члана 10. и 11. Закона о судским таксама, наводећи да тужена није доставила ниједан доказ на околност да би плаћањем судске таксе била доведена у питање њена егзистенција, тј. егзистенција чланова њене породице, односно да није доставила нити образложила ни од чега се иначе издржава, ни какво је њено имовно стање, па да сама чињеница да се тужена налази на издржавању казне затвора не може бити разлог за ослобађање од обавезе плаћања судских такси.

У жалби се поставља питање како особа која је у затвору и не остварује никакве приходе, може остварити било какву зараду на основу које би могла платити судске таксе. Међутим, сама чињеница да се тужена налази на издржавању казне затвора, не значи да не може да остварује друге приходе (на пример од издавања некретнине уколико је поседује), а такође од значаја су и приходи чланова домаћинства. Поред тога, према Закону о извршењу кривичних санкција, лица на издржавању казне затвора нису лишена и права на рад, већ управо супротно, а за свој рад остварују накнаду којом могу слободно да располажу. Тужена није доставила доказ да евентуално није запослена ни на каквим пословима, те да самим тим не остварује накнаду по том основу, нити ако је запослена, колика јој је месечна накнада, а за прибављање овог доказа се не може рећи да јој је било отежано. Надаље се у жалби поставља питање могућности тужене, која се налази на издржавању казне затвора, тј. која је лишена слободе, да прибави било какву документацију из које би се видело да има разлога за ослобађање од плаћања такси. У вези са тим ваља указати да иако је туженој ограничена слобода кретања, није јој ограничена слобода писане и телефонске комуникације (у складу са претходно наведеним законом). Поред свега наведеног, од значаја је и чињеница да тужена има пуномоћника из реда адвоката, који је такође, уз пуномоћ, могао прибавити документацију из које би се видело да ли тужена или чланови њеног домаћинства поседују непокретну имовину, да ли остварују зараду и друге приходе и у ком износу. При том је овај суд имао у виду да су опомене за плаћање наведених такси достављене лично туженој, а не пуномоћнику, али и да су упозорења о плаћању предметних такси достављена туженој путем пуномоћника још 22.10.2018. године, тако да је тужена и путем стручног лица упозорена на обавезу плаћања судских такси, те се не могу прихватити наводи жалбе да је туженој ускраћено право на једнаку заштиту права.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2836/19 од 11.05.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА

11. ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ И ПОЛАГАЊЕ ЈЕМСТВА

Одредбом става 5. члана 170. ЗИО се само даје дужи рок имаоцима права прече куповине за подношење изјаве о куповини непокретности у случају продаје непокретности на електронском јавном надметању, баш због самог начина овог вида надметања, али се тиме не дира у императивно правило из става 4. истог члана, којим је прописано да имаоци права прече куповине полажу јемство као и друга лица.

Из образложења:

Побијаним решењем Јавног извршитеља именованог за подручје Вишег суда у Новом Саду и Привредног суда у Новом Саду, захтев М. Р. за доделу непокретности по правном основу права прече куповине одбијен је као неоснован, а применом одредаба члана 33. Закона о основама својинскоправних односа и чл. 170. ЗИО ("Сл. гласник РС" број 106/15).

Разматрајући жалбене наводе М. Р, овај суд налази да је Јавни извршитељ правилно поступио. Наиме, у конкретном случају, за стицање својине по основу права прече куповине у поступку електронске јавне продаје, било је неопходно да М. Р. буде уписан у Лист непокретности као ималац права својине (сусвојине) на предметној парцели, у складу са члана 33. ЗОСПО, као и да је уплатио јемство за учешће у поступку електронске јавне продаје, у складу са члана 170. ЗИО. Међутим, како још није одлучено о забележби РГЗ-а од 3.11.2021. године да је покренут поступак за упис промене носиоца права на непокретност на основу Уговора о поклону, правилан је закључак јавног извршитеља да М. Р. нема својство трећег лица у предметном поступку, односно да исти у време оглашавања електронске јавне продаје није био сувласник на непокретности ближе описаној у изреци, која је предмет извршења, а имајући у виду начело уписа прописано цитираном одредбом члана 33. ЗОСПО, код деривативног начина стицања права својине на непокретностима, те да постојање забележбе у катастру непокретности не значи нужно и да ће захтев за упис права својине у коначном бити усвојен.

Такође, неосновани су жалбени наводи да се приликом доношења побијаног решења именовани Јавни извршитељ руководио искључиво одредбом става 4. члана 170. ЗИО, те да је занемарио одредбу става 5. члана 170. ЗИО. Наиме, правилно је именовани јавни извршитељ утврдио да М. Р. није поступио у складу са одредбом члана 170. став 4. ЗИО, будући да исти није положио јемство како би стекао својство учесника у поступку продаје. С тим у вези, без значаја на другачије пресуђење је чињеница да се, сходно ставу 5. члана 170. ЗИО, М. Р. у законском року од три дана (5.9.2022. године) од дана обавештења о електронској јавној продаји (2.9.2022. године) изјаснио да има намеру да купи предметну непокретност. Наиме, имајући у виду да одредба става 5. члана 170. ЗИО не искључује примену одредбе става 4. члана 170. ЗИО, правилан је закључак јавног извршитеља да М. Р. није остварио услове за остваривање купопродаје у извршном поступку по основу права прече куповине. Другим речима, одредбом става 5 члана 170. ЗИО се само даје дужи рок имаоцима права прече куповине, за подношење изјаве о куповини непокретности, у случају продаје непокретности на електронском јавном надметању, баш због самог начина овог вида надметања, али се тиме не дира у императивно правило из става 4 истог члана, којим је прописано да имаоци права прече куповине полажу јемство као и друга лица. У супротном, имаоци права прече куповине који се својим правом користе у поступку продаје непокретности на електронском јавном надметању, би били у повољнијем положају од ималаца права прече куповине који своје право остварују у поступку продаје непокретности усменим јавним надметањем пред јавним извршитељем или продајом непосредном погодбом. Из наведених разлога, неосновано се жалбом истиче да не постоји обавеза уплате јемства за имаоце права прече куповине у случају електронске јавне продаје.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број ГЖи 442/22 од 08.11.2022. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

12. ОДЛАГАЊЕ ИЗВРШЕЊА

У ситуацији када је привременом мером одређен нови модел виђања, те је промењен модел виђања одређен извршном исправом која се принудно извршава, не може се наставити извршење на начин како је вршено до доношења привремене мере, али се извршење не обуставља, већ одлаже.

Из образложења:

Основни суд у Новом Саду је дана 15.12.2021. године донео одлуку којом је одређено одржавање личних контаката млт. С. и оца Б. А. (извршни поверилац). Странке су се одрекле жалбе те је решење истог дана постало правноснажно.

Дана 24.06.2022. године Основни суд у Новом Саду је донео ожаловено решење, којим је обустављено извршење са образложењем да је у току трајања овог извршног поступка, донета привремена мера којом је измењен начин виђања одређен пресудом која се принудно извршава, а одређен је нови начин виђања извршног повериоца са млт. дететом, сходно чему је суд обуставио извршење на основу члана 129. ЗИО.

Основано се жалбом извршног повериоца наводи да није било места обустави поступка имајући у виду да је решењем о привременој мери само привремено уређен спорни однос. Чланом 129 ст. 1 тач. 1 ЗИО прописано је да Јавни извршитељ по службеној дужности решењем обуставља извршни поступак ако је извршна исправа на основу које је донето решење о извршењу правноснажно или коначно укинута, преиначена или стављена ван снаге. Извршна исправа на основу које је одређено извршење у овом поступку је још увек на снази, тако да се није стекао услов из напред цитиране одредбе.

Међутим, иако није било места обустави поступка, ни овај, а ни првостепени суд не могу игнорисати чињеницу да постоји привремена мера којом је одређен нови начин виђања извршног повериоца са млт. С. који се разликује од начина виђања утврђеног извршном исправом. Према мишљењу овог суда, у ситуацији када је промењен модел виђања одређен извршном исправом која се принудно извршава, и када је привременом мером одређен нови модел виђања, који је у најбољем интересу детета и у сагласности са предлогом Центра за социјални рад, не може се наставити извршење на начин како је вршено до доношења привремене мере. У том

смислу и са тим циљем извршни дужник је тражио одлагање извршења, о ком одлагању суд никада није одлучио.

Чланом 122. став 1. и 2. ЗИО прописано је да извршни дужник може једном у току извршног поступка да предложи јавном извршитељу да се одложи извршење. Извршење може у том случају да се одложи ако извршни дужник учини вероватним да би услед извршења претрпео ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету, која је већа од оне коју би због одлагања претрпео извршни поверилац, и ако одлагање оправдавају нарочити разлози које извршни дужник докаже јавном или по закону овереном исправом. Како је извршни дужник предлог за одлагање оправдао нарочитим разлозима које је доказао јавном исправом, потребно је да првостепени суд одлучи применом члана 122. став 1. и 2. ЗИО-а.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 409/22 од 14.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

13. ПРИГОВОР ТРЕЋЕГ ЛИЦА

Право својине трећег лица на некретности, које би спречило извршење, може се доказати само уписом у јавне књиге, а не и солемнизованим уговором о деривативном стицању права својине.

Из образложења:

Јавни извршитељ је побијаним решењем усвојио приговор трећег лица, сматрајући да је исти основан, будући да постоји по закону оверена исправа - солемнизовани уговор о поклону сачињен пре подношења предлога за извршење, као и да из достављене документације произлази да је наведени уговор достављен Служби за катастар непокретности ради спровођења, али да је Служба за катастар непокретности донела решење којим нису обухваћене све некретности којима се располагало уговором о поклону.

Овакво схватање Јавног извршитеља се не може прихватити из следећих разлога. Одредбом члана 33. Закона о основама својинскоправних односа прописано је да се на основу правног посла право својине на непокретности стиче уписом у јавну књигу или на други одговарајући

начин одређен законом. Овде је регулисано деривативно стицање право својине на непокретним стварима. Правни посао је правни основ (*iustus titulus*), а упис у јавну књигу или на други одговарајући начин је начин стицања права својине не непокретностима (*modus acquirendi*). У конкретном случају није спорно да 3. лице има *iustus titulus* с обзиром на то да је закључен и солемнизован уговор о поклону, али нема *modus acquirendi* будући да није извршен упис у јавне књиге. Нису од значаја разлози због којих предметни упис није извршен те околност да исти евентуално није извршен због омашке. Како дакле 3. лице није доказало да има право које спречава извршење, није било места усвајању приговора, сходно чему је овај суд жалбу извршног повериоца усвојио и одбио приговор трећег лица.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 779/21 од 15.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

14. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОБУСТАВУ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

Испуњеност услова за обуставу или закључење поступка ради наплате судских пенала може да цени једино јавни извршитељ који спроводи поступак наплате судских пенала, уколико је исти почео, а никако суд, који је донео решење о изрицању судских пенала.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је захтев извршног дужника којим се тражи обустава или закључење извршног поступка ради наплате судских пенала. Супротно жалбеним наводима, правилно је првостепени суд предлог извршног дужника за обуставу или закључење поступка ради наплате судских пенала сматрао неоснованим. Наиме, поступање извршног суда у конкретном случају је завршено доношењем решења по предлогу извршног повериоца за изрицање судских пенала, а које решење је потврђено решењем већа Основног суда. Са тим у вези, потребно је нагласити и то да самим доношењем решења поступак спровођења наплате изречених

судских пенала није почео, него је извршни поверилац у овом поступку само исходовао одлуку - извршну исправу, на основу које даље може да поднесе предлог за извршење ради извршења решења о изреченим судским пеналима, а за чије спровођење је надлежан јавни извршитељ. Стога, имајући у виду наведено, односно чињеницу да према стању у спису предмета поступак извршења ради наплате изречених судских пенала није ни почео пред овде првостепеним судом, није ни било услова да првостепени суд цени испуњеност услова за обуставу или закључење тог поступка. Испуњеност услова за обуставу или закључење поступка ради наплате судских пенала може да цени једино јавни извршитељ који спроводи поступак наплате судских пенала, уколико је исти почео, а никако суд, који је донео решење о изрицању судских пенала.

На крају, овај суд налази за сходно да укаже и на то да чињеница да извршни поверилац има правноснажно решење о судским пеналима, сама по себи не изазива правну несигурност код извршног дужника, будући да спровођење решења о изреченим судским пеналима зависи од испуњености услова за доношење решења о извршењу на основу решења о изреченим судским пеналима.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број ГжИ 334/22 од 25.10.2022. године)

Сентенцу саставила: Гордана Савић,
виши судијски сарадник

15. ПРИВРЕМЕНА МЕРА

Сама чињеница да је тужени инвеститор, не указује на то да исти свесно предузима конкретне радње којима располаже својом имовином у циљу осујећења или знатног отежавања наплате потраживања тужилаца.

Из образложења:

Сама чињеница да је тужени инвеститор, не указује на то да исти свесно предузима конкретне радње којима располаже својом имовином у циљу осујећења или знатног отежавања наплате потраживања тужилаца. Не могу се прихватити наводи да постоји оправдана бојазан да ће тужени

у току поступка отуђити и оптеретити некретнине, те постати инсолвентан, будући да је продаја некретнина саставни део редовног пословања туженог, те се исто не може сматрати радњама којима тужени у конкретном случају жели да осујети или онемогући остварење потраживања тужилаца.

Овај суд сматра да би одређивањем тражене привремене мере на конкретној непокретности, тужени претрпео штету која се не може сматрати незнатном јер би у случају усвајања предлога тужилаца био онемогућен да се бави својом редовном делатношћу, остварује приходе и несметано послује (инвестирање изградње станова и продаја некретнина), док би штету евидентно трпела и трећа лица, која купују станове у оквиру редовног пословања туженог. Осим тога, не може се сматрати да је испуњен кумулативни услов за одређивање привремене мере који се огледа у одсуству штете која би привременом мером наступила за туженог, ако та околност није учињена вероватном, што тужиоци у конкретном случају нису учинили. Такође, потраживање тужилаца које треба да се обезбеди предложеном привременом мером свакако је несразмерно вредности некретнине на којој се предложена мера тражи, а тужиоци нису доказали да су рачуни туженог евентуално у блокади или да нема друге имовине из које би се њихово потраживање могло наплатити.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 14111/21 од 24.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

16. ПРИВРЕМЕНА МЕРА РАДИ ОБЕЗБЕЂЕЊА НЕНОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА

Код предлога за одређивање привремене мере ради обезбеђења неновчаног потраживања, тужилац мора учинити вероватним само објективну опасност по потраживање.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог тужила за одређивање привремене мере којом је тражено да се обавезе тужени да на водовод-

ним инсталацијама које се налазе у помоћном водоводном шахту, а које воде до објекта чије су сувласнице тужиле у року од 24 часа успостави пређашње стање на тај начин што ће уколони́ти сав бетон којим је забетониран поклопац наведеног шахта и извршити поправку наведених водоводних инсталација тако да се у горе наведеном објекту тужилца може користити вода, под претњом принудног извршења, те да привремена мера остаје на снази до правноснажног окончања овог спора.

Да би суд могао да одреди привремену меру ради обезбеђења неновчаног потраживања, у складу са одредбом члана 449. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу, потребно је да буду кумулативно испуњена два услова и то: прво, да тужилац учини вероватним постојање свог потраживања и друго, да постоји опасност да ће се испуњење, односно остварење потраживања осујетити или и́ли знатно отежати или да ће бити употребљена сила или настати ненадокнадива штета (опасност по потраживање). Привремена мера се може одредити и у случају кад извршни поверилац учини вероватним да би предложеном мером извршни дужник могао претрпети само незнатну штету.

Имајући у виду цитиране законске норме, те стање у спису, овај суд налази да је првостепено решење донето уз погрешну примену одредбе члана 449. ЗИО, односно да је погрешан закључак првостепеног суда да за одређивање привремене мере нису испуњени законом предвиђени услови. Наиме, правилан је закључак првостепеног суда да су тужиле у овој фази поступка, до степена потребног за одређивање привремене мере, учиниле вероватним своје потраживање, а која вероватност произилази из навода тужилца, као и из доказа приложених уз тужбу, при чему ни тужени не спори да је прекинуо довод воде ка објекту тужилца у помоћном шахту и забетонирао тај шахт.

Међутим, првостепени суд је приликом оцене испуњености другог кумулативног услова за одређивање привремене мере погрешно применио одредбу члана 449. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу. Наиме, за разлику од привремене мере за обезбеђење новчаног потраживања, код које тужилац мора учинити вероватном субјективну опасност, односно да је тужени предузео активне радње усмерене на осујећење или отежавање наплате потраживања, код предлога за одређивање привремене мере ради обезбеђења неновчаног потраживања мора учинити вероватним само објективну опасност. Сходно томе, овај суд сматра да је у конкретном

случају и постојање другог услова - опасност по потраживање, учињено вероватним са степеном потребним за одређивање привремене мере, с обзиром да, по оцени суда, радње туженог у конкретном случају представљају хитну опасност која оправдава предложено привремену меру, јер се потребна вероватност опасности по неновчано потраживање мора ценити објективно, односно мора се имати у виду да су тужиле радњама туженог (пресецањем водоводних инсталација које се налазе у предметном помоћном водоводном шахту и бетонирањем поклопца наведеног помоћног водоводног шахта) онемогућене да користе воду у свом објекту, при чему тренутно немају могућност да воду користе на други начин осим преко предметног помоћног водоводног шахта. Осим тога, овај суд налази да би одређивањем предложене привремене мере, тужени могао претрпети само незнатну штету, па су и у том смислу испуњени услови за одређивање предложене привремене мере из члана 449. став 5. и члана 460. Закона о извршењу и обезбеђењу, супротно закључку првостепеног суда.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 10173/22 од 26.10.2022. године)

Сентенцу саставила: Маја Унковић,
судијски сарадник

17. СМЕТАЊЕ ДРЖАВИНЕ И ПРИВРЕМЕНА МЕРА

У поступку ради сметања државине, истовестност тужбеног захтева и предложене привремене мере није сметња да се мера одреди.

Из образложења:

Првостепени суд је одбио предлог за одређивање привремене мере са образложењем да би се усвајањем исте исцрпио тужбени захтев. Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити. Наиме, опште правило да је недопуштена привремена мера идентичне садржине са тужбеним захтевом, има изузетке и не примењује се када се тужбени захтев односи на заштиту државине. Дакле, у поступку ради сметања државине, истовестност тужбеног захтева и предложене мере није сметња да се мера одреди. Полазећи од погрешног става да у поступцима који се односе на сметање државине, није дозвољено одређивање привремене мере која је по садржини

идентична постављеном тужбеном захтеву, првостепени суд је пропустио да цени услове за одређивање привремене мере за обезбеђење неновчаног потраживања прописане чланом 449. став 3. ЗИО (вероватност постојања потраживања и вероватност опасности по потраживање) и да о томе да разлоге у својој одлуци, стога је побијана одлука и у том делу донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП. Имајући у виду напред наведено, побијано решење се услед наведених недостатака не може испитати са становишта правилне примене материјалног права, те се исто има укинути.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 5354/22 од 07.06.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

18. КАПАРА

Авансно плаћање дела купопродајне цене не може се поистоветити са капаром, као средством обезбеђења извршења главног уговора и уговорне обавезе, у облигационом односу у коме главни уговор није никада закључен.

Из образложења:

Тужбеним захтевом тражено је да суд утврди да су ништаве одредбе предуговора којом се износ од 50.000 евра именује као капара и тачка 4. предуговора у целости (којом се предвиђају последице које се односе на капару), као и да суд обавезе тужену да тужиоцу исплати износ од 50.000 евра дат на име капаре.

Капара је дефинисана као извесна количина новца, односно других заменљивих ствари која се даје као знак да је уговор закључен. У том смислу, у складу са чланом 79. став 1. ЗОО, ако је у тренутку закључења уговора једна страна дала другој извешан износ новца или извесну количину као знак да је уговор закључен (капара), уговор се сматра закљученим кад је капара дата, ако није што друго уговорено. Имајући наведено у виду, капара се даје у случају закључења уговора, као знак да је уговор закључен и као средство обезбеђења, а не у случају закључења предуговора. Дакле, капара представља стварно средство обезбеђења извршења уговора који је закључен. Капара је акцесорни правни посао, као таква прати правну судбину главног уговора и не може постојати без постојања главног уговора, односно главне обавезе.

У конкретном случају закључен је предуговор. Предуговор у смислу одредбе члана 45. став 1. ЗОО, је такав уговор којим се преузима обавеза да се доцније закључи други, главни уговор. Предметним предуговором било је предвиђено да се купац обавезује да ће преостали износ купопродајне цене, а то је још 430.000 евра, исплати продавцу најкасније до одређеног дана, када ће се закључити и оверити коначан купопродајни уговор. До закључења тог главног купопродајног уговора није дошло.

Дакле, капара прати правну судбину главног уговора, а како главни уговор никада није ни настао, односно није ни закључен, то се ни спорни износ од 50.000 евра, по својој правној природи, не може сматрати капаром, већ само авансном исплатом дела купопродајне цене.

Имајући у виду појам капаре, њену правну природу дефинисану поменутом одредбом Закона о облигационим односима, као и појам предугора, суд је става да авансно плаћање дела купопродајне цене не може да се поистовести са капаром, као средством обезбеђења извршења главног уговора и уговорне обавезе, и то у облигационом односу у коме главни уговор није никада закључен. У том смислу, означавање износа од 50.000 евра у тачки 3. уговора као капаре, противно је законској одредби којом се регулише, односно дефинише капара (поменути члан 79. став 1.), па је као таква ништава у смислу члана 103. став 1. ЗОО, јер је противна принудном пропису.

Следом наведеног, суд је става да се у конкретном случају не ради о капари у смислу члана 79. став 1. ЗОО, већ о плаћању дела купопродајне цене, те је ништава и одредба тачке 4 уговора којом се предвиђају последице у случају неизвршења које су својствене капари (у смислу члана 80. ЗОО). Према томе, у конкретном случају, како је указано, реч је о авансном плаћању дела купопродајне цене, те је тужена дужна вратити тужиоцу наведени износ, као износ који је без правног основа прешао у њену имовину (односно на основу правног односа који се никада није остварио - који је отпао), и то у складу са чланом 210. ЗОО.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П 515/21 од 21.02.2022. године потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 1207/22 од 26.05.2022. године)

Сентенцу саставила: Дејана Илић,
виши судијски сарадник

19. ЗЕЛЕНАШКИ УГОВОР

Да би постојао зеленашки уговор, потребно је да су испуњени следећи услови: да између давања уговорних страна у време закључења уговора постоји очигледна несразмера, да је једна уговорна страна искористила неповољан положај у коме се нашла друга страна, њено

стање нужде или тешко материјално стање, недовољно искуство, лакомисленост или зависност и да је из тога проистекла очигледна несразмера између узајамних давања, као и да је страна која користи стање нужде знала, односно могла знати да се друга уговорна страна налази у таквој ситуацији.

Из образложења:

Побијаном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиле, којим је тражила да суд обавезе туженог да јој исплати износ од 2.800,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, на основу обавезе коју је са тужилџом уговорио на име накнаде штете због кашњења са испуњењем уговора.

Првостепени суд је донео побијану одлуку налазећи да се у конкретном случају ради о зеленашком уговору, те да је тужилџа користећи се тежим материјалним положајем туженог уговорила камату која је у драстичној несразмери у односу на камату коју су парничне странке уговориле потписивањем признанице, а то је камата у износу од 5.100 евра на износ исплаћене купопродајне цене од 20.000 евра и то за период од пет година, због чега би по ставу првостепеног суда усвајањем таквог захтева била повређена основна начела облигационог права - начело једнаке вредности давања (члан 15. ЗОО) и начело савесности и поштења (члан 12. ЗОО).

Међутим, овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити. Наиме, одговорност за зеленашки уговор претпоставља одређени степен несразмере у противпрестацији, а по правилу је у питању стицање користи која је у очигледној несразмери са оним што је зеленаш дао или учинио, или се обавезао дати или учинити. Пристанак оштећеног услед неке врсте мане воље постоји ако се оштећени налазио у стању нужде, ако се оштећени налазио у тешком материјалном стању, ако је оштећени био недовољно искусан, ако је оштећени био лакомислен и ако се оштећени налазио у односу зависности према зеленашу. Код зеленашког уговора је битно да је пристанак оштећеног уследио из једног од наведених разлога који су одлучујуће, али недопуштено утицали на његову вољу. Супротно закључку првостепеног суда, овај суд налази да из изведених доказа не произлази да су испуњени услови прописани чланом 141. ЗОО. Поред тога, тужени током поступка није истицао никакве чињенице, нити је пружио доказе да је предметни уговор закључен под условима из члана 141. став 1. ЗОО, односно да је предметни уговор зеленашки, те првостепени

суд није ни изводио доказе на околност тога да ли су испуњени услови за постојање овог уговора.

Међутим, у конкретном случају нема места ни примени одредбе члана 270. став 1. ЗОО, на коју указује у жалби тужиља, а на чему је засновала и свој тужбени захтев. Наиме, одредбом члана 270. став 1. ЗОО је прописано да поверилац и дужник могу уговорити да ће дужник платити повериоцу одређени новчани износ или прибавити неку другу материјалну корист ако не испуни своју обавезу или ако задоцни са њеним испуњењем (уговорна казна). Ако што друго не произлази из уговора, сматра се да је казна уговорена за случај да дужник задоцни са испуњењем (став 2). Уговорна казна не може бити уговорена за новчане обавезе (став 3). Из наведеног произлази да се уговорна казна уговара у циљу обезбеђења неновчаних обавеза из главног уговора. Околност да је тужени био инвеститор, да је уговорену казну потписао у присуству свог адвоката и да је износ од по 50 евра по дану одређен по предлогу адвоката туженог, уз сагласност туженог, нема утицаја на другачије одлучивање. Одредба члана 270. став 3. ЗОО је императивне природе, па иста вољом парничних странака, овде тужиље и туженог, није могла бити искључена, будући да је иста прописана за случај неиспуњења новчане обавезе, те је таква одредба садржана у признаници ништава и не ужива судску заштиту. Наиме, када обавеза има за предмет своту новца, задоцњење у исплати дуга само по себи ствара право на страни повериоца да захтева од дужника исплату затезне камате као претпостављене штете, па је задоцњење са испуњавањем новчане обавезе санкционисано према одредби члана 277. ЗОО плаћањем затезне камате, међутим како тужиља такав захтев није поставила, суд је одлучивао крећући се у границама постављеног захтева сходно одредби члана 3. став 1. ЗПП-а.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3502/19 од 02.02.2022. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић,
самостални саветник

20. ИНТЕРВЕНЦИЈСКО ДЕЈСТВО ПРЕСУДЕ

Уколико се одговорно лице код послодавца, које је наведено у тужби за мобинг као лице које је извршило злостављање на раду, не обавести да се води спор за накнаду нематеријалне штете, правноснажна пресуда из те парнице не може имати интервенцијско дејство у парници по регресном захтеву против одговорног лица. То нема за последицу губитак права на регрес, већ је у поступку за исплату регресне накнаде штете омогућено туженом доказивање другачијег чињеничног стања од оног који је утврђен ранијом пресудом.

Из образложења:

Тужбом из 2012. године основна школа у Новом Саду тражила је да јој тужена С.М. накнади штету коју је школа претрпела када је исплатила својој запосленој Д.М. накнаду због претрпљеног мобинга, утврђеног у судском поступку, као и трошкове тог судског поступка у ком је утврђено да је Д.М. трпела злостављање на раду од стране С.М.

Имајући у виду чињеницу да овде тужена С.М. није била умешач у ранијој парници, односно статус умешача добила је тек након пресуђења, те као умешач није учествовала у парници, нити је позивана на мешање, правноснажна пресуда из те парнице не може имати интервенцијско дејство у парници по регресном захтеву против одговорног лица код овде тужиле основне школе. При томе, с обзиром на то да пропуст да се лице које је наведено у тужби за мобинг као лице које је извршило злостављање на раду, не обавести да се води спор за накнаду нематеријалне штете, нема за последицу губитак права на регрес, односно исплату од стране одговорног лица, већ је у овом поступку омогућено туженој доказивање другачијег чињеничног стања од оног који је утврђен ранијом пресудом.

Следом наведеног, у овом поступку су (поново) расправљане и утврђиване чињенице које су биле предмет утврђивања у претходној парници, односно да ли је С.М. злостављала на раду Д.М. Овај суд је пре свега свакако имао у виду да је тужена школа у тој парници учинила неспорним све чињенице које је тамо тужила Д.М. у тужби навела, те сагласно са тамо тужиљом предложила доношење делимичне пресуде којом ће се усвојити тај део захтева за утврђење да је иста злостављана на раду на начин како је то наведено у тужби, те је тако тај суд на основу учињених чињеница неспорним донео делимичну пресуду да је злостављање учиње-

но како је то тражено, а није те чињенице утврђивао оценом у поступку изведених доказа. Притом школа није тражила ни писмени отправак те делимичне пресуде и одмах се одрекла права на жалбу, чиме је та делимична пресуда без образложења постала правноснажна по објављивању.

Тужила - основна школа - доказима који су изведени у овом поступку, у смислу члана 31. Закона о спречавању злостављања на раду, није учинила вероватним да је над Д.М. од стране тужене С.М. извршено злостављање на раду у смислу члана 6. цитираног Закона, односно није учињено вероватним да радње које су вршене према Д.М. од стране тужене С.М. представљају злостављање на раду. Како овај суд налази да у овом поступку није утврђено да је Д.М. трпела злостављање на раду од стране тужене С.М. и да јој је с тим у вези причињена штета, као ни обим штете и висина припадајућих накнада у вези са том евентуалном штетом, то тужила у овом поступку не може основано захтевати од тужене исплате које је школа извршила Д.М. по пресуди у претходној парници, а с обзиром и на одредбу члана 171. став 2. ЗОО-а која прописује да лице које је оштећенику накнадило штету коју је запослени проузроковао намерно или крајњим непажњом, има право од тог запосленог захтевати накнаду плаћног износа.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број III 21/19 од 15.10.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. ГжI 192/22 од 10.05.2022. године)

Сентенцу саставио Милан Кнежевић,
судија Вишег суда у Новом Саду

21. НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ ПРАВА ЛИЧНОСТИ

Накнада штете у случају повреде права личности је јединствен вид штете где се обухватају све штетне последице које су проистекле из неког штетног догађаја, а везане су за личност оштећеног. Због субјективне концепције нематеријалне штете, није довољно само да постоји повреда права личности, већ је *condition sine qua non* проузроковање неке од последица те повреде.

Из образложења:

Побијаном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена туристичка агенција да тужиоцу накнади

нематеријалну штету због претрпљених душевних болова због неадекватне организације уплаћеног летовања у износу од 80.000,00 динара.

Имајући у виду да су случајеви у којима се признаје накнада нематеријалне штете изричито предвиђени законом, правилно је првостепени суд нашао да је тужбени захтев неоснован. Наиме, накнада за нематеријалну штету се може признати само за ону нематеријалну штету коју као такву признаје закон. Под нематеријалном штетом, у смислу члана 200. Закона о облигационим односима, подразумевају се напред цитирани случајеви, од којих се у погледу душевних болова правична новчана накнада може досудити само за претрпљене душевне болове због умањења животних активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, па из наведеног произлази да захтев тужиоца, формулисан тако да је основ за накнаду нематеријална штета у виду „душевних болова због неадекватне организације уплаћеног летовања“ неоснован, јер тако дефинисана нематеријална штета сама по себи не представља ниједан од правно признатих видова нематеријалне штете, па такав захтев не може довести ни до новчане накнаде.

Неосновано се жалбом тужиоца указује да је у конкретном случају требало применити одредбу члана 172. ЗОО, којом је предвиђено да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција. Наиме, у конкретном случају тужилац није доказао да су радници туженог приликом уговарања посла крајње несавесним поступањем, а свесни свог незаконитог рада директно нанели штету тужиоцу, нити је у том правцу током поступка предлагао извођење доказа.

Такође, неосновано се жалбом тужиоца указује да се сваки психички или емоционални поремећај код тужиоца може подвести под облик штете коју тужилац потражује тужбом, будући да се накнада нематеријалне штете због претрпљених душевних болова може досудити само када су се последице повреде манифестовале у једном од наведених видова нематеријалне штете и кад интензитет, односно дужина поремећаја психичке равнотеже чини досуђивање накнаде друштвено оправданим.

Жалбом тужилац истиче да је суд занемарио да по одлуци Врховног касационог суда право на накнаду нематеријалне штете у смислу члана 200. ЗОО припадају оштећеном које је претрпео због повреде права личности, угледа, части и повреде достојанства. Међутим, накнада штете

у случају повреде права личности је јединствен вид штете где се обухватају све штетне последице које су проистекле из неког штетног догађаја, а везане су за личност оштећеног. При томе суд узима у обзир све субјективне и објективне последице приликом одмеравања штете и утврђивања да ли уопште постоји основ за досуђивање накнаде штете, а побијаном одлуком се правилно указује да тужилац није доказао да из истог чињеничног догађаја постоје околности које упућују на право тужиоца да потражује овај вид штете, јер због субјективне концепције нематеријалне штете, није довољно само да постоји повреда права личности, већ је *condition sine qua non* проузроковање неке од последица те повреде, што у конкретном случају тужилац током поступка није доказао.

Такође, овај суд указује да тужилац није покушао да оствари ни нека од права потрошача која су предвиђена за случај раскида, неизвршења или делимичног извршења уговора о путовању, сходно одредбама Закона о заштити потрошача.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3230/19 од 29.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић,
самостални саветник

22. ПОВРЕДА ПРАВА НА ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Достављање лекарског извештаја лицу за које пацијент није дао сагласност да му се извештај учини доступним представља повреду права на заштиту података о личности, односно повреду права на приватност.

Из образложења:

Побијаном пресудом тужили је досуђена накнада нематеријалне штете због повреде права личности. Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, тужила се приликом систематског прегледа код туженог, који је здравствена установа, јасно и децидно изјаснила да жели да јој резултат - налаз у вези са специјалистичким гинеколошким прегледом буде достављен у запечаћеној коверти, а тужени је налаз доставио на

адресу електронске поште тужиљиног послодавца, чиме је налаз учињен доступним и трећим лицима.

Према члану 47. Закона о заштити података о личности (Службени гласник РС бр. 97/2008...107/2012), који је био на снази у време предметног догађаја, подаци морају бити одговарајуће заштићени од злоупотреба, уништења, губитка, неовлашћених промена или приступа. Руковалац и обрађивач дужни су да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и да утврде обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података.

Подаци који се односе на здравствено стање у смислу члана 16. Закона о заштити података о личности и члана 21. став 1. Закона о правима пацијената, представљају нарочито осетљиве податке. Исте су дужни да чувају здравствени радници и правна лица која обављају послове из здравствене делатности, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности. Наведена лица која неовлашћено, односно без пристанка пацијента располажу подацима из медицинске документације и неовлашћено износе у јавност те податке одговорни су за одавање нарочито осетљивих података, у складу са законом, све сходно члану 21. став 2. и став 3. Закона о правима пацијената.

Према члану 73. став. 2. Закона о здравственој заштити ("Службени гласник РС" бр. 107/2005...113/2017) загарантована је тајност података из медицинске документације пацијената која се обрађује и доставља за индивидуалне, збирне и периодичне извештаје из става 1. овог члана, односно која се обрађује за здравствену документацију и евиденције. Према ставу 2. истог члана, здравствена установа, приватна пракса, као и друга правна лица из става 1. овог члана дужна су да чувају медицинску документацију пацијената од неовлашћеног приступа, копирања и злоупотребе, независно од облика у коме су подаци из медицинске документације сачувани (папир, микрофилм, оптички и ласер дискови, магнетни медији и др.), у складу са законом.

Имајући у виду утврђено чињенично стање и цитиране законске одредбе, дужност предузимања свих потребних мера у циљу заштите података о личности од недопуштеног приступа јесте била на туженом,

као здравственој установи и руковаоцу посебно осетљивих података, код кога је тужила извршила лекарски преглед и који је сачинио и послао извештај са тужилиног гинеколошког прегледа, а које мере тужени у конкретном случају није предузео, већ је лекарски извештај учинио доступним трећим лицима, чиме је дошло до повреде права на заштиту података о личности, односно права на приватност чији је саставни део право на заштиту података о личности у смислу члана 2. Закона о заштити података о личности, а које право се јемчи законом, чланом 42. Устава Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/2006 и 115/2021) и међународним конвенцијама - Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Службени лист СЦГ" бр. 9/2003 ... 10/2015) у члану 8. став 1. прописује да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота. Право на приватност, загарантовано чланом 8. Европске конвенције о људским правима, омогућава једној особи не само да буде заштићена од ометања од стране власти већ и од ометања од стране других појединаца и институција, укључујући и средства масовних комуникација. Право на поштовање приватног живота ограничава се у мери у којој појединац сам доведе свој приватни живот у додир са јавним животом или у тесну везу са другим заштићеним интересима. Тиме је одређен и обим приватног живота.

Део права на приватност представља право на заштиту података о личности, а у домаћем законодавству штити се Законом о заштити података о личности, чији је циљ, дефинисан у члану 2. тог закона, да у вези са обрадом података о личности сваком физичком лицу обезбеди остаривање и заштиту права на приватност и осталих права и слобода.

Сходно наведеном, повреда права на заштиту података о личности представља повреду права на приватност, односно повреду права личности гарантованих законом, Уставом Републике Србије и међународном конвенцијом. Како је у конкретном случају утврђено да тужени није предузео све потребне мере да спречи доступност података о здравственом стању тужиле трећим лицима и њен лекарски извештај са гинеколошког прегледа учинио доступним трећим лицима, без сагласности тужиле, правилно првостепени суд налази да је дошло је до повреде права личности тужиле и то радњом туженог, те је исти, у складу са чланом 154. став 1. и чланом 200. ЗОО дужан да тужили накнади штету коју она због тога трпи. До повреде предметног права дошло је самим достављањем лекар-

ског извештаја лицу за које тужила није дала сагласност да му се исти учини доступним, па наводи жалбе да нико осим тужиле није имао увид у садржину самог лекарског извештаја нису од утицаја на другачије одлучивање. Сходно наведеном, наводи жалбе којима се указује да је тужени поступао у складу са инструкцијама запослене С. Р., односно уговарача систематског прегледа, не сумњајући у његова овлашћења, у целости су без основа, а евентуална (са)одговорност послодавца тужиле не екскулпира туженог од одговорности за предметну штету.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2789/22 од 20.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Јасна Јаношев,
судијски сарадник

23. НЕОСНОВАНО ОБОГАЋЕЊЕ

Да би дошло до примене института неоснованог обogaћења, предуслов је да је део имовине тужилаца прешао у имовину туженог, а не другог лица које је у уговорном односу са туженим.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Новом Саду обавезан је тужени Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање Дирекција Покрајинског фонда Нови Сад да тужиоцима исплати досуђене износе на име мање исплаћеног месечног износа припадајуће пензије услед умањења због доставе на кућну адресу за период од 01.12.2015. године - 01.09.2018. године. У првостепеном поступку је утврђено да су тужиоци корисници пољопривредних пензија које примају тако што им се исте од стране РФ ПИО Дирекција Покрајинског фонда Нови Сад достављају преко поште на адресу пребивалишта тужилаца.

У уговорима о готовинској исплати пензија из спорног периода, који су закључени између туженог као наручиоца и Банке поштанска штедионица АД Београд која наступа у заједничкој понуди са ЈП „ПТТ саобраћаја Србије“ из Београда, констатовано је да је предмет уговора набавка услуге готовинске исплате пензије, као и исплата пензија на текуће рачуне корисника који су отворени код Банка поштанска штедионица.

Одредбама овог уговора је наведено да се Банка поштанска штедионица обавезује да на име трошкова поштарине предузећа ПТТ, за сваки налог за исплату из овог уговора обрачуна провизију у висини од 2,00% од износа пензије за кориснике, односно примаоце пензија из осигурања пољопривредника. Обрачуната провизија се исказује по налогу за исплату и пада на терет корисника, односно примаоца пензија коме је извршена исплата пензије.

Основано се жалбом туженог указује да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је на основу утврђеног чињеничног стања обавезао туженог да тужиоцима исплати износе ближе наведене у изреци побијане пресуде.

Чланом 109. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању (Службени гласник РС број 34/2003 од 02.04.2003. године) је прописано да је Фонд код кога је остварено право на пензију или новчану накнаду дужан да кориснику права исплаћује износе који му припадају у месту његовог боравка у Републици Србији, односно Републици Црној Гори.

Чланом 13. Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању (Службени гласник РС број 73/2018 од 29.09.2018. године, ступио на снагу 30.09.2018. године) је прописано да се члан 109. мења и гласи „Фонд је дужан да кориснику права исплаћује износе пензије, односно новчане накнаде у Републици Србији. Исплата из члана 1. овог става врши се преко банке. Фонд закључује уговор са банком ради регулисања међусобних односа у вези са начином, условима исплате и повраћајем пензија, односно новчаних накнада. Банка је обавезна да износе пензије, односно новчане накнаде који су исплаћени након смрти корисника, врати Фонду на његов захтев, односно не може из тих износа намирити своја потраживања која има према кориснику права. Банка одговара за насталу штету ако не поступи на начин утврђен у ставу 4. овог члана.

Из утврђеног чињеничног стања проистиче да је по основу уговора закључених између РФ ПИО и Банке поштанска штедионица и ЈП ПТТ „Пошта Србија“ прецизно регулисан начин исплате пензија и новчаних накнада из ПИО корисницима, као и начин поступања са исплаћеним и неисплаћеним налозима за исплату на кућне адресе.

Наиме, тужиоци су као корисници пољопривредних пензија имали могућност да изаберу начин на који ће им пензије бити исплаћиване, а како се у конкретном случају исплате врше доставом путем ЈП „Поште Србије“ на кућну адресу, имајући у виду наведену одредбу Уговора о готовинској исплати пензија којом је предвиђено да се Банка поштанска штедионица обавезује да на име трошкова поштарине предузећа ПТТ за сваки налог за исплату из уговора обрачуна провизију у висини од 2% од износа пензије за кориснике пензија, сваки корисник пензије коме се пензија доставља на кућну адресу има обавезу да плати поштарину за сваки налог за исплату, па тиме и тужиоци.

Стога, нема места примени одредбе члана 210. ЗОО која се односе на стицање без основа, с обзиром на то да на страни туженог није дошло до неоснованог обогаћења, а на штету тужилаца, имајући у виду да су износи провизије који су наплаћивани приликом исплате сваког износа припадајуће пензије наплаћени од тужилаца од стране ЈП „Пошта Србије“, сагласно закљученом уговору у висини одређеној Ценовником поштанских услуга ЈП „Поште Србије“, те тако ниједан део имовине тужилаца није прешао на било који начин у имовину туженог.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 5182/19 од 15.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

24. ПОВРАЋАЈ ДАТОГ МИТА

На страни лица које даје мито мора постојати свест о томе да предузима незакониту радњу и самим тим његово саглашавање са таквом радњом, те такво лице не може остварити судску заштиту за враћање датог новца, односно не може доћи до остварења права тужиоца које проистиче из неправда, тј. које је супротно принудним прописима.

Из образложења:

Правилном применом материјалног права, првостепени суд је одбио тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени да тужиоцу врати неосновно присвојен новац. Наиме, утврђено је да је новац који је

предат туженом, предат у вези са извршењем кривичног дела примања мита из члана 367. став 2. у вези става 1. КЗ-а, које подразумева и то да када постоји лице које прима мито мора постојати и лице које мито даје, а што је такође недозвољена радња, а из чега даље произлази да на страни лица које даје тражени новчани износ мора постојати свест о томе да предузима незакониту радњу и самим тим његово саглашавање са таквом радњом. Правилан је закључак првостепеног суда да у конкретном случају није било могућности за усвајање тужбеног захтева и остварење права тужиоца које проистиче из неправда, односно које је супротно принудним прописима, па су стога сви супротни жалбени наводи неосновани.

Супротно жалбеним наводима, првостепени суд није утврђивао ништавост предметног правног посла већ је правилно сматрао да такав правни посао не може производити правно дејство и да тужени као несавесно лице на основу истог не може уживати правну заштиту. Такође, неосновано се тужилац позива на одредбу члана 210. ЗОО-а, с обзиром да је одредбом члана 211. ЗОО-а, коју првостепени суд правилно примењује, прописано да ко изврши исплату знајући да није дужан платити нема право да захтева враћање изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је платио да би избегао принуду.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4984/19 од 17.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

25. ЗАШТИТНЕ КЛАУЗУЛЕ У УГОВОРУ О КРЕДИТУ

Поред изричитих одредби уговора о уговорној камати која је већа од затезне и на коју банка има право, банка нема право и на ревалоризацију кредита, јер се супстанца капитала чува уговорном каматом.

Наплата камате по стопи од 0,13% дневно на доспела а неплаћена потраживања, уговорена за случај доцње дужника, представља противзакониту затезну камату, а не увећану уговорну камату или камату за прекорачење, као ни камату за недозвољени минус, јер је предмет уговарања кредит, а не дозвољени минус.

Из образложења:

Побијаном пресудом усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништав члан 5. Уговора о кредиту којим је прописано да банка има право да наплати од корисника посебну надокнаду за ревалоризациони губитак вредности кредита (исправка вредности кредита – ИВК).

Наиме, и по ставу овог другостепеног суда, кумулативно одређивање две заштитне клаузуле у уговору о кредиту је противзаконито. Поред изричитих одредби уговора о уговорној камати која је већа од затезне и на коју банка има право по члану 277. став 1. ЗОО, пошто је уговорна камата већа од затезне камате, банка у конкретном случају нема право и на ревалоризацију кредита, јер се супстанца капитала чува уговорном каматом. Банка је висином уговорне камате као обезбеђивањем осигурала очување капитала, из ког разлога се питање накнаде на име ревалоризације уопште не може поставити. Стога, овај суд у потпуности прихвата разлоге које је дао првостепени суд о ништавости спорне одредбе, којом се вређају основна начела на којим почива правни поредак, независно од тога да ли је тужена по основу те одредбе обрачунала дуг тужиоца применом обрачуна ревалоризације, која као таква мора бити уклоњена из правног саобраћаја.

Првостепени суд је, правилном применом материјалног права на утврђено чињенично стање, утврдио и ништавост члана 8. став 2. уговора, у делу којим прописује камату на доспела а неплаћена потраживања у износу од 0,13% дневно, указујући на супротност истог императивној одредби члана 277. Закона о облигационим односима, те наводећи да је стопа затезне камате елемент уговора који је ван домета аутономије воље уговарача, с обзиром на то да су прописи који је регулишу принудног карактера. С обзиром на садржину спорне одредбе, наплата камате по стопи од 0,13% уговорена је за случај доцње дужника, те је стога јасно да је реч о затезној камати, а не о увећаној уговорној камати или камати за прекорачење, како то тужена тврди, као ни камати за недозвољени минус, с обзиром да странке нису ни уговориле (не) дозвољени минус. По налажењу другостепеног суда, такав начин обрачуна дуга тужиоца, у конкретном јасно дефинисаној уговорној ситуацији, нема упориште у материјалном праву. У конкретном је заправо реч о затезној камати, која је последица дужничке доцње у смислу чл. 277. ст. 1. ЗОО. Из списка произлази да је тужилац код тужене имао одобрену партију кредита, а не одобрено дозво-

љено прекорачење по текућем рачуну, у ком случају би у смислу спорне одредбе уговора банка имала право да наплаћује уговорену камату.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4838/19 од 01.11.2022. године)

Сентенцу саставила: Милица Кривокапић,
виши судијски сарадник

26. КАМАТА НА КАМАТУ

Када поверилац новчаног потраживања које је доспело а није плаћено, осим захтева за исплату главнице, тужбом захтева и исплату затезне камате, он има права да исту математички обрачуна за одређен период и утужи тако обрачунату (углавничену) затезну камату. Међутим, математичка операција обрачуна доспеле затезне камате не мења правну природу исте као споредног потраживања, па стога на исту не може тећи процесна затезна камата из члана 279. Закона о облигационим односима.

Из образложења:

Опште је правило да је забрањено потраживати камату на камату, с тим да се тај изузетак не односи на банкарско пословање. Међутим, искључење забране наплате камате на камату у банкарском пословању односи се на обрачунате уговорне камате. Уговорна камата, као уговорена цена пласираних новчаних средстава, по својој правној природи представља самостално утуживо новчано потраживање и она се обрачунава за уговорени период, а потом приписује главници, те на тако добијен збир даље тече затезна камата. С друге стране, затезне камате имају правну природу споредног потраживања, које није самостално утуживо све док главница није плаћена. Када поверилац новчаног потраживања које је доспело а није плаћено, осим захтева за исплату главнице, тужбом захтева и исплату затезне камате, он има права да исту захтева почев од одређеног датума до исплате или пак да исту математички обрачуна за одређен период и утужи тако обрачунату (углавничену) затезну камату. Међутим, математичка операција обрачуна доспеле затезне камате не мења правну

природу исте као споредног потраживања, па стога на исту не може тећи процесна затезна камата из члана 279. Закона о облигационим односима.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2789/18 од 16.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

27. УЛАГАЊЕ У ЗАКУПЉЕНУ СТВАР

Иако је обавеза закупца да закупљени локал врати у првобитно стање, ова обавеза престаје у моменту када тужени одлучи да задржи учињене додатке на локалу, те искористи своје право избора да ли ће тражити враћање ствари уз уклањање свих додатака или ће задржати ствар са додацима уз надокнаду вредности истих закупцу.

Из образложења:

Побијаном пресудом обавезан је тужени да тужиоцу исплати на име накнаде материјале штете услед стицања без основа новчани износ од укупно 321.016,80 динара и то на име накнаде материјалне штете за вредност уграђеног материјала новчани износ од 212.130,00 динара и на име накнаде материјалне штете за вредност уложеног рада новчани износ од 108.886,80 динара, све са законском затезном каматом почев од дана пресуђења године па до исплате.

Правилно је првостепени суд одлучио када је усвојио захтев тужиоца за накнаду вредности уграђеног материјала као и вредности уложеног рада у закупљену ствар. Према члану 585. став 4. Закона о облигационим односима купац који је извршио промене на ствари дужан је вратити ствар у стање у коме му је била предата у закуп. Сагласно ставу 5. истог члана, купац има овлашћење да однесе додатке, осим уколико се они не могу одвојити без оштећења закупљене ствари, али их закуподавац може задржати ако надокнади њихову вредност. У конкретном случају није спорно да је закупљену ствар, пословни простор, тужилац својим средствима проширио за 26 м² у циљу употребљавања закупљене ствари, за ону намену за коју је ствар и узео у закуп и да је то учињено уз сагласност туженог. Такође, на основу налаза вештака, утврђено је да предметни локал, уз доградњу алуминијумских портала, може бити функционалан

без дограђеног дела, док надограђени део не може да се размонтира а да му остане иста вредност. Битна је и чињеница да у извршном поступку приликом предаје локала тужени није дозволио да се изврши размонтиравање надограђеног дела. На основу овако утврђених чињеница, уз примену наведених законских одредби, правилна је одлука првостепеног суда да усвоји тужбени захтев и обавезе туженог да тужиоцу исплати накнаду вредности уграђеног материјала и вредност уложеног рада на надоградњи предметног локала. Наиме, иако је обавеза тужиоца као закупца била да овај додатак уклони, чиме би предметни локал вратио у првобитно стање, ова обавеза је престала у моменту када је тужени одлучио да задржи учињене додатке на локалу, тиме што у току извршног поступка принудног иселења тужиоца није дозволио да се изврши размонтирање надограђеног дела објекта. На тај начин он је искористио своје право избора да ли ће тражити враћање ствари уз уклањање свих додатака или ће задржати ствар са додацима уз надокнаду вредности истих закупцу. Према томе, како тужени у поступку извршења није тражио да тужилац размонтира надограђени део објекта и врати све у првобитно стање, већ је захтевао само предају истог, који је као такав и наставио да користи, жалбени наводи туженог у којима истиче да је уговорено да се протеком уговора локал врати у стање у каквом је био пре склапања уговора, те да је обавеза тужиоца била да демонтира објекат су неосновани.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2644/18 од 14.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

28. ЗАСНИВАЊЕ ХИПОТЕКЕ НА ЗАЈЕДНИЧКОЈ СВОЈИНИ

Сагласност сузаједничара за заснивање хипотеке на заједничкој непокретности не може бити прећутна, нити се она може претпоставити, већ иста мора бити дата јасно и изричито пред овлашћеним органом на начин прописан законом.

Из образложења:

Првостепеном пресудом утврђено је да је тужилац К.М. сувласник у 22/27 дела на описаном стану у Новом Саду, што су тужена 1. реда В. И. и

тужена 2. реда М. Љ. дужне трпети, а тужена 2. реда и трпети да се тужилац на основу ове пресуде са овим својим сувласничким уделом на наведеном стану упише у јавну књигу евиденције непокретности код Службе за катастар непокретности Нови Сад 2. Утврђено је да је ништава и без правног дејства заложна изјава тужене 1. реда В.И. којом безусловно дозвољава упис заложног права извршне вансудске хипотеке у корист туженог 3. реда (банке).

Одредба члана 174. став 1. Породичног закона ("Службени гласник РС" бр. 18/2005) прописује да заједничком имовином супружници располажу заједнички и споразумно. Став 3. истог члана прописује да својим уделом у неподељеној заједничкој имовини супружник не може нити располагати, нити га може оптеретити правним послом међу живима, што у ствари значи да супружник својим уделом не може располагати и не може га оптеретити без сагласности другог супружника.

Одредбом члана 6. став 2. Закона о хипотеци ("Службени гласник РС" бр. 115/05, 60/2015, 63/2015 - Одлука УС РС и 83/2015) је прописано да се хипотека на непокретним стварима у заједничкој својини заснива само на целој непокретној ствари и то уз сагласност свих заједничара. Одредбом члана 8. став 1. тач. 2. је прописано да хипотка настаје уписом у надлежни регистар непокретности на основу заложне изјаве.

Одлучујући о тужбеном захтеву, у смислу релевантних законских одредби и утврђеног чињеничног стања, суд налази да је исти у целости основан. Наиме, како је суд утврдио да је спорни стан заједничка имовина тужиоца и тужене 1. реда, где је удео тужиоца у предметној имовини 22/27 дела, а тужене 1. реда 5/27 дела, те полазећи од члана 6. став 2. Закона о хипотеци којим је прописано да се хипотека на непокретним стварима у заједничкој својини заснива само на целој непокретној ствари и то уз сагласност свих заједничара, суд налази да тужена 1. реда није могла да да заложну изјаву на начин како је то учинила и тако на целој непокретности успостави предметну хипотеку. Како је одредбом члана 10. став 2. истог закона прописано да уговор о хипотеци може да закључи власник, или друго лице које има право располагања, као и инвеститор и купац објекта у изградњи или посебног дела објекта у изградњи, у смислу члана 3. тог закона, уговор о хипотеци могли су закључити само тужилац и тужена 1. реда као заједничари, док одредбе члана 9. и 10. истог закона не остављају дилему у погледу форме потребне за давање заложне изјаве – у писменој форми, са потписима овереним у суду или код другог законом овлашћеног органа за оверу потписа

на актима о промету непокретности. Иако је суд у чињеничном стању пресуде утврдио да је тужилац био упознат са давањем спорне заложне изјаве пар дана након њеног давања, а пет месеци пре уписа спорне хипотеке у катастру непокретности, односно да у суштини јесте постојала прећутна сагласност тужиоца на овакво располагање тужене 1. реда, из садржине одредаба закона произлази да наведена сагласност не може бити прећутна, нити се она може претпоставити, већ иста мора бити дата јасно и изричито пред овлашћеним органом на начин прописан законом, који став је заузео и Уставни суд у одлуци Уж-6193/18. Како је већ наведено да се хипотека на непокретним стварима у заједничкој својини заснива само на целој непокретној ствари, за шта у конкретном случају нису били испуњени услови, суд је утврдио ништавост предметне заложне изјаве у целисти односно исту није могао одржати на снази у односу на удео тужене 1. реда, као једног од заједничара.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. П 42/20 од 09.10.2020. године, која је потврђена пресудом Врховног касационог суда посл. бр. Рев 2687/21 од 23.12.2021. године, којом је преиначена пресуда Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 2874/21 од 21.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Мирјана Марковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

29. ТРОШКОВИ ЛЕЧЕЊА У ИНОСТРАНСТВУ

С обзиром на то да је Посебним условима предвиђено да је обавеза осигуравача да накнади трошкове лечења осигураника који се не могу одложити до повратка у земљу пребивалишта (хитне медицинске третмане), осигураник нема могућности да користећи предметно здравствено осигурање затражи медицинску помоћ у случају блажих здравствених тегоба, те нема доприноса осигураника увећању трошкова лечења због тога што се није раније јавио лекару.

Из образложења:

Неосновано тужени у жалби указује да је погрешно становиште првостепеног суда да у конкретном случају не постоји подељена одговорност на страни тужиле, као и да је побијана пресуда у овом делу необразложена. Наиме, тужени је у току првостепеног поступка истицао да је тужилца допринела увећању трошкова лечења, односно да су трошкови медицинске интервенције

могли бити мањи да је тужила раније потражила лекарску помоћ. С тим у вези, првостепени суд је у образложењу побијане пресуде јасно навео да вештак др. Бранислава Гајић није била у могућности да се изјасни да ли је гнојна упала тужиле могла да се санира на други начин да се тужила раније јавила лекару, да је за одговор на то питање неопходно да се изврши детаљан преглед за период за који се поставља то питање, што у конкретном случају није било могуће, као и да се вештак изјаснила да је оперативни захват код тужиле био хитан и да се није могао одложити до повратка у земљу, на основу чега је првостепени суд утврдио да на страни тужиле не постоји допринос у настанку трошкова лечења. Поред тога, одредбом члана 6. став 1. тачка 6. Посебних услова је предвиђено да је обавеза осигураваача да накнади трошкове лечења осигураника који се не могу одложити до повратка у земљу пребивалишта (хитне медицинске третмане), из чега произилази да тужила није имала могућности да користећи предметно здравствено осигурање затражи медицинску помоћ у случају блажих здравствених тегоба, већ је наведену могућност имала само у случају хитних медицинских интервенција. Имајући у виду наведено, правилно је становиште првостепеног суда да тужила ни на који начин није допринела настанку трошкова лечења, нити да трошкови лечења буду већи, што је првостепени суд јасно образложио.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3114/19 од 02.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

30. ПОТРОШАЧКИ СПОР - МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ

За примену одредбе члана 54. ЗПП-а, којом је прописано да је за суђење у споровима против правног лица које има огранак изван свог седишта, поред суда опште месне надлежности надлежан и суд на чијем се подручју налази тај огранак, потребно је да спор између тужиоца и туженог произлази из правног односа огранка.

Из образложења:

Побијаним решењем Основни суд у Новом Саду се огласио месно ненадлежним за поступање у овој правној ствари. Одлучено је да ће након правноснажности решења предмет бити уступљен Првом основном суду у

Београду, као стварно и месно надлежном суду за поступање у овој правној ствари.

Како се у конкретном случају спор води поводом обавеза насталих на основу уговорног односа између тужиоца као потрошача и туженог као трговца (потрошачки спор), правилно је првостепени суд нашао да постоји и месна надлежност Основног суда у Сремској Митровици, будући да је пребивалиште тужиоца у Лађарку. Стога је првостепени суд у смислу одредбе члана 20. став 2. ЗПП-а решењем од 16.09.2021. године позвао тужиоца да се у року од 8 дана изјасни у погледу изборне надлежности, те је тужилац поднеском изјавио да остаје при надлежности Основног суда у Новом Саду, сходно члану 54. ЗПП-а, као месно надлежном према седишту огранка туженог који послује и надлежан је за снабдевање потрошача на територији Војводине.

Међутим, супротно жалбеним наводима тужиоца, у конкретном случају не може се применити одредба члана 54. ЗПП-а којом је прописано да је за суђење у споровима против правног лица које има огранак изван свог седишта, поред суда опште месне надлежности, надлежан и суд на чијем се подручју налази тај огранак. Наиме, тужилац наводи да је у достављеном изводу са АПР-а као огранак број 6 назначен Електропривреда Србије ЈП Београд - Огранак ТЕ-ТО као снабдевач за целокупну територију Војводине, што имплицира да назначени огранак врши испоруку свим потрошачима на територији Војводине, па и тужиоцу, те је по мишљењу тужиоца у тужби правилно означен месно надлежан суд. Међутим, за примену одредбе члана 54. ЗПП-а на којој инсистира тужилац би било потребно да спор између тужиоца и туженог произлази из правног односа огранка, али како предмет спора не произлази из пословања огранка ТЕ-ТО у Новом Саду (који обавља делатност производње електричне енергије, а не трговину електричном енергијом), већ је предмет спора стицање без основа које је проузроковано издавањем рачуна за електричну енергију од стране туженог као гарантованог снабдевача, а на основу којих исти од тужиоца као потрошача неосновано и противзаконито наплаћује трошкове издавања и слања рачуна и инфо-центра, сви жалбени наводи тужиоца су без основа.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 709/22 од 02.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић,
самостални саветник

СТВАРНО ПРАВО

31. ОДРЖАЈ

Државина представља фактичку власт на ствари, али да би се радило о државини на основу које се одржајем може стећи право својине потребно је да држалац предузима радње на основу којих се основано може закључити да је држалац ствари, односно да се држалац према ствари понаша као власник.

Из образложења:

Закон о основама својинскоправних односа познаје две врсте стицања права својине и то на основу закона (оригинарно) и по основу правног посла (дериватно). Одржај је оригинаран, односно изворни начин стицања права својине, на основу државине ствари и протеча времена. Да би неко лице могло да стекне право својине на основу одржаја, прво на одређеној ствари мора имати државину. Државина представља фактичку власт на ствари, али да би се радило о државини на основу које се одржајем може стећи право својине потребно је да држалац предузима радње на основу којих се основано може закључити да је држалац ствари, односно да се држалац према ствари понаша као власник. Други услов са стицање права својине одржајем јесте протек времена. Закон прописује различити протек времена за држаоца ствари имајући у виду да ли је држалац само савестан држалац или савестан и законити држалац као и да ли се ради о покретним односно непокретним стварима.

Имајући у виду наведено, у конкретном случају су испуњена оба законом предвиђена услова за стицање права својине на предметном стану путем одржаја. Наиме, тужила има државину на предметном стану од момента ступања у посед 01.03.1999. године, и то до 2016. посредну државину, имајући у виду да је у предметном стану уз њену сагласност прво живео њен син са супругом, а од 2016. године и непосредну државину. С обзиром на то да је чланом 28. Закона о својинскоправним односима, прописано да савестан и законит држалац непокретне ствари, на коју други има право својине, стиче право својине на ту ствар одржајем, протеком 10 година, да време потребно за одржај почиње тећи оног дана када је држалац ступио у државину ствари. Да би се

стекло право својине по основу редовног одржаја потребно је постојање законите државина, што значи да је државина стечена на основу правног посла којим се преноси право својине, као што је уговор о купопродаји, уговор о доживотном издржавању, уговор о поклону или тестамент. Имајући у виду да је тужила испунила оба кумулативно постављена услова, односно да је државина била законита јер се заснива на пуноважном правном основу и то овереном Купопродајном уговору који су она и њен пок. супруг закључили са "Т." д.о.о. Нови Сад дана 02.09.1996. године, као и правноснажном решењу о наслеђивању иза њеног пок. супруга, испуњен је услов законитости као претпоставка стицања својине путем одржаја. Како се савесност претпоставља, а савесност тужиле у овом поступку ничим није доведена у питање, суд сматра да је тужила стекла право својине на предметном стану путем одржаја.

Сврха одржаја огледа се у претварању дугогодишњих фактичких односа у правне односе, које претварање захтева сигурност правног промета и оправданом чини интервенцију суда у правцу заштите постојећих субјективних права и правом заштићених интереса, док се са друге стране оправдање огледа у чињеници неактивности субјеката који кроз дужи низ година нису предузели радње ради остваривања субјективних права. Закон пружа заштиту савесним поседницима непокретности који користе ствар у уверењу да је њихова и да на њу имају право, чак и уколико по објективном праву – деривативним путем њихова фактичка власт не би могла да буде призната. У конкретном случају тужила као савесни држалац непокретности полаже право својине на исту, те је стога њен захтев у целости основан.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П. 594/2021 од 18.03.2022. године, која је постала правноснажна 06.05.2022)

Сентенцу саставио: Никола Петровић,
судија Вишег суда у Новом Саду

32. СМЕТАЊЕ ДРЖАВИНЕ ПРАВА СЛУЖБЕНОСТИ ПРОЛАЗА

Сама чињеница да су наступиле околности због којих стварна службеност тужилаца више није потребна за коришћење не доводи до њеног престанка.

Из образложења:

У првостепеном поступку утврђено је да су тужиоци, односно њихови правни претходници, неометано користили предметни колски пут од 1993. године, као и да им је тужени постављањем оgrade и бетонских стубова на парцелама 3767/2 к.о. Петроварадин и 3767/14 к.о. Петроварадин онемогућио право службености проласка истим путем. Имајући у виду наведено, правилно је првостепени суд утврдио да је тужени сметао државину права службености пролаза тужиоцима, при чему је без значаја за пресуђење околност да ли су тужиоци имали могућност проласка до својих парцела другим путем.

Наиме, одредбом члана 79. Закона о основама својинскоправних односа је прописано да се одлуком о захтеву за заштиту од сметања државине одређује забрана даљег узнемиравања државине под претњом новчане казне, односно враћања одузете државине, као и друге мере потребне за заштиту од даљег сметања. У поступку за сметање државине се не може само утврдити да је почињено сметање, јер је то само један од правних претпоставки за оцену основаности захтева за успоставу пређашњег поседовног стања или за оцену основаности захтева за забрану даљег узнемиравања државине. Поступак за сметање државине служи циљу да се успостави последње мирно стање државине и да се оно заштити. Због тога битан део одлуке у спору за сметање државине јесте наредба за успостављање стања пре извршеног сметања, односно повраћај у пређашње мирно стање државине и забрана даљих истоврсних сметњи. Једина ситуација када је допуштено да се одлуком утврди само да је учињено сметање државине, без одређивања повраћаја, је када је сметња отклоњена пре закључења расправе, а тужилац и даље има интерес за утврђење због постојања опасности да се сметње понове или када постоји правна или фактичка немогућност да се пређашње стање поврати. Како у конкретном случају није наступила ниједна од описане две ситуације, основано се у жалби указује да тужиоци имају право на успоставу ранијег стања државине права службености пролаза и одређивање забране туженом на свако даље узнемиравање и сметање државине права службености пролаза, у смислу одредбе члана 79. Закона о основама својинскоправних односа.

Сама чињеница да су наступиле околности због којих стварна службеност тужилаца више није потребна за коришћење не доводи до њеног престанка. Наиме, стварна службеност престаје да важи на основу прав-

ног посла - уговора између власника повласног и послужног добра, невршењем стварне службености у року од 20 година, односно 3 године ако се власник послужног добра противи службености, као и на основу судске одлуке, онда када власник послужног добра захтева укидање стварне службености из разлога што је изгубила сваку корисност за повласно добро. У конкретном случају није наступио ниједан од наведених основа за престанак стварне службености, а чак и да јесте, за пружање заштите према последњем стању државине и насталом сметању, сходно члану 78. став 1. није од утицаја право на државину, правни основ државине и савесност држаоца.

С друге стране, неосновано тужиоци побијају првостепено решење у делу у којем је одбијен тужбени захтев да се наложи туженом да успостави пређашње стање државине права службености на тај начин што ће уклонити бетонске стубове и ограду - капију, саграђене на делу дворишта који у природи представља пут - службеност пролаза, а који се налази на парцели број 3767/2 к.о. Петроварадин. Наиме, тужени, као власник послужног добра, има право да подизањем ограде заштити своју имовину од трећих лица, због чега му у овом поступку не може бити наложено да предметну ограду уклони. Међутим, тужени је дужан да тужиоцима омогући коришћење права службености пролаза колским путем који се налази на предметним парцелама, на начин којим се постиже сврха због које је службеност установљена, а то је да тужиоцима омогући приступ њиховим парцелама, што се може учинити предајом кључева или на било који други адекватан начин.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 14599/21 од 22.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

ПОРОДИЧНО ПРАВО

33. ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ ЗА ПУТОВАЊЕ МАЛОЛЕТНОГ ДЕТЕТА У ИНОСТРАНСТВО

Суд није надлежан да одобрава путовања деце са родитељима, већ евентуално да одлучује о делимичном лишењу родитељског права услед недавања сагласности за путовање.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду предлог тужиоца за одређивање привремене мере је делимично усвојен. Одређена је привремена мера којом је утврђен начин одржавања личних контаката између оца и млт. П. до правноснажног окончања парничног поступка. Затим је одређено да ће мајка предати оцу деčју здравствену књижицу, као и пасош за време распуста када је предвиђено да дете проведе време са оцем, као и оверену пуномоћ за путовање по инструкцији и жељи оца.

Приликом доношења одлуке у делу у којем је одређено да ће мајка предати оцу пасош за време распуста када је предвиђено да дете проведе време са оцем, као и оверену пуномоћ за путовање по инструкцији и жељи оца, овај суд налази да се основано жалбом тужене истиче да је побијано решење у том делу, донето уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП.

Наиме из садржине тужбеног захтева се између осталог тражи и да се утврди да ће мајка обавезно, приликом сваке предаје млт. П. оцу, предати оцу непосредно или путем друге особе коју одреди мајка, лична документа млт. П. и то: здравствену књижицу, пасош и оверену важећу пуномоћ за пут детета у иностранство са оцем, по жељи и инструкцији оца, за период по жељи оца, а то током летњег или зимског распуста који дете проводи са оцем, уколико тужена наведено не учини, ова пресуда има важност пуномоћи издате од стране тужене тужиоцу за вађење путне исправе млт. П, те да се обавезе тужена обезбедити тужиоцу, важећу путну исправу и оверену пуномоћ за путовање млт. П. са оцем за сваки летњи и зимски распуст који буде провео код њега, као и да се обавезе наведено предати тужиоцу у моменту када исти преузима млт. П. за летњи и зимски

распуст. Из овако постављеног тужбеног захтева је нејасно шта се обезбеђује предложеном привременом мером с обзиром на то да је нејасно да ли се предаја наведених докумената и оверене пуномоћи за пут детета у иностранство тражи сваки пут приликом предаје детета оцу или само за време распуста који дете проводи са оцем. Такође, првостепени суд у наведеном делу за такву своју одлуку не даје разлоге, те се у том делу побијано решење за сада не може испитати, будући да недостају разлози о битним чињеницама, те да првостепени суд у том смислу није ценио ни чињеницу да из налаза и мишљења Центра за социјални рад не произлази да је договор родитеља постигнут и око давања оверене пуномоћи за путовање по инструкцији и жељи оца, односно сагласности за путовање, а у ком делу се улази у овлашћења мајке у вршењу родитељског права, што се не може чинити, као што суд није ни надлежан да одобрава путовања деце са родитељима, већ да одлучује евентуално о делимичном лишењу родитељског права услед недавања сагласности за путовање. Како је предаја личног документа - пасоша - везана за путовање, суд је с обзиром на наведено и у делу који се односи на предају пасоша побијану одлуку укинуо.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж2 46/22 од 01.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

34. БРАЧНА СУТЕКОВИНА НА ПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ

По правном основу стицања у браку не могу се стећи власничка и управљачка права у привредном друштву, која припадају само члановима друштва, уделичарима и акционарима. Удели припадају само члановима друштва - уделичарима а тужиља не може стећи тај статус преко евентуалног новчаног улога унетог у друштво из заједничке имовине.

Из образложења:

Тужиља је примарним тужбеним захтевом тражила да се утврди да је, по основу брачне сутековине, власник 15% удела у основном капиталу привредног друштва "ГТ".

Према одредбама Закона о привредним друштвима, удео у привредном друштву се стиче или на основу улога у основном капиталу дру-

штва, или по основу преноса удела (или дела удела) са члана друштва на треће лице. Тужила, као и тужени, нису били оснивачи предузећа "ГТ", нити су накнадно уплатили било какав новчани или неновчани улог у основни капитал тог предузећа, па по том основу тужила не може да истиче никакав захтев за утврђење власништва у том предузећу. Тужени је постао власник 30% удела у наведеном предузећу по основу преноса дела удела са аустријске фирме на туженог, што је формалнотехнички спроведено преко првобитног преноса удела на брата тужиле, са којим је закључен уговор о преносу удела, а накнадно је он пренео тај удео на туженог. Суд је дао разлоге о основу стицања туженог на наведеном уделу у привредном друштву "ГТ". Као што је претходно речено, то је била како накнада за услуге које ће тужени пружити "ГТ" са аспекта својих стручних знања и искуства, што у том смислу води бестеретном стицању, али истовремено је то била и накнада за пренос пословања фирме "ПЈ" на "ГТ", што би представљао теретни вид стицања.

У односу на конкретну парницу, став је овог суда да тужила не може да истиче стварноправни захтев за утврђење власништва у делу привредног друштва "ГТ", што је предмет и примарног и оба евентуална тужбена захтева, јер се по правном основу стицања у браку не могу стећи власничка и управљачка права у привредном друштву, која припадају само члановима друштва, уделичарима и акционарима. Закон о привредним друштвима као посебан закон дефинише на који начин се стиче удео у друштву са ограниченом одговорношћу, као и која су права чланова привредних друштава, а које одредбе Закона о привредним друштвима искључују примену одредаба Породичног закона, који регулише институт брачне сутековине. Закон о привредним друштвима не садржи законску могућност да удео у привредном друштву буде у режиму заједничке имовине нити у сувласничком режиму по основу стицања у браку. Тужила није била стицалац удела и без обзира на то што је у време стицања удела туженог постојала брачна заједница, чак и да су средства на основу којих је стечен удео у друштву "ГТ" њихова заједничка имовина, она није уписана као уделичар друштва, тако да по основу стицања у браку не може стећи удео, односно власничка и управљачка права на том друштву. Удели припадају само члановима друштва - уделичарима а тужила не може стећи тај статус преко евентуалног новчаног улога унетог у друштво из заједничке имовине. Из тог разлога примарни тужбени захтев тужиле у делу за утврђење њеног права својине на уделу је одбијен као неоснован.

Из истих разлога неосновани су и евентуални тужбени захтеви у којима тужила тражи да се тужени обавезе на исплату противвредности 15% удела у основном капиталу "ГТ", с тим да је првим евентуалним тужбеним захтевом захтев опредељен спрам процењене тржишне вредности 15% удела привредног друштва, а другим евентуалним тужбеним захтевом спрам 15% укупно уписаног основног капитала. На основу свега наведеног, суд је одбио тужбени захтев тужиле у целости.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П 401/20 од 08.12.2020. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж 739/22 од 30.03.2022. године)

Сентенцу саставио Никола Петровић,
судија Вишег суда у Новом Саду

35. ПОВЛАЧЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА СПОРАЗУМНИ РАЗВОД БРАКА

Не постоји обавеза суда да поднесак једног предлагача, којим је повучен предлог за споразумни развод брака, достави другом предлагачу на изјашњење.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду је утврђено да је предлог за споразумни развод брака повучен од стране предлагача и обавезан је предлагач М. К. на плаћање судске таксе на предлог у износу од 2.660,00 динара.

Неосновано предлагач А. К. у жалби указује да јој пре доношења побијаног решења није омогућено да се изјасни на поднесак предлагача којим је предлог за споразумни развод брака повучен. Како је одредбом члана 223. став 2. Породичног закона прописано предлагач има право на једнострано повлачење предлога, првостепени суд није био дужан да поднесак предлагача М. К. достави предлагачу А. К. на изјашњење.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж2 55/21 од 10.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

36. РОК ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПАРНИЦЕ

Рок за покретање парнице од стране учесника у оставинском поступку након прекида истог је инструкциони рок, о чијем протеклу суд није дужан да води рачуна по службеној дужности.

Из образложења:

Тужиоци су решењем Основног суда у Новом Саду упућени на парницу ради поништаја својеручног завештања. Побивљеним решењем првостепени суд је одбацио тужбу са образложењем да је тужба неблаговремена, из разлога што тужиоци у року од 30 дана нису поднели тужбу.

Одредбом члана 24. став 2. Закона о ванпарничном поступку прописано је да ако учесник који је упућен на парницу или поступак пред управним органом у одређеном року, који не може бити дужи од 30 дана, покрене парницу, односно поступак пред управним органом ванпарнични поступак ће се прекинути до правноснажног окончања тог поступка, док је ставом 2. истог члана прописано да ако ни један од учесника до завршетка ванпарничног поступка не покрене парницу, односно поступак пред управним органом, суд ће довршити поступак без обзира на захтеве у погледу којих је учесник упућен на парницу, односно на поступак пред управним органом. Основано се жалбом тужилаца указује да је ожалбено решење незаконито. Наиме, супротно закључку првостепеног суда рок за покретање парнице од стране учесника у оставинском поступку након прекида истог није преклузиван рок, јер одредба члана 24. став 2. Закона о ванпарничном поступку недвосмислено прописује да ће суд наставити прекинути поступак без обзира на захтев због којег је учесник упућен на парницу уколико нико од учесника до завршетка ванпарничног поступка не покрене парницу. Стога произлази да се заправо ради о инструкционом року, о чијем протоку суд није дужан да води рачуна по службеној дужности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2361/21 од 06.04.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

37. ВРАЋАЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ

Предлагач, као лице које је у потпуности лишено пословне способности, не може лично да ангажује пуномоћника за покретање поступка враћања пословне способности.

Из образложења:

Побијаним решењем одбачен је предлог предлагача ради покретања поступка враћања пословне способности, поднет путем пуномоћника адвоката, кога је предлагач лично ангажовао. Разматрајући основаност жалбених навода, овај суд је пошао од тога да је парнична способност странке процесна претпоставка за вођење поступка. Парнично способну странку заступа пуномоћник кога је странка одредила, а када парнично неспособна странка ангажује адвоката, такво заступање није правилно, у смислу Закона о парничном поступку, који се у конкретном има сходно применити. Стога, учесника у поступку који нема процесну способност заступа његов законски заступник, у овом случају старатељ. Предлагач је за подношење предметног предлога лично ангажовао пуномоћника адвоката, који је предлог ради покретања поступка враћања пословне способности поднео у његово име и за његов рачун. Међутим, то у конкретном случају није правно могуће, јер је у питању пословно неспособно лице (лице које је по правноснажној судској одлуци и даље потпуно лишено пословне способности, због процене да услед болести / сметњи у психофизичком развоју није способно за нормално расуђивање, те да из тог разлога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса), чија изјава воље није правно релевантна, односно као такво не може ангажовати пуномоћника, већ је то могло да учини једино процесно способно лице, у ванпарничном поступку законски заступник, односно у овом случају старатељ, како то проистиче из одговарајућих законских одредаба на које се првостепени суд правилно позвао, а које се сходно примењују и у овом, ванпарничном поступку. Имајући у виду наведено, предлагач, као лице које је у потпуности лишено пословне способности, није могао да ангажује пуномоћника за покретање овог поступка, што његов предлог чини недопуштеним, како то правилно налази и првостепени суд.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1170/22 од 17.02.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

38. УПЛАТА У СУДСКИ ДЕПОЗИТ

Одлука у поступку уплате у депозит се доноси на основу навода предлога, у коме мора бити садржан разлог уплате, мора бити означено у чију корист се врши уплата, те под којим условима се може извршити исплата тих средстава, док су сва остала питања произашла из правног односа учесника предмет другог одговарајућег поступка.

Из образложења:

Предлагач је у предлогу навео да жели да поднесе тужбу Основном суду у Новом Саду ради поништаја наведеног купопродајног уговора због повреде права прече куповине, сходно одредби члана 10. Закона о промету непокретности, те је приложио наведени купопродајни уговор. Првостепени суд је погрешно применио материјално право када је нашао да нису испуњени услови за уплату у судски депозит, притом се упуштајући у испитивање основаности захтева којим се тражи поништај уговора о купопродаји, иако се у поступку уплате у судски депозит одлучује искључиво о депоновању понуђеног износа, док су сва остала питања произашла из правног односа учесника предмет другог одговарајућег поступка, при чему поступак уплате у депозит и одлука у овом поступку не могу да прејудуцирају решење односа међу учесницима у том другом поступку, те дозвољавање уплате у судски депозит за противника предлагача не може да има било какве штетне последице.

У случају када се уплата у депозит тражи ради подношења тужбе из члана 10. Закона о промету непокретности, којом се тражи поништај купопродајног уговора чији предмет је пољопривредно земљиште, ова уплата сходно наведеној одредби представља услов за подношење тужбе, те је потребно дозволити уплату у депозит, посебно имајући у виду да се право на тужбу губи истеком преклузивних рокова наведених у тој одредби. При томе је довољно да предлагач уз предлог за уплату у судски депозит достави уговор који је предмет поништаја, те да искаже вољу да поднесе тужбу за поништај тог уговора.

Стога се одлука у поступку уплате у депозит доноси на основу навода предлога, у коме мора бити садржан разлог уплате, мора бити означено у чију корист се врши уплата, те под којим условима се може извршити исплата тих средстава, у смислу одредаба члана 213. и 216.

Ванпарнични поступак

ЗВП-а, што је у конкретном случају и испуњено. Из наведених разлога овај суд је побијано решење преиначио те дозволио уплату наведеног износа у судски депозит.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 5356/22 од 09.06.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

НАСЛЕДНО ПРАВО

39. АЛЕАТОРНОСТ УГОВОРА О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ

Околност да је летални исход наступио релативно брзо по закључењу уговора не лишава конкретан уговор о доживотном издржавању својства алеаторности, као битног елемента и услова његове пуноважности.

Из образложења:

Тужиоци су, као синови пок. Д. К, тужбеним захтевом тражили да суд утврди ништавост уговора о доживотном издржавању који је пок. Д. К. Закључио са туженом С. З. Дана 21.09.2020. године, непосредно пре него што је преминуо дана 27.10.2020. године. Евентуалним тужбеним захтевом је тражено да се поништи наведени уговор о доживотном издржавању.

Приликом просуђивања о основаности тужбеног захтева суд је пошао од чињенице да је у тренутку закључења уговора о доживотном издржавању, али и неколико месеци пре тога, сада пок. Д. К. био озбиљно нарушеног здравственог стања. Наведена околност упутила је суд на закључак да су услуге издржавања које му је тужена неспорно пружала након, али и пре закључења спорног уговора, заиста биле неопходне и оправдане. Из наведеног проистиче да уговор о доживотном издржавању није закључен у циљу изигравања права тужилаца на наслеђе иза пок. оца, већ напротив, како би њиховом оцу била пружена сва помоћ, пажња и нега коју је његово здравствено стање објективно изискивало, а коју изузев тужене није имао ко да му пружи. Притом, обим и квалитет те помоћи и неге коју је тужена пружала оцу тужилаца након закључења уговора, али и пре тога, превазилазе обавезе супружника да се узајамно помажу и поштују, односно да се међусобно издржавају. Другим речима, околност да је између уговорних страна постојала брачна заједница те с њом повезани права и обавеза супружника који се тичу (и) узајамне помоћи и издржавања, не утиче на закључак о побудама због којих је спорни уговор заиста закључен, а који се огледају у објективној и реалној потреби на страни

примаоца издржавања за туђом негом и старањем у тешкој болести. Доведено до крајњих граница, доследно спровођење тумачења изнетог у тужби за последицу би имало неприхватљив закључак према којем је могућност закључења уговора о доживотном издржавању између супружника практично искључена. Штавише, истоврсна обавеза (под одређеним условима) постоји и на страни деце која су у обавези да помажу својим родитељима и да доприносе њиховом издржавању. Насупрот томе, из изведених доказа произлази да су тужиоци ретко контактирали са својим оцем, да су им односи били делимично нарушени, те да га након јула 2020. године када му је здравље било озбиљно нарушено више нису видели. Штавише, произлази да му нису нудили ни финансијску помоћ.

Надаље, теза тужбе о томе да је закључење спорног уговора било мотивисано настојањем саговорника да тужиоце искључе из могућности наслеђивања, дезавуисана је утолико пре што спорним уговором примаоца неспорно није располагао целокупном својом имовином коју је поседовао у том тренутку. Из свега наведеног произлази да побијани уговор о доживотном издржавању није закључен са скривеним мотивима односно разлозима, на чему су тужиоци истрајавали у тужби и током поступка, односно како би предметни стан био изузет из заоставштине и режима законског наслеђивања. Дакле, не ради се о ништавом уговору.

Такође, није основан ни захтев за поништај уговор о доживотном издржавању због наводног недостатка алеаторности, односно зато што због болести Д. К. уговор наводно није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања, како се тужбом настоји доказати. Наиме, при оцени о испуњености услова који се тиче алеаторности спорног уговора у обзир се узимају све околности конкретног случаја, а не само временски размак између закључења уговора и момента смрти примаоца издржавања. С тим у вези, суд је пре свега узео у обзир да су здравствене прилике примаоца издржавања објективно изискивале туђу помоћ и негу и да му је ове услуге тужена посвећено и уредно пружала и месецима пре закључења спорног уговора. Такво стање у фактицитету наступило је оног тренутка када се за њим указала потреба, односно када је здравље оца тужиоца кренуло да се нарушава, па све до његове смрти. Из разлога наведених у поступку оцене изведених доказа произлази да је станом описаним у изреци отац тужилаца хтео да располаже у корист тужене још у току јула 2020. године, али да је ситуација проузрокована корона вирусом одужила

читава процедуру око финализације те идеје, те да је и из тог разлога уговор закључен тек септембра исте године. На крају крајева, вреди напоменути и то да није чест случај у пракси да особа која је млада и здрава закључује уговор о доживотном издржавању у својству примаоца издржавања, тј. да такве уговоре готово без изузетка закључују особе чија је смрт, било због старости, било због неке болести, свакако извеснија од смрти лица чије је здравље ненарушено. И због овог разлога, са резервом треба узети податак да се на идеју о закључењу спорног уговора дошло тек неколико месеци пре него што је наступила смрт потоњег примаоца издржавања. Другим речима, та околност не сме се аутоматски повезати са наводном тежњом уговорних страна да тужиоце искључе из права на наслеђивање иза њиховог оца.

Суд је имао у виду и то да тужиоци нису имали чест контакт са оцем, да су њихови односи у одређеној мери били нарушени, да годинама уназад живе и раде у иностранству и да (због тога) нису оцу пружили негу и помоћ која му је објективно била потребна. Имовинскоправни интереси тужилаца као законских наследника нису могли да представљају сметњу примаоцу издржавања да својом имовином располаже на начин који је најбољи за њега и који ће му нарушено здравствено стање учинити подношљивијим. Очување права законских наследника на наследни део не може безусловно ићи не само испред права завештаоца да својом имовином располаже по властитом нахођењу, већ ни испред егзистенцијалне потребе сваког човека да даљи живот у болести учини себи достојанственијим. Све наведено указује да је спорни уговор закључен управо са намером издржавања и с обзиром на личност тужене као даваоца издржавања, односно супруге оца тужилаца као примаоца издржавања, која је годинама уназад живела са њим у очигледно складном односу и старала се о њему на исти начин као и пре закључења уговора. Суд је становишта да одредба члана 203. Закона о наслеђивању оставља простора таквом тумачењу и да се оцена о постојању алеаторности као услову пуноважности овог уговора мора пажљиво уподобити околностима сваког конкретног случаја.

Околност да је према налазу вештака судскомедицинске струке смртна последица била неизбежна у скоријем времену код примаоца издржавања, не значи да је овај конкретан уговор изгубио својство алеаторности. Упркос нарушеном здравственом стању примаоца издржавања, наве-

дена констатација не значи да су смртна последица, а нарочито тренутак њеног наступања у перспективи, били ма и приближно извесни и познати уговорним странама у тренутку закључења спорног уговора. Ради се особама које несумњиво нису имале довољно стручног знања за колико толико поуздан закључак о наведеним чињеницама, нити је тако што могуће закључити из приложене медицинске документације. Ни из једног од изведених доказа није могуће поуздано закључити да је свест о извесној и скорој смрти примаоца издржавања постојала на страни суконтрахената, као особа без довољно стручних компетенција у том смислу, нити је могуће поуздано устврдити да им је од стране лекара који су прегледали Д. К. тако што саопштено. Тако што током поступка ни тужиоци нису тврдили, а понајмање доказали. Налаз вештака судске медицине о извесности скороје смрти код примаоца издржавања представља постмортално изнету констатацију стручног лица, али не постоје докази да су о свему томе и уговорне стране имале макар провизорна и површна сазнања уочи закључења уговора. Следом изнетог, околност да је летални исход наступио релативно брзо по закључењу уговора не лишава конкретан уговор о доживотном издржавању својства алеаторности, као битног елемента и услова његове пуноважности.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. П 202/21 од 12.09.2022. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 2924/22 од 14.12.2022. године)

Сентенцу саставио Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

40. СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Сама чињеница да се поступак води дуго није довољан основ да се утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року на штету предлагача, јер се при одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року суд уважава све околности предмета суђења.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду одбијени су приговори предлагача ради убрзања поступка којима је тражено да се утврди да је подносиоцима приговора повређено право на суђење у разумном року и да одреди поступајућем судији рок у коме је дужан да одлучи у предмету који се пред тим судом води.

Нису основани жалбени наводи предлагача којима сугеришу да је сама чињеница да се поступак води већ двадесет и другу годину довољан основ да се утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року на штету предлагача, јер се при одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року уважавају све околности предмета суђења, те суд води рачуна о свим мерилима из члана 4. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Међутим, предлагачи, по мишљењу овог суда, неосновано сматрају да првостепени суд није водио рачуна о наведеним мерилима када је одбио њихов приговор.

Одлучујући о жалби предлагача, овај суд је имао у виду да се у конкретном случају ради о поступку ради откупа стана, да предмет није окончан више од готово двадесет и две године, али је имао у виду и чињеницу да је поступак био у прекиду од 25.04.2000. до 20.12.2021. године, односно више од двадесет једне године, у току ког периода суд није могао предузимати никакве радње у поступку. Имајући у виду напред наведено, као и чињеницу да је суд након подношења предлога за наставак поступка предузимао процесне радње благовремено, те након одређивања наставка

поступка, уредно и благовремено поступао по предлогу предлагача и у разумном року заказао и одржао рочиште, овај суд налази да је правилно првостепени суд нашао да предлагачима није повређено право на суђење у разумном року.

Наиме, чињеница да су поступци до чијег окончања је одређен прекид предметног поступка, а који су вођени пред Основним судом у Новом Саду, Апелационим судом у Новом Саду и Врховним касационим судом, трајали дуго, не може бити разлог за утврђење да је у овом поступку предлагачима повређено право на суђење у разумном року, већ евентуално у тим поступцима, до чијег окончања је одређен прекид овог поступка.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Ржсг 33/22 од 08.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

41. ПРАВИЧНО ЗАДОВОЉЕЊЕ

Као врста правичног задовољења прописано је право на објављивање пресуде којом се утврђује да је странци било повређено право на суђење у разумном року, али не и право на објављивање пресуде којом је Република Србија обавезана на исплату новчаног обештећења неимовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року.

Из образложења:

Побијаном пресудом усвојен је тужбени захтев и обавезана је тужена Република Србија - Високи савет судства да о свом трошку у Службеном гласнику Републике Србије објави правноснажну пресуду Основног суда у Новом Саду број Прр 303/2018 од 10.07.2019. године.

Имајући у виду одредбе Закона о заштити права на суђење у разумном року који се у конкретном случају има применити као *lex specialis*, следи да тужбени захтев тужиље није основан, будући да наведеним законом као врста правичног задовољења није прописано право на објављивање пресуде којом је Република Србија обавезана на исплату новчаног обештећења неимовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, него

право на објављивање пресуде којом се утврђује да је странци било повређено право на суђење у разумном року (члан 23. став 1. тачка 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року), и то тако што странка поставља захтев да суд донесе и објави пресуду којом се утврђује да јој је било повређено право, (а уједно може да тражи и да јој досуди новчано обештећење), па суд, уколико нађе да се ради о тежој повреди права, доноси такву утврђујућу пресуду и налаже суду који је повредио право странке да објави правноснажну пресуду у „Службеном гласнику Републике Србије“ о свом трошку, при чему пресуда мора да садржи тачно одређене податке о странци (члан 29. Закона о заштити права на суђење у разумном року).

Како се у конкретном случају тужбеним захтевом не тражи доношење и објављивање одлуке којом се утврђује да је тужили било повређено право на суђење у разумном року, већ објављивање раније донете пресуде којом је тужили досуђено новчано обештећење, што не представља врсту правичног задовољења прописану Законом о заштити права на суђење у разумном року, овај суд је жалбу тужене усвојио и првостепену пресуду преиначио тако што је тужбени захтев одбио.

Суд је имао у виду позивање тужиле као и првостепеног суда на одредбе члана 199. ЗОО које прописују право на објављивање пресуде у случају повреде права личности, али је нашао да се у конкретном случају има применити Закон о заштити права на суђење у разумном року, као пропис специјалног карактера у односу на Закон о облигационим односима, који представља пропис општег карактера.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжрр 188/22 од 22.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Јелена Грубор,
судија Вишег суда у Новом Саду

42. ПРАВИЧНА НАКНАДА

Приликом одлучивања о висини примерене накнаде због утврђене повреде права на суђење у разумном року у обзир се узима само период у коме је предлагач учествовао у судском поступку, а не и период у ком је учествовао његов правни претходник.

Из образложења:

По предлогу тужиље, као предлагача, Привредни суд у Новом Саду је утврдио да је у стечајном поступку који се води пред тим судом повређено право предлагача на суђење у разумном року. Побијаном пресудом у овом поступку тужбени захтев је делимично усвојен и тужена обавезана да тужиљи на име новчаног обештећења за неимовинску штету исплати износ од 800,00 евра, као и да јој накнади трошкове парничног поступка.

Узимајући у обзир границе и критеријуме за одређивање висине новчаног обештећења које проистичу из законских одредаба, те како из утврђеног чињеничног стања неспорно произлази да је тужилца у поступку ступила као наследник сада пок. В. Б, који је био запослен код стечајног дужника, при одређивању висине накнаде нематеријалне штете коју је тужилца претрпела због повреде права на суђење у разумном року може се ценити само период трајања поступка у коме је она учествовала као странка, а не и за период пре него што је ступила у поступак уместо свог правног претходника. Сходно томе, имајући у виду наведене околности које се тичу поступања судова и значаја предмета за тужилцу, те понашање тужилце, као и то да је она у поступку учествовала од измене листе признатих и оспорених потраживања, извршене решењима суда из 2021. године, овај суд сматра да за тужилцу правична накнада нематеријалне штете због повреде права на суђење у разумном року у конкретном стечајном поступку представља износ од 400 евра, који износ је сама тужена тужилци понудила као правичан износ у поступку по предлогу тужилце за закључење вансудског поравнања, а не првостепеном пресудом досуђени износ од 800 евра, те је у том смислу побијана пресуда преиначена, делимичним усвајањем жалбе тужене.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжрр 213/22 од 04.10.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

КРИВИЧНО ПРАВО

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

1. ВИШЕСТРУКИ ПОВРАТ (чл. 55а КЗ)

Половина распона из чл. 55а ст. 1. КЗ се израчунава тако што се разлика максимума и минимума прописане казне подели са 2 и тај количник дода на законски минимум (или тако што се збир максимума и минимума прописане казне подели са 2).

Из образложења:

Узимајући у обзир све наведено, суд је окривљеног А.А. осудио на казну затвора у трајању од 8 година примењујући одредбу чл. 55а КЗ о вишеструком поврату (тзв. „трећи ударац“). Наиме, овом одредбом која је ступила на снагу 01.12.2019. године прописано је да ће се за кривично дело извршено са умишљајем учинилац казнити казном затвора изнад половине распона прописане казне (у овом случају од 3 до 12 година) уколико је окривљени раније осуђиван два пута за умишљајно кривично дело на казну затвора од најмање годину дана и уколико до дана извршења овог дела није протекло пет година од отпуштања окривљеног са издржавања казне. Окривљени А.А. је до сада 18 пута осуђиван, од тога 7 пута на затворске казне у трајању од једне године или дуже. Окривљени је дана 23.02.2018. године издржао последњу казну затвора, па тако до времена извршења кривичног дела за које је сада оглашен кривим (23.05.2020. године) није протекло 5 година од издржане казне. Из наведеног произилази да су у конкретном случају испуњени законски услови, па је суд ценећи напред наведене олакшавајуће и отежавајуће околности на његовој страни, истог осудио на казну затвора у трајању од 8 година, налазећи да се у односу на овог окривљеног може очекивати да ће овако одмерена и изречена казна бити довољна да на њега утиче да више не врши кривична дела, те да ће убудуће своје понашање уподобити законским прописима.

Супротно наводима браниоца окривљеног, овај суд има недвосмислен став у погледу „начина рачунања“ половине распона прописане казне коју предвиђа КЗ у чл. 55а. Не може се прихватити тумачење да се

половина распона добија тако што се од максималне одузме минимално прописана казна и подели са два, јер то нити у математичком смислу има одрживост, нити суштински одражава интенцију законодавца. Тачно је да треба од прописаног максимума одузети минимум и разлику поделити са 2, али тада се тако добијени резултат додаје на законски минимум. Дакле, за конкретно кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, од максимума 12 се одузме минимум 3, добије се разлика 9. Та разлика се подели са 2 и добије се 4,5. Затим се тих 4,5 дода на минимум 3 и коначан резултат је половина распона од 7,5 година. У супротном би за сва кривична дела, независно од њихове тежине и законом прописане казне, а која имају у апсолутном смислу „исту разлику максимума и минимума“ имали исту половину распона, што се не може прихватити. На пример, сва кривична дела којима је предвиђена разлика распона од 10 година би имали исту половину распона и она од 2 до 12 година (нпр. тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297. ст. 2. КЗ), исто као и кривично дело од 5 до 15 година (нпр. убиство из чл. 113. КЗ), која дела свакако немају исти кривично правни значај нити исти степен друштвене опасности што је Кривичним законом јасно дистинктирано кроз прописане минимуме и максимуме. Суд ће указати и на један пример из кога јасно произилази да се не може прихватити рачунање половине распона на које указује бранилац а које би, да је то исправно, представљало потпуни апсурд. Наиме, за кривично дело тешко убиство из чл. 114. КЗ прописана је казна затвора најмање 10 година или доживотни затвор, односно распон је од 10 до општег законског максимума 20 година (рачунање најповољније по окривљеног када се изузме доживотни затвор). Уколико би се применио модел рачунања на који се позива одбрана у завршној речи са прилозима, половина распона би била 5 година $((20-10)/2=5)$, што представља казну драстично нижу од самог запрећеног минимума за то дело, а одредба чл. 55а КЗ управо има интенцију строжијег кажњавања вишеструког повратника. При том неспорно је да Кривични законик у чл. 57. ст. 2. КЗ прописује забрану ублажавања за ово кривично дело па је најмања казна затвора 10 година, док би овако, за вишеструког повратника она била само 5. Дакле, суд налази да се половина распона запрећене казне израчунава тако што се од прописаног максимума одузме прописани минимум, та разлика се подели са два и добијени количник дода на прописани минимум. Исти резултат се добија и рачунском операцијом када се збир (а не разлика) прописаног максимума и минимума подели са два. (у наведеним примерима:

за чл. 246. ст. 1. КЗ $(12+3)/2=7,5$; за чл. 297. ст. 2. КЗ $(2+12)/2=7$; за чл. 113 КЗ $(5+15)/2=10$; за чл. 114. КЗ $(10+20)/2=15$ итд.)

Полазећи од наведеног да половина распона за предметно кривично дело износи 7 година и 6 месеци, а имајући у виду олакшавајуће и отежавајуће околности, суд налази да ће се у односу на окривљеног остварити сврха кажњавања изреченом казном затвора у трајању од 8 година. Суд је узео у обзир и аспекте специјалне превенције на окривљеног који је 18 пута осуђиван и на кога раније казне нису оствариле довољан утицај, и генералне превенције у смислу неопходности изражавања друштвене осуде због непоштовања закона и све чешће злоупотребе опојних дрога, те чињенице да дрога постаје све доступнија и да се у јавном мњењу креира лажни осећај лаке и брзе зараде. Из тих разлога, суд је становишта да је неопходно и нужно кроз судски поступак и изречену казну утицати на јачање морала и обавезе поштовања закона.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 110/20 од 07.02.2022. године; правни став утврђен на седници кривичног одељења Врховног касационог суда од 11.07.2022. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић
судија Вишег суда у Новом Саду

2. КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ОДГОВОРНОГ ЛИЦА (чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ) И КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ОВЛАШЋЕЊА У ПРИВРЕДИ (чл. 238. ст. 3. у вези са ст. 1. тач. 4. КЗ)

Ако је тужилац окривљеном, описујући радње извршења према више оштећених лица, оптужницом ставио на терет само једно кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ, а не продужено кривично дело, то се, иако се ради о јединственом умишљају код окривљеног, износи противправне имовинске користи не могу сабирати већ је потребно да су за сваку поједину радњу извршења испуњени сви битни елементи бића кривичног дела за које га оптужба терети. Исто се односи и на кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди из чл. 238. ст. 3. у вези са ст. 1. тач. 4. КЗ.

Из образложења:

Евидентно је да су у пресуди извршене и друге интервенције у односу на оптужни акт и то из следећих разлога. Више јавно тужилаштво у Новом Саду је подигло оптужницу бр. КТО 27/16 од 03.09.2015. године против окривљеног А.А. због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ и кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди из чл. 238. ст. 3. у вези ст. 1. тач. 4. КЗ. Дакле, окривљеном је стављено на терет извршење по једног кривичног дела из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ и из чл. 238. ст. 3. у вези ст. 1. тач. 4. КЗ, а није му стављено на терет извршење ових кривичних дела у продужењу. У време оптужења, Кривични законик је већ у чл. 61. прописивао продужено кривично дело, а у конкретном случају је значајна одредба чл. 61. ст. 5. КЗ у којој је прописано да ако продужено кривично дело обухвата кривична дела чије је битно обележје одређени новчани износ, сматраће се да је продуженим кривичним делом остварен збир износа остварених појединачним делима уколико је то обухваћено јединственим умишљајем. У конкретном случају би били испуњени услови за примену чл. 61. ст. 1. КЗ у ком је прописано да продужено кривично дело чини више истих или истоврсних кривичних дела учињених у временској повезаности од стране истог учиниоца која представљају целину због постојања најмање две од следећих околности: истоветност оштећеног, истоврсност предмета дела, коришћење исте ситуације или истог трајног односа, јединства места или простора извршења дела или јединственог умишљаја. Из утврђеног чињеничног стања се јасно види да је окривљени предузео више радњи које се надовезују једна на другу и које су обухваћене јединственим умишљајем, коришћењем исте ситуације, јединства места и простора, а што се све огледа и у истом начину извршења, закључивањем уговора (и предуговора) о купопродаји станова у истој згради у изградњи и узимање износа купопродајне цене на руке, те ненаменског трошења тог новца. Како тужилац окривљеном ставља на терет само једно кривично дело а не продужено кривично дело, то се, иако се ради о јединственом умишљају код окривљеног, износи противпране имовинске користи не могу сабирати већ је потребно да су за сваку поједину радњу извршења испуњени сви битни елементи бића кривичног дела за које га оптужба терети. Овде се не може говорити о слободи суда да материјално право примени независно од оптужења, јер иако суд није везан правном квалификацијом кривичног дела у оптужници, суд не сме прекорачити оптужбу на штету окривљеног. Уколико би суд у конкретном случају правно квалификовао радње окривљеног као кривично

дело у продужењу иако за то није оптужен, то би у конкретном случају недвосмислено било на штету окривљеног с обзиром да би суд у том случају сходно чл. 61. ст. 5. КЗ сабирао износе противправне имовинске користи обухваћене јединственим умишљајем.

У датој ситуацији, а имајући у виду претходно речено да се не може применити кривично дело у продужењу јер би то било неповољније по окривљеног, суд је након што је утврдио чињенично стање, прешао на оцену да ли се у сваком од појединачних радњи извршења стичу обележја бића кривичног дела из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ. То конкретно значи, да је потребно да вредност тако прибављене противправне имовинске користи појединачно прелази износ од 1.500.000,00 динара. Од више тачака оптужнице (десет оштећених лица) односно десет радњи извршења у којима му тужилац ставља на терет ово кривично дело, само у оним радњама које су наведене у изреци пресуде вредност сваке прибављене противправне имовинске користи прелази цензус за квалификовани облик и то: са купцем оштећеним Б.Б. по ком уговору је окривљени на име дела купопродајне цене, у готовини „на руке“ примио износ од 31.500 евра у динарској противвредности 2.507.812,65 динара, са купцем оштећеном В.В. износ од 24.500 евра, у динарској противвредности 1.916.660,65 динара, са купцем оштећеном Г.Г. износ 32.500 евра, у динарској противвредности 2.612.672,11 динара, са купцем оштећеном Д.Д. износ од 35.610 евра, у динарској противвредности 3.087.074,99 динара, са купцем оштећеним Ђ.Ђ. износ од 32.450 евра, у динарској противвредности 3.039.205,35 динара, са купцем оштећеним Е.Е. износ од 26.650 евра, у динарској противвредности 2.184.894,92 динара и са купцем оштећеном Ж.Ж. износ од 80.000 евра у динарској вредности 8.283.328,00 динара.

Код оваквог стања ствари формално правно су се у радњама окривљеног стекла обележја извршења 7 кривичних дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ које би могле бити правно квалификоване као кривично дело у продужењу (да је тако оптужено и да то није неповољније по окривљеног), али како му се оптужницом ставља на терет само једно кривично дело, то га је суд и огласио кривим за једно кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ.

У датој ситуацији, суд је након што је утврдио чињенично стање, прешао на оцену да ли се у сваком од појединачних радњи извршења сти-

чу обележја бића кривичног дела из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ или кривичног дела из чл. 238. ст. 3. у вези ст. 1. тач. 4. КЗ. То конкретно значи, да је за постојање кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ потребно да вредност тако прибављене противправне имовинске користи појединачно прелази износ од 1.500.000,00 динара, а за постојање кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди из чл. 238. ст. 3. у вези ст. 1. тач. 4. КЗ да вредност тако прибављене противправне имовинске користи за правно лице појединачно прелази износ од 5.000.000,00 динара. При том, суд је приликом анализе сваке појединачне оптужене радње извршења, узео у обзир временско важење кривичног законика у смислу да се сходно чл. 5. КЗ на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела, а ако је после извршења кривичног дела измењен закон, једном или више пута, примениће се закон који је најблажи за учиниоца.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 185/15 од 31.03.2022. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 539/22 од 13.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић
судија Вишег суда у Новом Саду

3. КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО УБИСТВО ПРИ БЕЗОБЗИРНОМ НАСИЛНИЧКОМ ПОНАШАЊУ

**(чл. 114. тач. 2. КЗ - Сл. гласник РС бр. 72/09,
11.09.2009 - 30.11.2019. године)**

Не може се говорити о правној квалификацији из оптужнице да се ради о кривичном делу тешко убиство (при безобзирном насилничком понашању) из чл. 114. тач. 2. КЗ (Сл. гласник РС бр. 72/09, примењивао се од 11.09.2009. до 30.11.2019. године), већ о кривичном делу убиство из чл. 113. КЗ, ако приликом извршења кривичног дела нису испуњени елементи бића кривичног дела насилничко понашање из чл. 344. ст. 1. КЗ.

Из образложења:

Супротно ставу Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду и оштећених, суд налази да се у поступцима окривљеног А.А. стичу сви битни

елементи кривичног дела убиство из чл. 113. КЗ, а не тешко убиство из чл. 114. тач. 2. КЗ, јер је у поновљеном поступку, а ценећи и наводе Апелационог суда у Новом Саду исказане у решењу посл. бр. Кж1 597/21 од 27.09.2021. године, суд нашао да су у конкретном случају остварена само два од три квалификаторна обележја која би била неопходна за квалификацију из оптужнице и то безобзирност и последица да је неко лице при томе лишено живота, док нема елемената насилничког понашања учиниоца у смислу бића тог кривичног дела. Наиме, насилничко понашање врши онај ко грубим вређањем или злостављањем другог, вршењем насиља према другом, изазивањем туче или дрским или безобзирним понашањем значајније угрози спокојство грађана или теже ремети јавни ред и мир, али имајући у виду утврђене чињенице да ником од трећих лица није било угрожено спокојство, нити да има доказа да је окривљени теже реметио јавни ред и мир, то нису испуњени елементи за постојање овог кривичног дела које би било неопходно за постојање правне квалификације тешког убиства при безобзирном насилничком понашању.

С друге стране, суд је недвосмислено утврдио да је окривљени у стању пијанства граничне вредности између средњег и тешког степена од 2,47 мг/мл алкохола у крви, око један сат после поноћи, када су укућани Б.Б. легли, дошао до њихове куће у којој се при том налази четворо деце, купао на прозор, викао Г.Г., узнемирио њену малолетну ћерку Д.Д. која је о томе обавестила бабу В.В., која у ноћној спаваћници излази на двориште куће, а за њом и њен супруг Б.Б. да „отерају“ окривљеног који је знао да није добродошао у њиховој кући, имајући у виду раније озбиљно нарушене међусобне односе који су и предмет посебног судског поступка у току пред Основним судом у Новом Саду. У таквим околностима, окривљени без јасног повода, оштећеног песницом удара у пределу лица и на тај начин започиње тучу, а оштећени посеже за металном шипком и њом замахује у правцу окривљеног али му је овај отргао и одбацио и наставља да га удара, па размењују неколико удараца, када окривљени, крупнији, млађи и снажнији, оштећеног обара на земљу, седа на њега и наставља да га удара песницама у пределу главе и тела. При том, овоме присуствују В.В. и малолетну Д.Д., супруга и унука оштећеног, што радњама окривљеног даје обележје безобзирности, али се из разлога наведених у претходном ставу не могу правно квалификовати као безобзирно насилничко понашање. Околности извршења дела у смислу ове безобзирности суд је

утврдио и ценио приликом одмеравања казне али не и приликом правног квалификовања радњи извршења.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 124/21 од 11.04.2022. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 569/22 од 26.09.2022. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић
судија Вишег суда у Новом Саду

4. КРИВИЧНО ДЕЛО КРШЕЊЕ ЗАБРАНЕ УТВРЂЕНЕ МЕРОМ БЕЗБЕДНОСТИ (чл. 340а КЗ)

Кривично дело кршење забране утврђене мером безбедности из чл. 340а КЗ постоји без обзира на сагласност оштећене да окривљени дође да живи код ње, а самим тим да прекрши предметну меру безбедности.

Из образложења:

Насупрот жалбеним наводима браниоца окривљеног, првостепени суд је у образложењу побијане пресуде дао јасне и уверљиве у односу на повреду кривичног закона, разлоге због чега налази да су се у радњама окривљеног стекла сва битна обележја кривичног дела кршење забране утврђене мером безбедности из чл. 340а КЗ, јер без обзира на сагласност оштећене да окривљени дође да живи код ње, а самим тим да прекрши предметну меру безбедности, исто није од значаја за постојање предметног кривичног дела. Закон не допушта могућност да се наведена мера безбедности може прекршити уколико постоји сагласност лица у односу на које је мера безбедности изречена према окривљеном будући да суд меру изриче у корист оштећене, па оштећено лице не може да утиче на ток и време њеног трајања својом вољом.

С обзиром на наведено, жалбени наводи браниоца окривљеног да је у току трајања поступка било неспорно да је оштећена својеволјно била у контакту са окривљеним, док је исти издржавао казну затвора, а да га по издржаној казни позвала да живи у њеној кући у Футогу, која је иначе место извршења наведеног кривичног дела, од стране овога суда се оце-

њују као неосновани, јер исти не утичу на законитост и правилност побијане пресуде.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 166/22 од 19.07.2022. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 63/22 од 08.04.2022. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

5. ОСНОВ ИСКЉУЧЕЊА ПРОТИВПРАВНОСТИ ДЕЛА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА УВРЕДА (чл. 170. ст. 4. КЗ)

Кривично дело увреде неће постојати уколико кумулативно нису остварени субјективни и објективни услови. Објективни услов искључења противправности дела јесте да је увредљива изјава дата у једној од делатности напред наведених и то озбиљне критике у научно књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности и у одбрани неког права или пак заштити оправданих интереса. Субјективни услов јесте да код оног чија би изјава објективно представљала увреду неког лица, односно повреду његове части, није постојала намера омаловажавања.

Из образложења:

Одредбом чл. 170. ст. 4. КЗ прописано је да се неће казнити за дело из става 1. до 3. овог члана учинилац ако је излагање дато у оквиру озбиљне критике у научном, књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности, новинарског позива, политичке делатности, у одбрани неког права или заштити оправданих интереса, ако се из начина изражавања или из других околности види да то није учинио у намери омаловажавања.

Дакле, наведеном одредбом је предвиђен основ искључења наведеног кривичног дела. Кривично дело увреде неће постојати уколико кумулативно нису остварени субјективни и објективни услови. Објективни услов јесте да је увредљива изјава дата у једној од делатности напред наведених и то озбиљне критике у научно књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности и у одбрани неког права или пак

заштити оправданих интереса. Субјективни услов јесте да код оног чија би изјава објективно представљала увреду неког лица, односно повреду његове части, није постојала намера омаловажавања.

Из списка предмета произилази да је овде окривљени А.А. био запослен на Факултету за спорт и туризам у Новом Саду, док је приватни тужилац Б.Б. оснивач и одговорно лице тог факултета. Овде окривљени је након престанка радног односа покренуо поступке пред надлежним судом против ове установе у вези са неисплаћеним дуговањима проистеклих из радног односа. Приватни тужилац Б.Б. је 06.11.2018. године поднео тужбу против окривљеног А.А. ради накнаде штете због претрпљених душевних болова и то због дописа који је тужени, односно овде окривљени насловио "Подсетник за ваш излазак из лакиране стварности", који је достављен Факултету за спорт и туризам у коме се наводи да је он овде окривљени оштећен, а у вези са обрачуном личног дохотка и неуплаћивања доприноса и пореза на име послодавца. На расправи која је одржана пред судом у предмету посл. бр. П 8840/18 овде окривљени је изјавио да се поступак конкретно односи на спорове које он има са факултетом, а не са тужиоцем. Окривљени А.А. је 15.05.2019. године доставио суду поднесак под називом "Одговор на тужбу" у наведеном предмету у коме се наводи да је у питању лични коментар са рочишта одржаног 06.05.2019. године у предмету посл. бр. П 8840/18. У наведеном поднеску окривљени је иначе указивао на Уговор о раду закључен са факултетом, исплату зараде и неплаћање пореза и доприноса, на садржину тужбе у вези са повредом части и угледа тужиоца. Окривљени је у овом поднеску навео да моли уваженог тужиоца за чисте доказе, да приложи документацију, да се не могу не уплаћивати доприноси, порези и путни трошкови, давати незаконити откази и онда се "вадити" на застарелост и ништавост уговора, додајући "то није душевни бол, већ вероватно грижа савести, истина не изазива поменуто психичко стање у вашем случају то мора да буде осећај стида и срама за све урађено", да би на крају поднеска навео "закључак преведено укратко, лопов тужи опљачканог".

С обзиром на напред наведено, пре свега садржај овог поднеска, насупрот жалбеним наводима пуномоћника приватног тужиоца, првостепени суд је у разлозима побијане пресуде дао јасне и ваљане разлоге због чега налази да окривљени није предметне речи написао у поднеску који је упутио суду, односно у одговору на тужбу, у намери омаловажавања приватног тужиоца, нити у намери нарушавања његовог пословног угледа, с

обзиром да се коришћење речи "лопов тужи опљачканог" у конкретном случају мора сагледати у контексту целокупних међусобних односа окривљеног и приватног тужиоца, па и установе чији је приватни тужилац одговорно лице, као и целокупне садржине поднеска насловљеног као "одговор на тужбу", у којем поднеску се овде окривљени освртао и на Уговор о раду закључен са Факултетом за спорт и туризам, односно исплату зарада и неплаћање пореза и доприноса, због чега се и воде судски поступци. С обзиром на чињеницу да је окривљени у судском поступку под бројем П 8840/18 био тужен за накнаду штете у ситуацији кад му установа по његовом мишљењу није намирила своја дуговања у односу на њега, то и овај суд налази, а како је то правилно и закључио првостепени суд, насупрот жалбеним наводима пуномоћника приватног тужиоца речи "лопов тужи опљачканог" у ствари је изнета, не у намери омаловажавања приватног тужиоца, нити нарушавања његовог пословног угледа, већ ради заштите својих интереса у наведеном судском поступку.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж 1 188/22 од 25.07.2022. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 803/20 од 24.03.2022. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

6. КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ПРИКУПЉАЊЕ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА У СТИЦАЈУ СА КРИВИЧНИМ ДЕЛОМ НЕОВЛАШЋЕНО ОБЈАВЉИВАЊЕ И ПРИКАЗИВАЊЕ ТУЋЕГ СПИСА, ПОРТРЕТА И СНИМКА (чл. 146. ст. 1. КЗ и чл. 145. ст. 1. КЗ)

Да би постојало кривично дело из чл. 146. ст. 1. КЗ, потребно је да се подаци неовлашћено прибаве, саопште другом или употребе у сврху за коју нису намењени, а да би постојало кривично дело из чл. 145. ст. 1. КЗ, неопходно је да се осетно задаре у лични живот оштећеног.

Из образложења:

Првостепени суд је у исцрпно спроведеном доказном поступку утврдио све одлучне чињенице и то пре свега увидом у списе предмета

Основног суда у Новом Саду посл. бр. О 6770/19 чињеницу да су законски наследници иза покојног А.А., Б.Б. и Ц.Ц. и да је у том предмету донето решење о наслеђивању посл. бр. О 1832/17 од 26.04.2017. године, правноснажно 27.04.2017. године, те да су донета још два решења у односу на накнадно пронађену имовину под посл. бр. О 2259/18 од 20.04.2018. године, правноснажно 18.05.2018. године и број О 6770/19 од 03.01.2020. године правноснажно 24.01.2020. године. Такође, увидом у наведене списе суда пуномоћник из предмета, односно пуномоћник извршног повериоца оператора дистрибутивног система ЕПС дистрибуција ДОО Београд, поднеском од 05.02.2020. године се обратио Основном суду у Новом Саду да му суд као пуномоћнику подносиоца захтева достави решење о наслеђивању у предмету посл. бр. О 6770/19, односно да му достави податке о лицима која су оглашене за наследнике иза покојног А.А. и то све из разлога што подносилац захтева има правни интерес да прибави тражене податке ради настављања извршног поступка са образложењем да је јавни извршитељ В.В. из Новог Сада по прибављеном податку да је извршни дужник А.А. преминуо дана 11.03.2017. године донео решење И.И. 7/2017 од 02.03.2018. године, којим је утврђен прекид поступка који је вођен против извршног дужника А.А. по решењу о извршењу Основног суда у Новом Саду посл. бр. ИИ 108/17 од 23.01.2017. године поднет на основу извршне пресуде Основног суда у Новом Саду посл. бр. П 1656/2015 од 18.06.2015. године. Увидом у списе предмета посл. бр. О 6770/19 је видљиво да је Основни суд у Новом Саду адвокату овде окривљеном Г.Г. као пуномоћнику извршног повериоца ЕПС Дистрибуција ДОО Београд доставио решење под посл. бр. О 6770/19 од 26.04.2017. године.

Дакле, из изложеног је видљиво да је овде окривљени као пуномоћник извршног повериоца затражио, те му је достављено горе наведено решење о наслеђивању од стране Основног суда у Новом Саду, с тим да је на повратници којом је достављено ово решење назначен предмет посл. бр. О 6770/19 уместо броја О 1832/18 које је донето дана 26.04.2017. године. Наведено решење је овде окривљени, као пуномоћник извршног повериоца ЕПС Дистрибуција ДОО Београд ради намирења новчаног потраживања уз предлог за извршење на основу извршне исправе-пресуде Основног суда у Новом Саду посл. бр. П 4351/14 од 24.01.2017. године јавном извршитељу В.В. доставило извршне исправе, наведене пресуде и решење о наслеђивању посл. бр. О 1832/17 од 26.04.2017. године, које је прибавио тражећи доставу истог од Основног суда у Новом Саду, па је

насупрот жалбеним наводима пуномоћника приватних тужиоца наведено решење о наслеђивању употребио у намери доказивања чињенице ко су законски наследници иза покојног А.А. према којем је његов клијент имао одређена новчана потраживања, утврђена наведеном извршном исправом, с обзиром на чињеницу да је извршни поступак прекинут управо због наведене чињенице да је извршни дужник у међувремену преминуо.

Из наведеног произилази да је овде окривљени, односно његова странка у конкретном случају имала правни интерес да прибави тражени податак о законским наследницима ради наставка поступка спровођења извршења, а не да осетно задире у приватни живот тужила и да приказивањем предметног решења прикаже сву наслеђену имовину приватних тужила. Због наведеног и овај суд налази да у току првостепеног поступка није доказано да је у том правцу постојао умишљај овде окривљеног, а није доказана никаква узрочно-последична веза између радње окривљеног и догађаја које су у току поступка износиле приватне тужиле и испитани сведок Д.Д., да је окривљени својим радњама угрозио душевни мир и физички интегритет оштећених, означавајући их као лица са знатном имовином и потенцијалном метом учинилаца кривичних дела против имовине.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж 1 279/21 од 14.09.2022. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 751/2020 од 11.06.2021. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

7. НАЧЕЛО *NE BIS IN IDEM* КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДАВАЊЕ ИЗДРЖАВАЊА (чл. 195. ст. 1. КЗ и чл. 4. ЗКП)

Не може се говорити о већ пресуђеној ствари код кривичног дела недавање издржавања, уколико се ради о новом инкримисаном периоду у односу на ранију правноснажну пресуду.

Из образложења:

Супротно жалбеним наводима браниоца окривљеног, првостепени суд је донео побијану пресуду без битних повреда одредаба кривичног

поступка, с обзиром да је изрека побијане пресуде јасна и разумљива, није противречна сама себи нити разлозима побијане пресуде, а у побијаној пресуди су наведени разлози о свим битним чињеницама, односно првостепени суд је дао јасне и уверљиве разлоге због чега налази да су се у радњама окривљеног стекла сва битна обележја кривичног дела недавање издржавања из чл. 195. ст. 1. КЗ, због ког кривичног дела га је огласио кривим побијаном пресудом.

Неосновано у жалби бранилац окривљеног указује да је за део оптужења окривљени већ раније правноснажно осуђен. Супротно жалбеним наводима браниоца окривљеног правилно је првостепени суд нашао да се ради о новом инкриминисаном периоду у односу на ранију правноснажну пресуду Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 3723/13 од 22.12.2015. године, где је време инкриминације било од 25.04.2013. године, па до дана оптужења тј. до 29.10.2013. године, а време инкриминације у побијаној пресуди је од 29.10.2013. па до 12.02.2018. године, из чега произилази закључак да окривљени није правноснажно осуђен за део периода оптужења, па се супротни жалбени наводи браниоца окривљеног од стране овога суда оцењују као неосновани.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж I 345/21 од 14.01.2022. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 936/20 од 18.11.2021. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

8. ПРЕПОЗНАВАЊЕ ЛИЦА (чл. 100. ЗКП)

Чињеница да је један од осумњичених приликом вршења процесне радње препознавања носио заштитну маску, а други био без мајице са лисицама на рукама, не чине наведену доказну радњу незаконитом.

Из образложења:

Из записника о препознавању осумњичених у Полицијској станици у Бачкој Паланци дана 24.07.2020. године, произилази да су сви сведоци пре приступања радњи препознавања дали опис лица које препознају, на тај начин што су навели да се ради о мушкарцима старости 30-35 година, мршавије (у случају Ђ.М.) и крупније грађе са стомаком (приликом препознавања Ђ.Б.), висине око 170-180 цм, краће смеђе и црне косе након чега се прешло на поступак препознавања осумњичених у посебној просторији која је имала обезбеђену могућност да се препознавање изврши тако да лице које је предмет препознавања не може да види сведоке, нити су сведоци могли да виде осумњичене пре него што приступе препознавању. Препознавање осумњичених извршено је у присуству њихових бранилаца, који и сада врше одбрану окривљених, а који су наведене записнике о препознавању потписали без примедби.

Имајући у виду наведено, чињеница да осумњичени Ђ.Б. приликом вршења процесне радње препознавања носио заштитну маску, а осумњичени Ђ.М. био без мајице са лисицама на рукама, не чине наведену доказну радњу незаконитом. На основу изнетог доказна радња препознавања је организована и извршена у складу са одредбом члана 100. ЗКП, који у погледу процедуре препознавања упућује на одредбу члана 90. ЗКП, која прописује да ће се лицу које врши препознавање показати то лице заједно са другим њему непознатим лицима чије су основне осо-

бине сличне онима какве је описао, што је у конкретном случају и учињено.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 1774/21 од 09.12.2021. године и посл. бр. Кж2 1896/21 од 21.12.2021. године, којим је усвојена жалба Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 24/21 од 16.11.2021. године и посл. бр. К 24/21 од 15.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

9. ДОКАЗИВАЊЕ ИСПРАВОМ **(чл. 138. ст. 1. ЗКП)**

Чињеница да по наредби тужиоца нису изузети уређаји и опрема на којима се чувају видео записи и што није извршен претрес у смислу чл. 152. ст. 3. ЗКП и о томе сачињен записник, већ је направљена копија записа са наведеног уређаја преснимавањем са хард диска, не чини сачињени снимак незаконитим доказом.

Из образложења:

Предметни компакт-диск, сходно одредби члана 112. став 26. КЗ, може се сматрати исправом и као такав се може користити, односно извести као доказ у кривичном поступку, репродукцијом на главном претресу, а што је сходно одредби члана 138. став 1. ЗКП предвиђено као један од начина на који се врши доказивање исправом.

Одредбом чл. 138. ст. 1. ЗКП је прописано да се доказивање исправом врши читањем, гледањем, слушањем или увидом у садржај исправе на други начин, чл. 139. ст. 1. ЗКП исправа се прибавља, по правилу у оригиналу, из чега произилази да се може прибавити и копија.

Самим тим, Апелациони суд у Новом Саду налази да је преурађен закључак првостепеног суда о томе да је предметни видео запис који је забележен на компакт-диску незаконит доказ, и да се по начину прибављања и по својој садржини на овом доказу може засновати пресуда. С друге стране, овим се не прејудуира веродостојност забележеног снимка

и подобност његовог садржаја за утврђивање чињеница у овом поступку, што може бити предмет посебног разматрања и оцене суда.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 1805/21 од 10.12.2021. године, којим је усвојена жалба Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 22/21 од 25.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

10. ПРЕДМЕТ ДОКАЗИВАЊА **(чл. 83. ЗКП)**

Налаз и мишљење вештака дат у другом кривичном поступку може се користити као доказ у актуелном поступку.

Из образложења:

Из одредбе члана 83. ЗКП не произилази да се предметни доказ балистичко вештачење, који је законито прибављен у другом кривичном поступку не може користити у предметном поступку. Дакле, у предметном поступку се појавила потреба за коришћењем записника о балистичком вештачењу које је извршено на основу наредбе Основног јавног тужилаштва у Новом Саду.

Тај записник садржи налаз и мишљење о карактеристикама, категоријацији и исправности предметног пиштоља, а што су битне чињенице за постојање кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези са ставом 1. КЗ које се окривљеном З.С. ставља на терет у предметном кривичном поступку, односно о чињеницама које су предмет доказивања, сходно члану 83. став 1. ЗКП.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 1805/21 од 10.12.2021. године, којим је усвојена жалба Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 22/21 од 25.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

11. ПОСЕБНО ОСЕТЉИВ СВЕДОК (чл. 103. ЗКП)

Једном одређен статус посебно осетљивог сведока се не може укинути током даљег поступка.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд побијаним решењем одбацио као недозвољен предлог браниоца са припремног рочишта, да се наведеним оштећенима укине статус посебно осетљивог сведока, имајући у виду да одредбама закона није посебно предвиђено подношење овог предлога, нити то произилази из одредаба Законика о кривичном поступку које се сходно примењују.

Наиме, чл. 103. ст. 1. ЗКП прописано је да орган поступка може одредити статус посебно осетљивог сведока како по службеној дужности, тако и на основу захтева странака или самог сведока, оном сведоку који је с обзиром на узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу, начин и последице извршеног кривичног дела, односно друге околности, посебно осетљив. Ставом 4. цитираног члана 103. ЗКП је прописано да против решења којим је усвојен или одбијен захтев, није дозвољена жалба.

Из наведеног произилази да се у односу на одређеног сведока може усвојити или одбити захтев за одређивање статуса посебно осетљивог сведока, док не постоји могућност да се посебно осетљивом сведоку тај статус, по предлогу одбране, укине током поступка. С обзиром на наведено, недозвољен је предлог браниоца за укидање овог статуса посебно осетљивим сведоцима, те су жалбени наводи неосновани.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 391/22 од 16.03.2022. године, којим је одбијена жалба браниоца окривљеног, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 3/21 од 22.02.2022. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

**12. ЗАПИСНИК О САСЛУШАЊУ МАЛОЛЕТНИКА
У ПОЛИЦИЈИ КАО ДОКАЗ
(чл. 4. ЗМ и чл. 289. ЗКП)**

Записник о саслушању малолетника у полицији може се користити као доказ у кривичном поступку.

Из образложења:

У складу са чланом 4. ЗМ, сходно се примењују одредбе Законика о кривичном поступку и то конкретно чл. 289. ЗКП који даје овлашћење полицији да под строго прописаним условима ако осумњичени пристане да да исказ, поступи у складу са одредбама ЗКП о саслушању осумњиченог, под условом да су пристанак осумњиченог да буде саслушан и његов исказ дати у присуству браниоца, а који записник о овом саслушању се не издваја из списка и може се користити као доказ у кривичном поступку.

На основу изнетог произилази да се малолетник може саслушати у својству осумњиченог, сходно наведеним одредбама ЗМ и ЗКП, а на шта указује и одредба члана 70. Закона о полицији (Службени гласник РС, бр. 6/2016) која регулише примену овлашћења према малолетницима. Према наведеном члану Закона о полицији она је овлашћена да саслушава малолетнике како у својству осумњиченог тако и да прикупља обавештења од њега у својству грађанина, које радње према малолетнику може да предузима само полицајац за малолетнике који је стекао посебна знања из области права детета и преступништва младих и тим радњама мора присуствовати родитељ или законски заступник малолетника и бранилац, што у конкретном случају није било спорно ни у погледу записника о саслушању малолетника Х.М. од 27.09.2020. године ни у погледу записника о саслушању малолетника П.П. од 26.09.2020. године.

Код таквог стања ствари произилази да се правила о саслушању осумњичених лица садржана у Законнику о кривичном поступку, сходно примењују како на пунолетна лица, тако и на малолетнике, са одређеним додатним гаранцијама правилног третмана малолетника која имају за циљ да обезбеде кривичноправну заштиту малолетних учинилаца кривичних дела, која су садржана у одредбама Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Овај Закон иако *lex specialis*, није једини пропис који се примењује на малолетне учиниоце кривичних дела, те је аргументација која је у том делу изнета у жалби јавног тужиоца за малолетнике основана, полазећи од дефиниције

да правни систем представља систем норми садржаних у различитим законима, од којих неке уређују исту област живота, до тога да је чланом 4. ЗМ прописана примена општих одредби кривичног права и других прописа који се примењују ако нису у супротности.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кжм2 144/21 од 29.12.2022. године, којим је усвојена жалба Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ 85/21 од 18.11.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

13. РЕШЕЊЕ О ВИСИНИ ТРОШКОВА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 262. ЗКП)

Пресудом или решењем којом се окончава поступак одлучује се ко сноси трошкове поступка, док се износ трошкова може накнадно одредити и о њему ће се одлучити посебним решењем. Рок за одређивање висине захтева за накнаду трошкова није изричито прописан одредбама Законика о кривичном поступку.

Из образложења:

...ово веће је мишљења да је првостепени суд неправилно тумачио одредбу чл. 262. ст. 1. ЗКП, кад је навео да из исте произлази да је пуномоћник оштећеног дужан да постави захтев за накнаду трошкова до завршетка главне расправе, а да накнадно може само одредити тачан износ који потражује. Наиме, одредбом чл. 262. ст. 1. ЗКП изричито је прописано да ће се у свакој пресуди или решењу које одговара пресуди одлучити ко ће сносити трошкове поступка и колико они износе. Одредбом чл. 262. ст. 2 ЗКП је прописано да, ако недостају подаци о висини трошкова, посебно решење о висини трошкова донеће председник већа или судија појединац када се ти подаци прибаве. Дакле, једино је битно да је пресудом или решењем којом се окончава поступак одлучено ко сноси трошкове поступка, док се износ трошкова може накнадно одредити, и о њему ће се одлучити посебним решењем.

Имајући у виду све наведено, став је овог већа да нема простора ни за језичко ни за циљно тумачење цитиране одредбе чл. 262. ЗКП у правцу у ком је првостепени суд то навео у образложењу побијаног реше-

ња, односно одређивањем рока до ког се мора поставити захтев за накнаду трошкова поступка на име заступања оштећеног. У прилог става другостепеног већа говори и чињеница да браниоци окривљених захтев за накнаду трошкова редовно постављају након окончања главне расправе, како је то било и у овом кривичном поступку.

У решењу посл. бр. К 152/17 од 22.01.2018. године, којим је окончан предметни кривични поступак, одређено је да трошкови поступка падају на терет буџетских средстава, и није посебно наведено да у трошкове кривичног поступка спадају и трошкови браниоца по службеној дужности (нити је то требало бити посебно наведено, јер је одредбом чл. 261. ЗКП прописано шта све чини трошкове кривичног поступка), а о чијим трошковима је одлучено решењем посл. бр. К 152/17 од 21.12.2018. године.

Стога је нејасно зашто се пуномоћнику оштећених одређује рок за постављање захтева за накнаду трошкова (без обзира да ли му се оставља могућност да тачан износ определи накнадно или не), кад такав рок није изричито прописан, односно одређен ниједном одредбом ЗКП. Услед напред описаних недостатака, првостепено решење је морало бити укинуто и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КВ 550/20 од 11.01.2022. године, којим је усвојена жалба браниоца окривљеног на решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 152/17 од 05.05.2020. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

14. ОСНОВ ПОБИЈАЊА ОДЛУКЕ О ТРОШКОВИМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 262. и чл. 441. ЗКП)

Обавеза окривљеног да сноси трошкове поступка се, сходно чл. 441. ст. 4. ЗКП, једино може побијати жалбом на пресуду, којом је та обавеза установљена.

Из образложења:

...пресудом овог суда посл. бр. К 28/20 од 03.07.2020. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 779/20 од 18.11.2020. године, окривљени је, између осталог, обавезан да

сноси трошкове поступка који се односе на трошкове браниоца по службеној дужности и трошкове довођења из Окружног затвора у Новом Саду, чија висина ће бити опредељена посебним решењем.

Стога, обавеза окривљеног да сноси ове трошкове се, сходно чл. 441. ст. 4. ЗКП, једино могла побијати жалбом на пресуду, којом је та обавеза установљена. Овде побијано решење, којим је на основу чл. 262. ст. 2. ЗКП само прецизиран износ који је окривљени дужан да плати, по раније установљеној обавези из правноснажне пресуде, се може оспоравати само у погледу висине досуђених трошкова, а која висина трошкова се предметном жалбом не оспорава.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КВ 239/21 од 18.01.2022. године, којим је одбијена жалба браниоца окривљеног на решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 28/20 од 17.02.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

15. НЕОПХОДНОСТ НОВИХ ОКОЛНОСТИ КОД ПРОМЕНЕ НАЧИНА ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ ЗАТВОРА (41а Закона о извршењу кривичних санкција)

Морају постојати нови разлози и околности које би указивале да се сврха кажњавања може постићи и промењеним начином извршења изречене казне затвора, јер би у супротном то значило да судија за извршење кривичних санкција опет цени околности које су већ постојале, и већ су цењене приликом изрицања санкције у првостепеном и другостепеном поступку.

Из образложења:

Наиме, правилно је судија за извршење кривичних санкција навео да разлози које осуђени наводи у својој молби (младост, коректно држање током поступка, признање итд.) представљају околности које су цењене приликом изрицања предметне санкције, те је и по мишљењу овог суда (а посебно имајући у виду да је предметна пресуда постала правноснажна пре непуних 6 месеци, 30.06.2021. године, и да се молбом не указује на нове околности и разлоге које би оправдали измену начина извршења изречене казне затвора), молба осуђеног за промену начина извршења кривичне санкције неоснована.

Тачно је да се одредбама чл. 41а Закона о извршењу кривичних санкција, као услов за промену начина извршења санкције, наводи да ће се суд руководити да ли се променом начина извршења казне затвора може остварити сврха кажњавања, те да се изричито не прописује да је потребно да су настале нове околности које указују да ће се промењеним начином извршења казне затвора постићи сврха кажњавања. Међутим, по мишљењу овог већа, циљним тумачењем наведене одредбе, логично се закључује да морају постојати нови разлози и околности које би указивале да се сврха кажњавања може постићи и промењеним начином извршења изречене казне затвора, јер би у супротном то значило да судија за извршење кривичних санкција опет цени околности које су већ постојале, и већ су цењене приликом изрицања санкције у првостепеном и другостепеном поступку.

Стога, кад не би постојале нове околности и разлози који указују да се може постићи сврха кажњавања и промењеним начином извршења казне затвора, применом чл. 41а Закона о извршењу кривичних санкција на околности које су већ цењене приликом изрицања кривичне санкције, практично би се на мала врата увело трећестепени поступак поводом одлуке о кривичној санкцији, тако што се та одлука преиначава у погледу начина извршења кривичне санкције затвора, иако ниједна околност, која утиче на одмеравање врсте, висине и начина извршења казне, и која је већ цењена у првостепеном и другостепеном поступку, није промењена.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КВ 1270/21 од 21.12.2021. године, којим је одбијена жалба браниоца окривљеног на решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КР 53/21 од 01.12.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

16. ПРИТВОР КОД КРИВИЧНИХ ДЕЛА КОЈА СЕ ГОНЕ ПО ПРИВАТНОЈ ТУЖБИ (чл. 500. ст. 2. ЗКП и чл. 216. ст. 2. ЗКП)

Суд може одредити притвор, не само на предлог јавног тужиоца, већ и на основу предлога поднетог у приватној кривичној тужби.

Из образложења:

Првостепени суд је у побијаном решењу одбио предлог пуномоћника приватног тужиоца за одређивање притвора окривљеном А.А., наводећи да о одређивању притвора одлучује суд само на предлог јавног тужиоца, као државног органа.

Међутим, одредбом чл. 500. ст. 2. ЗКП прописано је да се у оптужном предлогу, односно приватној тужби, може предложити да се окривљени стави у притвор. Поред тога, одредбом чл. 498. ЗКП ст. 4. ЗКП је прописано да се у погледу притвора од подношења оптужбе до изрицања првостепене пресуде, примењују сходно одредбе члана 216. овог Законика, при чему је одредбом чл. 216. ст. 2. ЗКП прописано да се решење о одређивању, продужењу или укидању притвора доноси по службеној дужности или на предлог странака и браниоца.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, по ставу овог већа, основано се жалбом пуномоћника приватног тужиоца истиче да је побијано решење захваћено битном повредом одредаба кривичног поступка, с обзиром да исто не садржи разлоге, односно нису наведени разлози о чињеницама које су предмет одлучивања.

Наиме, првостепени суд се није упуштао у основаност одређивања притвора окривљеном сходно одредби чл. 211. ст. 1. т. 1. ЗКП, односно није утврдио да ли се на основу целокупних списка предмета може закључити да се окривљени крије или да у својству оптуженог очигледно избегава да дође на главни претрес, те да ли постоје друге околности које указују на опасност од бекства. При томе, суд нарочито мора да води рачуна да ли се иста сврха може постићи применом блажих законских мера у смислу чл. 189. ЗКП, односно да ли је у конкретном случају нужно и оправдано одређивање притвора окривљеном, или још увек нису исцрпљене све блаже мере за обезбеђење присуства окривљеног у поступку.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж 2 674/22 од 25.10.2022. године, којим је укинута решење Основног суда у Новом Саду посл. бр. КВ 1332/22 од 11.10.2022. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

**17. БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
ИЗ ЧЛ. 438. СТ. 2. ТАЧ. 1. И 2. ЗКП**

(чл. 438. ст. 2. тач. 1. и 2. у вези чл. 406. ст. 2. ЗКП у вези чл. 94. ЗКП)

Записници о ранијем испитивању лица која су ослобођена дужности сведочења (чл. 94. ст. 1. ЗКП) не смеју извести у складу са одредбама члана 406. ЗКП ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу изјавила да неће да сведоче.

Из образложења:

Основано се жалбом браниоца окривљеног побија првостепена пресуда због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 2. тач. 1. и 2. а у вези са чл. 406. ст. 2. ЗКП у вези са чл. 94. ЗКП, с обзиром да је првостепени суд засновао пресуду на доказима на којима се иста не може заснивати.

Наиме, првостепени суд је чињенично стање у побијаној пресуди засновао на исказу сведока оштећене А.А., која је свој исказ дала у претходном поступку пред Основним јавним тужилаштвом у Новом Саду, али је на главном претресу ускратила свој сведочки исказ, те се недвосмислено изјаснила након што је упозорена у смислу чл. 94. ЗКП да није дужна сведочити у поступку који се води против њеног ванбрачног супруга, да не жели да сведочи, те да ће се користити наведеним правом. Без обзира на овакву изјаву сведока оштећене првостепени суд је у разлозима побијане пресуде анализирао њен исказ, те исти прихватио и на истом засновао своја чињенична утврђења, те поступио супротно одредбама чл. 406. у вези са чл. 94. став 1 ЗКП који прописују да се записници о ранијем испитивању лица која су ослобођена дужности сведочења (чл. 94. ст. 1. ЗКП) не смеју извести у складу са одредбама овог члана ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу изјавила да неће да сведоче. Сходно наведеном првостепени суд је у смислу чл. 407. ст. 1. тач. 1. ЗКП морао донети решење да се из списка предмета издвоји записник о испитивању сведока оштећеног који исказ је дат у претходном поступку, а како се основано указује у жалби браниоца окривљеног.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 285/22 од 28.12.2022. године, којим је укинута пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 499/22 од 25.10.2022. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

18. ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ (чл. 105. КЗ у вези чл. 107. КЗ)

Расписивањем потернице ради извршења казне затвора прекида се застарелост извршења казне, при чему застарелост не тече за време за које је потерница на снази, с обзиром да се извршење казне не може предузети.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд нашао да бранилац окривљеног неосновано наводи да је у конкретном случају наступила застарелост извршења казне затвора по пресуди Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 67/10 од 05.05.2011. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 3079/11 од 20.03.2013. године, с обзиром да из списка предмета произлази да је за окривљеним било расписано више потерница, при чему је Одељење за извршење кривичних санкција Првог Основног суда у Београду дана 08.04.2015. године, под бројем ИК 248/15 наредило расписивање потернице за окривљеним А.А., ради извршења казне по наведеној правноснажној пресуди.

Одредбом чл. 105. тач. 5. тада важећег Кривичног законика прописано је да се изречена казна не може извршити кад протекне пет година од осуде на казну затвора преко три године, док је одредбом чл. 107. тач. 4. КЗ прописано да се застарелост прекида сваком радњом надлежног органа која се предузима ради извршења казне, те да сваким прекидом, ток застарелости почиње поново да тече.

Имајући у виду наведено, те с обзиром да су за окривљеним А.А. расписиване потернице ради извршења казне затвора, између осталог и од стране Одељења за извршење кривичних санкција Првог Основног суда у Београду дана 08.04.2015. године, под бројем ИК 248/15, ради извршења казне затвора у трајању од 4 године по пресуди Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 67/10 од 05.05.2011. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж1 3079/11 од 20.03.2013. године, а у односу на коју се односи захтев браниоца окривљеног, неспорно је да се сходно одредби чл. 107. тач. 3. КЗ, извршење предметне казне затвора према окривљеном А.А. није могло предузети, те да застарелост извршења казне није текла за то време, односно све до дана 21.08.2020. године, када је исти лишен слободе и спроведен на издржавање казне затвора у

ОЗ Београд по другом основу, односно по пресуди Основног суда у Старој Пазови посл. бр. К 210/13.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж 2 55/23 од 13.01.2023. године, којим је одбијена жалба на решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 1117/22 од 20.12.2022. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

19. СУЂЕЊЕ У ОДСУСТВУ **(чл. 381. КЗ)**

Не може се одредити суђење у одсуству окривљеном за кривична дела за која кривично гоњење није дозвољено од стране државе која је изручила окривљеног Републици Србији.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд оценио да у конкретном случају нису испуњени законски услови из чл. 381. ЗКП да се окривљеном А.А. у овом кривичном поступку суди у одсуству, о чему су у образложењу побијаног решења дати јасни и довољни разлози који жалбеним наводима нису доведени у питање.

Чланом 381. ЗКП прописано је да се оптуженом може судити у одсуству само када постоје нарочито оправдани разлози да му се суди иако је одсутан, под условима да је у бекству или није доступан државним органима.

Међутим, из списка предмета несумњиво произлази да је окривљени А.А. доступан државним органима Републике Србије, имајући у виду да се исти налази у притвору управо због несметаног вођења овог кривичног поступка, због чега није испуњен услов за одређивање суђења у одсуству.

При томе, чињеница на коју се жалбом тужиоца указује у смислу да је окривљени А.А. фактички недоступан државним органима за гоњење за кривична дела под тачком 1. измењене оптужнице, јер је у односу на та кривична дела од стране Краљевине Шведске одбијен захтев за изручење окривљеног из разлога што је у односу на та кривична дела по

закону Краљевине Шведске наступила застара кривичног гоњења, не утиче на законитост и правилност побијане одлуке.

Наиме, чланом 38. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима прописане су претпоставке за изручење у Републику Србију, које вођење кривичног поступка ограничавају само на кривично дело за које је изручење одобрено, осим ако се тог права одрекло, а страна држава није поставила такав услов.

У конкретном случају Краљевина Шведска, као држава која је изручила окривљеног А.А., јасно је одбила захтев за изручење у делу који се односио на вођење кривичног поступка због кривичних дела из тачке 1. измењене оптужнице, која по шведском закону одговарају кривичним делима тешко дело преваре и тешко дело злоупотребе поверења, због наступања застарелости кривичног гоњења. Имајући у виду наведено, несхватљиво је инсистирање у жалби тужиоца на вођењу кривичног поступка у односу на ова кривична дела, а ради спречавања наступања застарелости кривичног гоњења.

Апелациони суд у Новом Саду је ценио жалбене наводе Вишег јавног тужиоца у Новом Саду којима се указује на постојање нарочито оправданих разлога да се окривљеном А.А. суди и за кривична дела која су измењеном оптужницом описана под тачком 1., јер кривично гоњење за наведена кривична дела није дозвољено од стране државе која је изручила окривљеног Републици Србији, па се кривично гоњење у односу на ова кривична дела показује као правно и формално недозвољено.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 1084/22 од 12.07.2022. године, којим је одбијена жалба на решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КВ 617/22 од 30.06.2022. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
судијски помоћник Вишег суда у Новом Саду

ПРИКАЗИ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Љуба Слијепчевић,
Правосудна академија, Нови Сад

ЗАКОН О ДИГИТАЛНОЈ ИМОВИНИ С ОСВРТОМ НА ИСПЛАТУ ЗАРАДЕ У ДИГИТАЛНОЈ ВАЛУТИ

Увод

Закон о дигиталној имовини је објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 153/2020, а ступио на снагу 21. децембра 2020. а примењује се од 29. јуна 2021. год. изузетно, чл. 18, 19 и 21. овог закона примењују се од дана његовог ступања на снагу, тј. од 29. децембра 2020. године, а који се односе на утврђивање и проверу идентитета физичког лица, правног лица и лица страног права и предузетника коришћењем средстава електронске комуникације и без обавезног физичког присуства тог лица (поступак видео идентификације).

Исплата зараде према ЗОР и Закону о дигиталној имовини

Према важећем Законом о раду¹ прописано је да се зарада исплаћује само у новцу, ако законом није друкчије одређено. Са друге стране, Закон о дигиталној имовини („Сл. гласник РС“, бр. 153/2020), дефинише виртуелне валуте (криптовалуте) као врсту дигиталне имовине која представља средство размене које као такво прихватају физичка и правна лица и које се може куповати, продавати, размењивати и чувати електронски.

Дакле, можемо слободно рећи да постоји правни основ за плаћање добара и услуга криптовалутама.

Аналогно томе, ни послодавцима у нашој земљи није забрањено да својим запосленима исплаћују зараду у криптовалутама. Међутим, овакав вид исплате зараде повлачи за собом одређене ризике за послодавца,

¹ („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење)

попут исказивања висине зараде у новцу, затим питање опорезивања, те волатилности (распон и брзина кретање цена) криптовалута.

Осим тога, ризици постоје и за запослене, а огледају се, између осталог, у потенцијалном настанку обавезе плаћања пореза на капитални добитак, као и третирања зараде исплаћене у криптовалутама од стране банака.

Нема сметњи да послодавац својим запосленима исплаћује зараду у криптовалутама, ако се запослени сложе са тим, али без обзира на то, приликом заснивања радног односа неопходно је уговорити бруто зараду у динарима, као законском средству плаћања, а сходно одредбама Закона о раду.

Најпре, послодавац који намерава да запосленом исплаћује зараду у криптовалутама, у сваком случају у уговору о раду мора истаћи укупан новчани износ основне зараде запосленог. Наравно, под условом да се запослени претходно сагласи са тим. Проблем са којим се послодавац суочава се јавља већ код овог првог корака, имајући у виду да је одређивање тог новчаног износа спорно, с обзиром на нестабилност вредности криптовалуте. Додатно, послодавац се суочава и са изазовом исказивања динарске противвредности свих осталих елемената зараде - радног учинка, увећане зараде и др. и осталих примања запосленог.

Обзиром да криптовалуте мењају своју вредност из секунде у секунду, веома је тешко одредити која је то динарска противвредност зараде која је исплаћена у криптовалутама, а која је основица за обрачун пореза и доприноса.

С друге стране, уговорена бруто зарада је основ и полаз за обрачун зараде, послодавац је у обавези да обрачуна и исплати топли оброк, регрес и минули рад, а ако зараду исплаћује у договореном износу одређене криптовалуте, тада се јавља додатни проблем око исказивања динарске противвредности и исказивања свих елемената зараде на исплатном листићу, што је законска обавеза сваког послодавца.

У случају да је зарада договорена у фиксном износу криптовалуте, а конкретна криптовалута изгуби на вредности, тада послодавац може да буде у проблему јер уговорена бруто зарада се мора исплатити онако како је уговорена, свако умањење мора бити документовано кадровским реше-

њем, а пад вредности криптовалуте, као основ умањења зараде, није разлог који Закон о раду уважава.

Подношење пореске пријаве

Даље, да би се исплатила зарада потребно је поднети пореску пријаву ППП ПД и приликом исплате зараде, уз шифру плаћања 240 или 140 потребно је уписати БОП – број који се добија предавањем пореске пријаве. У случају исплате зараде у криптовалутама обрачунска служба ће поднети пореску пријаву и платити фискалне обавезе са позивом на БОП, али приликом преноса зараде у виду криптовалута не постоји могућност уписати БОП. Ово не мора да буде проблем, али ако запослени једног момената буде хтео да подигне кредит имаће проблем доказивања колика му је зарада и тешко да ће моћи да подигне кредит.

У сваком случају, исплата зараде у криптовалутама има и својих одређених предности, а само неке су брзина трансфера, затим потенцијална пореска ефикасност, добар стимуланс за запослене, а нарочито оне који су већ упућени у свет дигиталне имовине и самим тим отворена могућност за њихове потенцијалне инвестиције у овом погледу.

Љуба Слијепчевић

Правосудна Академија, Нови Сад

КОНВЕНЦИЈЕ МОП-а И ПРЕПОРУКЕ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНОЕКОНОМСКИХ ПРАВА

Увод

Међународна организација рада (*International Labour Organization* – *ILO*), је специјализована агенција Уједињених нација која промовише социјалну правду и међународно призната људска и радничка права. Основана је 1919. године Версајским миром и постала је прва специјализована агенција Уједињених Нација 1946. године.

Међународна Организација Рада формулише међународне стандарде рада у облику конвенција и препорука које постављају минималне стандарде радног права: слободу удруживања, право на организовање, колективно преговарање, укидање принудног рада, једнаке шансе и једнаки третман, и друге стандарде којима се регулишу услови у целом распону питања везаних за рад. МОП пружа техничку помоћ у следећим подручјима: стручно образовање и стручна рехабилитација; политика запошљавања; администрација рада; радно право и индустријски односи; развијање менаџмента; задруге; социјална сигурност; статистика везана уз рад и сигурност и заштита на раду.

МОП је трипартитна агенција Уједињених нација, што значи да на истој основи преговарају радници, послодавци и владе. МОП доноси Конвенције МОП-а и Препоруке МОП-а.

Конвенција је правно обавезујући међународни уговор. Када држава чланица МОП-а ратификује конвенцију, обавезују се да ће конвенцију примењивати у националном праву и пракси, те редовно извештавати о њеној provedби. Осим тога, могуће је уложити жалбу против државе због кршења конвенције коју је држава ратификовала, путем надзорних процедура МОП-а.

Препорука је необавезујућа смерница која:

1. допуњава конвенцију детаљним смерницама како се проводи; или
2. је самостална (тј, није везана за било коју конвенцију). Конвенција са Препоруком представља снажан низ међународних инструмената.

Представници влада, послодаваца и радника преговарају о конвенцијама и препорукама, те се онда оне усвајају на годишњој Међународној конференцији рада МОР-а.

Република Србија је, као део Југославије, била чланица МОР-а од 1919. до 1992. године. Након осам година, 2000. поново постаје њен члан. Ратификовала је велики број конвенција, а међу њима и ових осам фундаменталних.

Основна права радника регулишу Конвенције МОР-а бр. 29. и 105. које забрањују принудни рад, конвенције бр. 87. и 98. које регулишу слободу удруживања, конвенције бр. 100. и 111. које уводе једнаке могућности и поступања и конвенције бр. 138. и 182. које забрањују деčји рад. Ових осам конвенција данас чине фундаменталне конвенције Међународне организације рада.

Међународна организација рада има водећу улогу у преобликовању друштва са циљем достизања универзалних радних стандарда. Она то постиже својом нормативном делатношћу, која је несумњиво најважнија. Поред тога, МОР се бави и њиховим промовисањем и техничком сарадњом којом пружа помоћ својим чланицама у њиховом спровођењу.

Области социјално-економских права и конвенције МОР-а су:

1) безбедност и заштита на раду (у смислу обезбеђивања услова за очување психо-физичког интегритета и радне способности радника; у том смислу, у документима МОР-а бр 155¹, инсистира се:

а) на прилагођавању организације рада и радних процеса физичким и менталним способностима радника;

б) на мотивацији заинтересованих лица за постизање одговарајућег нивоа здравствене заштите и заштите на раду;

¹ Конвенција бр.155 о професионалној безбедности и здрављу – Конвенција о заштити на раду и у радној средини из 1981. године, “Службени лист СФРЈ”, бр.7/1987; Препорука бр. 97 о заштити здравља на радном месту из 1953. године, “Службени лист ФНРЈ”, бр.12/1956

ц) на комуницирању и сарадњи на нивоу предузећа, као и на свим другим нивоима, у вези заштите на раду;

д) на заштити радника и њихових представника од одговорности због предузимања одговарајућих мера и акција у вези заштите здравља и безбедности на раду);

2) равноправност полова на раду и у вези са радом, (један од главних циљева радног законодавства, као инструмента социјалне политике, треба да буде укидање сваке дискриминације радника, на основу пола, у смислу запошљавања и положаја у току рада); Конвенција бр.117²

3) посебна заштита с обзиром на узраст, пол, биолошке, психичке и физичке особине (МОР Конвенција бр.138³ позива на једнак третман свих лица, а нарочито лица са посебним потребама и разумно прилагођавање радних места тим лицима);

4) здравствена заштита (МОР даје међународне стандарде у свим гранама социјалног осигурања, са циљем обезбеђења благостања и достојанства, а нарочито у области здравствене заштите, накнаде за случај болести, несреће на послу и професионалне болести, трудноће и материнства, итд.); Конвенција бр.102⁴

5) право на слободу рада (слободан избор занимања), право на једнаке услове запослења на свим пословима и забрана принудног рада и премештаја у друге крајеве; право на једнакост у стицању и уживању права и забрана дискриминације (у конвенцијама МОР-а Конвенција бр.111⁵ се тражи да земље чланице декларишу и следе националну политику постављену

² Конвенција бр.117 о основним циљевима социјалне политике из 1962. године (Део четврти и Део пети Конвенције

³ Конвенција бр.138 о минималним годинама старости за запошљавање, "Службени лист СФРЈ", бр.14/1982; Конвенција бр.90 о ноћном раду млађих особа у индустрији из 1948. године, "Службени лист ФНРЈ", бр.6/1957; Конвенција бр.3 о заштити материнства и Конвенција бр.4 о ноћном раду жена (ревидирана конвенцијама бр.41 и бр.80) из 1919.

⁴ Конвенција бр.102 о минималним нормама социјалног обезбеђења, "Службени лист ФНРЈ", бр.1/1955

⁵ Конвенција бр.111 о дискриминацији у погледу запошљавања и занимања из 1958. године, "Службени лист ФНРЈ", бр.3/1961; Препорука бр.111 о дискриминацији у погледу запошљавања и занимања из 1958. "Службени лист ФНРЈ", бр.3/1962, (ова два документа се сматрају најважнијим документима МОР-а у области заштите људских (социјално-економских) права (Конвенција бр.111 спада међу осам фундаменталних – суштинских конвенција МОР-а). Конвенција бр.29 о принудном раду из 1930. године, "Службене новине Краљевине Југославије", бр.297-ЦХИ/1932; Конвенција бр.105 о укидању принудног рада из 1957. године

тако да штити и унапређује једнакост третмана у избору занимања и запо-
слења, уз забрану дискриминације са тим у вези; да креирају и промовишу
политику образовања која уважава принцип једнакости; укидање свих
законских одредаба које су дискриминаторске природе; предвидети посеб-
не мере у смислу „позитивне дискриминације“ према деловима становни-
штва које традиционално погађа „негативна дискриминација“);

6) једнаке могућности третмана за раднике са породичним обавеза-
ма, Конвенција бр. 156 (у националним политикама и законодавствима тре-
ба предвиђати мере које ће спречити дискриминацију у погледу запослења
и услова рада, посредну и непосредну, по основу брачног стања и породич-
них обавеза, избегавати увек када је то могуће стања у којима се сукобља-
вају радне и породичне обавезе, проблеми радника са породичним обавеза-
ма су део ширих интереса који се односе на породицу и друштво);⁶

7) награђивање и једнакост у награђивању мушкараца и жена,
(МОР се залаже за спречавање дискриминације у награђивању с обзиром
на пол, односно за једнакост у награђивању мушке и женске радне снаге
за рад једнаке вредности, а разлике су допуштене само на основу објек-
тивне процене запослења и послова који се обављају); Конвенција бр. 100
о једнаком плаћању из 1951. године;⁷

8) побољшање животног стандарда, Конвенција бр.117 (све поли-
тике треба оцењивати с обзиром на њихов учинак у погледу укупне
добробити друштва, истовремено подстицати производну способност рад-
ника и побољшање њиховог животног стандарда, обезбедити једнак рад-
ноправни и економски третман према свима у погледу запошљавања и
унапређења, услова рада, образовања, социјалног старања, учешће у пре-
говарању);⁸

9) систем образовања, стручно оспособљавање и развој људских
ресурса, (политика и програми стручног усмеравања и образовања морају
омогућити свим лицима да без икакве дискриминације, на равноправној

⁶ Конвенција бр.156 о обавезама према радницима са породицама из 1981. године, “Службени лист СФРЈ”, бр.7/1987; Препорука о једнаким могућностима третману за раднике и раднице.

⁷ Конвенција бр.100 о једнаком плаћању из 1951. године, “Службени весник Президијума Народне скупштине ФНРЈ”, бр.1/1952 (ова Конвенција спада међу осам фундаменталних – или суштин-
ских конвенција МОР-а); Конвенција бр.117 о основним циљевима и нормама социјалне политике
(Део четврти).

⁸ Конвенција бр.117 о основним циљевима и нормама социјалне политике (Део други Конвенције).

основи, развијају и користе своје способности за рад); Конвенција бр.140 о плаћеном одсуству ради образовања из 1974. године;⁹

10) право радника да се обраћа органима ради заштите својих интереса и право на жалбу (битан сегмент социјалне климе код послодавца јесу и односи који настају поводом подношења жалби у вези са радњима и актима послодавца; право на жалбу подразумева:

а) право да се појединачно или заједнички подноси жалба,

б) да се жалба разматра и реши у предвиђеном поступку,

ц) радник који је имао разлог за жалбу не може да трпи никакве последице у вези подношења жалбе) Препорука бр.130 о разматрању жалби у предузећу у циљу њиховог решавања.¹⁰

11) изградња и успешно спровођење политике комуникације и информисања (саобраћаја између управе и запослених и њихових представника), промоција добрих односа у предузећу и стварање и учвршћивање културе предузећа (саобраћај треба да се одвија двосмерно:

а) између представника управе послодавца и запослених,

б) између представника управе и радничких и синдикалних представника); Конвенција бр. 87 о синдикалним слободама и заштити синдикалних права из 1948. године,¹¹

12) социјални дијалог и колективно преговарање (постоји интеракција између социјалног дијалога и колективног преговарања, непријатељско окружење угрожава социјални дијалог и колективно преговарање, за успешност дијалога и колективног преговарања потребно је створити услове у којима неће постојати притисак или доминација једне стране над

⁹ Конвенција бр.140 о плаћеном одсуству ради образовања из 1974. године, "Службени лист СФРЈ", бр.12/1982; Конвенција бр.142 о стручном оспособљавању и развоју људских ресурса из 1975. године, "Службени лист СФРЈ", бр.14/1982. Препорука бр.130 о разматрању жалби у предузећу у циљу њиховог решавања из 1967. године

¹⁰ Препорука бр.130 о разматрању жалби у предузећу у циљу њиховог решавања .

¹¹ Препорука бр.129 о комуникацији (општењу) између послодавца и радника из 1967. године; Препорука бр. 189 о отварању радних места у малим и средњим предузећима из 1998. године (параграфи 2. и 10.).

другом) Конвенција бр. 87 о синдикалним слободама и заштити синдикалних права из 1948.¹²

13) престанак радног односа (МОР установљава стандарде за допуштен и оправдан отказ уговора о раду, злоупотреба права на отказ доводи до неоправданог – абизивног - престанка радног односа, тј. до престанка радног односа из недозвољених мотива и због остваривања неких недозвољених циљева како би се раднику нашкодило); Конвенција бр.158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца из 1982;¹³

14) социјална политика и социјална сигурност и начини њеног остваривања (социјална политика треба да има за циљ укидање сваке дискриминације радника на плану радног законодавства, споразума, примања на рад и услова рада Конвенција бр. 117 о основним циљевима и нормама социјалне политике из 1962. године; Конвенција бр.102 о минималним нормама социјалног обезбеђења из 1952. године, и Препорука бр.102 о социјалним службама из 1956. године;¹⁴

15) забрана дечијег рада који штети добробити детета и спречава његово образовање, развој и будући живот, МОР такође користи изразе „деца која раде” и „економски активна деца”, Конвенција бр. 138. о минималним годинама за запошљавање;¹⁵

16) Принцип једнакости и забране дискриминације уопште добио је свој израз у бројним међународним инструментима, а за питање једнакости и забране дискриминације у погледу запошљавања, тј. Принцип једнакости награђивања мушке и женске радне снаге утврђен је Конвенцијом бр. 100. о једнакости награђивања мушке и женске радне снаге за рад једнаке вредности;¹⁶

¹² Конвенција бр.87 о синдикалним слободама и заштити синдикалних права из 1948. године, “Службени лист ФНРЈ”, бр.8/1958; Конвенција бр.98 о праву организовања и колективног преговарања из 1949. године, “Службени лист ФНРЈ”, бр.11/1958.

¹³ Конвенција бр.158 о престанку радног односа на иницијативу послодавца из 1982. године, “Службени лист СФРЈ”, бр.4/1984.

¹⁴ Конвенција бр.117 о основним циљевима и нормама социјалне политике из 1962. године; Конвенција бр.102 о минималним нормама социјалног обезбеђења из 1952. године, “Службени лист ФНРЈ”, бр.1/1955; Препорука бр.102 о социјалним службама из 1956. године, “Службени лист ФНРЈ”, бр.5/1958.

¹⁵ Конвенција бр. 138. о минималним годинама за запошљавање (Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 14/82).

¹⁶ Конвенција бр. 100. о једнаком награђивању (Службени весник Президијума Народне скупштине ФНРЈ, број 12/52).

17) Слобода синдикалног организовања подразумева и слободу послодаваца и радника да не буду чланови нити једног синдиката, као и слободу напуштања чланства у синдикату. Конвенција бр. 87. предвиђа да се јавне власти морају уздржавати од сваке интервенције чија је природа таква да би имала за циљ ограничење синдикалних права или ометања законског извршења. Слобода организовања и деловања подразумева и аутономију синдикалних организација. Слобода се гарантује и давањем права синдикалним организацијама на добијање својства правног лица. Слобода и самосталност у вршењу синдикалних права је ограничена принципом законитости. Конвенција бр. 87 о синдикалним слободама и заштити синдикалних права;¹⁷

18) Један од битних елемената садржине права на рад је забрана принудног рада. Историјски посматрано, прве интервенције међународне заједнице против принудног рада биле су усмерене на борбу против ропског рада - Конвенција Међународне организације рада бр. 29 о принудном или обавезном раду.

Овде треба додати да је на 108. (стогодишњој) Међународној конференцији рада одржаној 21. јуна 2019. донесена Конвенција МОР-а против насиља и узнемиравања из 2019. (бр. 190) и Препорука о насиљу и узнемиравању из 2019. (бр. 206) (даље у тексту „Препорука”).

Конвенција је први међународни инструмент којим се утврђују посебни, глобално примењиви стандарди за сузбијање узнемиравања и насиља на радном месту те се детаљно утврђују мере које морају предузети државе и други релевантни судионици. Конвенцијом и Препоруком настоји се успоставити укључив, интегриран и родно осетљив приступ спречавању и искорењивању насиља и узнемиравања у свету рада.

Детаљно се утврђују мере које морају предузети државе и други релевантни судионици. Конвенцијом и Препоруком настоји се успоставити укључив, интегрисан и родно осетљив приступ спречавању и искорењивању насиља и узнемиравања у свету рада. Ова Конвенција и Препорука нису ратификоване.

¹⁷ Конвенција бр. 87. о синдикалним слободама и заштити синдикалних права (Службени лист ФНРЈ – Међународни уговори број 8/58).

КРИВИЧНО ПРАВО

Љуба Слијепчевић,
Правосудна академија, Нови Сад

**ЗЛОЧИН ИЗ МРЖЊЕ
КАО СПЕЦИФИЧАН ВИД КРИМИНАЛИТЕТА
са домаћом судском праксом с освртом на Уставну
одлуку Уж-7951/2015 од 27.01.2022. године
и праксом Европског суда за људска права**

Увод

Данас још увек не постоји универзално прихваћена дефиниција злочина мржње. Међутим, многи законодавци, теоретичари и научници бавећи се овом комплексном и недовољно истраженом појавом, покушали су да дају своје дефиниције. Дефинисање појма злочина мржње је од изузетног значаја, како би се отклонила свака недоумица до које би могло доћи у пракси, а и како би се уједно оправдала потреба за истицањем овог вида криминалитета као посебно значајног.

Дефинисање злочина мржње у теорији

Професорка и криминолошкиња Барбара Пери, која је свој рад посветила изучавању злочина мржње, у својој књизи *In the name of* изнела је једну од значајнијих дефиниција према којој је „злочин мржње механизам моћи који служи да одржи неку незавидну хијерархију, и то употребом силе или претњом да ће се употребити сила, било вербална или физичка, а који је углавном усмерен против оних које наше друштво иначе стигматизује и маргинализује.“¹

Још једна од дефиниција која се у теорији провлачи јесте и дефиниција према којој су злочини мржње „вид насиља које је усмерено према

¹ B. Perry, *In the Name of Hate: Understanding Hate Crimes*, Routledge, 2001, p. 3

групама људи који се сматрају мање вредним поштовања од стране већине популације, који су дискриминисани по различитим основама и који немају потпуну могућност да отклоне социјалну, политичку и економску неправду којој су изложени.²

Осим ових дефиниција, од значаја су и дефиниције дате у домаћој литератури, а као неке од њих, издвајају се оне које дају професор Правног факултета Универзитета у Београду Ђорђе Игњатовић и Милена Павловић, некадашња асистенткиња на Правном факултету Универзитета у Београду, проф. Игњатовић, у једном од својих радова, наводи да злочини мржње обухватају дела која се врше из мржње, одбојности или негативне настројености извршиоца према групи или колективитету којима жртва, по његовом мишљењу, припада³, док Павловићева наводи да злочини мржње представљају свако кривично дело почињено из мржње према друштвеној групи којој припада жртва.⁴ Осим тога, и Комитет правника за људска права YУЦОМ, као невладино удружење, настојећи да се бори против овог вида криминалитета, даје своје виђење појма злочина мржње, те га дефинише као „свако кривично део извршено из мржње према неком лицу или групи лица због његове расе, боје коже, пола, полне оријентације, језика, вере, политичког или другог уверења, националног или социјалног порекла, имовине, рођења, образовања, друштвеног положаја, година, здравственог статуса или других особина“⁵

Углавном је детаљна дефиниција злочина мржње састав националних правних аката када се злочини мржње инкриминишу као посебно кривично дело, док међународни и регионални документи, као што ће у наставку и бити приказано, само делимично дотичу питање злочина мржње, стављајући акценат на неопходност инкриминације одређених понашања у домаћим законодавствима држава уговорница/чланица, притом не пружајући конкретну дефиницију злочина мржње као таквих.

Злочине мржње чине традиционална кривична дела насилничког и имовинског карактера, којима се угрожава живот, телесни интегритет,

² L. Wolfe and L. Copeland. 1994. "Violence against Women as Bias-Motivated Hate Crime: Defining the Issues in the USA," in: Women and Violence, Miranda Davies (ed.), London, p. 201

³ Ђ. Игњатовић, оп.цит, стр. 5

⁴ М. Павловић, Злочини мржње у међународном праву, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1-2/2007, стр. 387

⁵ Комитет правника за људска права YУСОМ, Говор мржње и злочин мржње као институти међународног и домаћег права, Београд, (2007)

сигурност, слобода и имовина припадника колективитета, мотивисана предрасудама и мржњом извршилаца. Чине их најразличитија кривична дела од узнемиравања, увреда, прогањања, уништавања имовине, вандализма, напада на заједничке симболе колективитета, скрнављења, крађа, разбојништва, наношења телесних повреда, злостављања, силовања до убистава. Њихово набрајање има за циљ да укаже на разноликост појавних облика, а не да прецизно наведе одређена кривична дела.

Кључна чињеница за утврђивање садржаја злочина мржње су предрасуде и мржња извршиоца према неком колективитету, док је идентификација злочина мржње неопходан предуслов другачије кривично-правне реакције на дела и према извршиоцима.

Радна дефиниција кривичних дела почињених из мржње коју је развио *ОСЦЕ*-ов Уред за демократске институције и људска права – *ОДИХР* (којем иначе све државе достављају годишње извештаје о почињеним делима) вредна је због њене прецизности, али и због ауторитета институције која ју је утврдила. Дефиниција се састоји од два суштинска елемента:

А) Свако кривично дело, укључујући дела против лица и имовине, у којем су жртва, простор или мета изабрани на основу њихове стварне или перципиране везе, повезаности, припадности, подршке или чланства у групи дефинисаној у делу Б.

Б) Група може бити заснована на њиховом стварном или перципираном расном, националном или етничком пореклу, језику, боји коже, религији, полу, старосној доби, менталној или физичкој онеспособљености, сексуалној оријентацији или неком другом сличном фактору.

Дакле, елементи овог кривичног дела су: радња која је кривичним законом већ дефинисана као кривично дело, те пристрасност, односно мотив који се састоји у томе да је починилац кривичног дела одабрао жртву управо због њене заштићене карактеристике -раса, етницитет, религија, сексуална оријентација и сл.

Притом, треба имати у виду да је мотив злочина из мржње релевантан за кривично дело које је већ прописано законом. Тај мотив, међутим, није забрањен сам по себи. Он имплицира повећану казну само онда када је изражен у виду криминогеног понашања.

Оно што је важно јесте да у извршењу таквог кривичног дела нема елемената личног анимозитета, те је жртва посве случајна, у смислу да је

сваки припадник конкретне групе, из перспективе починиоца, једнако добра и једнако легитимна мета. Другим речима, жртве се код таквих кривичних дела бирају на основу онога што оне представљају, а не онога ко су оне. Порука која се преноси је упућена не само жртви, него и широј заједници чији је члан та жртва.

1. Злочин из мржње - правна регулатива у Републици Србији

Увођење злочина из мржње има свој уставни основ. Извршењем било ког кривичног дела из мржње угрожавају се основне вредности друштва и основна људска права и слободе које су гарантоване Уставом Републике Србије.

Уставни основ за увођење злочина из мржње у Кривични законик садржан је у члану 128. као и у члану 43. Устава, којима је прописана слобода мисли, савести и вероисповести и забрана изазивања расне, националне и верске мржње.

Злочин из мржње је увек усмерен на рањиве групе и негативно утиче не само на лице које је жртва злочина, већ и на све чланове групе којој то лице припада. Злочин из мржње угрожава основно уставно начело начело једнакости.

У децембру 2012. године, (01.01.2013. почео да се примењује) злочин из мржње је уведен као посебна, отежавајућа околност у одмеравању казне за дела учињена из мржње на основу расе, вероисповести, националне и етничке припадности, пола, сексуалне оријентације и родног идентитета. Начин на који је ова одредба дефинисана важан је зато што од њега зависи да ли ће нека радња представљати злочин из мржње. Злочин из мржње подразумева примењивање различитих облика насиља према жртвама које су одабране по критеријуму расне, националне, етничке и верске припадности, или на основу сексуалног опредељења, којим критеријумима се може придодати још и инвалидност и умањене интелектуалне способности жртве али ова последња два нису таксативно набројана у нашем КЗ. Радња извршења злочина из мржње, усмерена је на категорију етничких група, националних мањина, миграната, припадника мањинских група, особа са другачијим религијским уверењима, као и особа са другачијом сексуалном оријентацијом или родним идентитетом које предста-

вљају жртве предрасуда. Важно је нагласити да и припадници већинске заједнице могу бити жртве оваквих злочина.

Извршење злочина из мржње не захтева да извршилац осећа мржњу према жртви. Оно захтева да је извршилац мотивисан нетолеранцијом, предрасудама или општом злом намером према одређеној друштвеној групи, према појединачном припаднику ове групе или њиховој имовини.

Наведени податак говори у прилог тврдњи да су злочини из мржње посебно опасни јер жртве не могу да предузму уобичајене мере предострожности како би се заштитиле. На пример, цигла бачена кроз прозор може бити чин вандализма, али уколико је дело мотивисано нетрпељивошћу према одређеној групи људи може се дефинисати као злочин из мржње у смислу члана 54а Кривичног законика.

1.1. Злочин из мржње и судска пракса

“Кривично дело, уколико је мотивисано мржњом према некоме само зато што је другачији, представља злочин из мржње. Ова дела чини специфичним у односу на друга кривична дела је то што су то кривична дела углавном усмерена на рањиве групе и имају за последицу да негативно утичу не само на лице које је жртва злочина, већ и на све чланове групе којој то лице припада.”

У Републици Србији ово кривично дело регулише члан 54а Кривичног законика.

“Ако је кривично дело учињено из мржње због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица, ту околност суд ће ценити као отежавајућу околност, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела.”

Пре измена Кривичног законика и увођења злочина из мржње постојала је слична околност у нашем законодавству, а то су ниске побуде. Увођењем члана 54а у Кривични законик омогућено је да суд строже казни извршиоца кривичног дела, уколико је разлог за извршење кривичног дела мржња. Пре унетих измена надлежне институције безбедности и правосуђа нису се на одговарајући и ефикасан начин бавиле овим питањима због чега су се жртве суочавале са страхом у свим фазама поступка: од пријаве учини-

оца, полицијске истраге, преко незаинтересованости медија или погрешног, односно неадекватног извештавања, до коначне одлуке суда, при чему није постојала ни одговарајућа институционална подршка жртвама.

Из више међународноправних докумената јасно произлази интенција да се и кривичним правом посебно заштите одређене друштвене групе. Полазећи од те интенције, циљ нове одредбе члана 54а КЗ јесте да се обезбеди строже кажњавање. Тешко је предвидети да ли ће решење за које се определио законодавац довести до изрицања строжих казни када су у питању кривична дела учињена из мржње по наведеним основима. То је оправдано очекивати, иако оно не дира у прописану казну. Подаци о томе да ли је и у којој мери та околност утицала на одмеравање казне до сада, не постоје.

Поред унетих новина у Кривичном законiku, у пракси не постоји много процесуираних случајева кривичних дела учињених из мржње, иако се она дешавају.

Државни органи и институције, пре свега правосуђе и полиција морају одлучно да се поставе у односу на предрасуде против одређених група, како би се ефективно казнили постојећи злочини из мржње и спречили нови. Правосудна академија ради на едукацији полиције, судија и тужилаца.

Увођење нових института у законодавство је процес који траје по неколико година чак и у развијеним земљама. И далеко уређенији правни системи имају адаптациони период који траје једнако дуго, па није ни изненађујуће да се и у Србији чекало шест година на примену ове отежавајуће околности.

Радам на практичним питањима која се односе на злочин из мржње, поставило се питање који орган треба да укаже на овај члан. Нејасно је било да ли је та обавеза у надлежности полиције, тужилаштва или суда. После низа састанака представника правосудних институција и организација цивилног друштва, размене искустава са земљама из Европе као и из региона, закључак је да је неопходно да мотив мржње буде укључен у оптужни акт, како би поступак био правично спроведен и како не би дошло до повреде права на одбрану окривљеног.

Прва кривична пресуда у Србији донета је у Првом основном суду у Београду 2018. године у Београду, број 7 К бр. 1435/18 од 17. октобра 2018. године. Пресуда је постала правноснажна 2. новембра 2018. године, у којој је насиље у породици било мотивисано чињеницом да је оштећени припадник

ЛГБТ популације. Мотив мржње узет у обзир приликом одмеравања казне, односи се на случај оца који је вршио насиље према сину и супруги због предрасуда према геј популацији (ЛГБТ) којој припада и његов син.

На основу оптужног предлога Првог основног тужилаштва у Београду, које је успело да докаже пред судом да је кривично дело извршено из мржње и предрасуда према ЛГБТ особама, отац насилник је осуђен на условну казну затвора од годину дана са роком провере од три године.

Истом пресудом изречена му је и забрана приласка жртвама, сину и супруги. Тужилаштво је доказало да је наведено кривично дело оптужени извршио из мржње према свом сину због његове сексуалне оријентације, те да је насиље које је предузимао према сину и супруги учињено из предрасуда и мржње према групи којој његов син припада. Овим ставом тужилаштво је исказало да је код нормирања злочина из мржње и примене члана 54а Кривичног законика изражена и превентивна улога, а не само строже кажњавање.

Јавни тужилац треба да прикупи и у оптужном акту предложи и све доказе на основу којих се утврђује да је кривично дело учињено из мржње, док судови приликом одмеравања казне у оваквим случајевима, поред околности из члана 54. Кривичног законика, мржњу као побуду за извршење кривичног дела треба обавезно да цене као отежавајућу околност.

Осим тога, јавни тужилац треба да у чињенични опис дела у оптужном акту унесе и околности из којих произилази да је конкретно кривично дело учињено из мржње у смислу члана 54а Кривичног законика.

Важно је да у друштву постоји развијена свест о последицама до којих доводе дискриминација и мржња. Један од начина борбе против таквог понашања је и уношење одредбе о мржњи као отежавајућој околности у Кривични законик. Злочин из мржње може довести до различитих последица као што су: вербални напад на појединца или групу, оштећење имовине, физичко насиље, убиство. Такође, постоје кривична дела која садрже елементе мржње, али се не могу квалификовати као злочин из мржње. Када, на пример, припадника једне навијачке групе нападне припадник друге навијачке групе, не постоји злочин из мржње јер нетрпељивост није узрокована личним својством пошто навијање за одређени спортски клуб не представља лично својство у овом смислу КЗ. Ипак, треба имати у виду да овакво понашање представља кривично дело. Прили-

ком разликовања других кривичних дела од злочина из мржње кључно је имати у виду “мотив” због кога је кривично дело извршено јер само он може да укаже на то да ли извршено кривично дело представља злочин из мржње. С друге стране, суд утврђује постојање одговарајућег мотива, како би утврдио да ли је учињено наведено дело. На основу чињеница одређује се да ли ће се и на који начин казнити извршилац. Уколико је кривично дело учињено из мржње због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица, суд ће такву околност оценити као отежавајућу, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела.

Полазећи од релевантних међународних докумената, циљ нове одредбе члана 54а Кривичног законика јесте да се обезбеди строже кажњавање, а тиме и појачана кривичноправна заштита у односу на поједине посебно рањиве друштвене групе чији су припадници жртве различитих кривичних дела која се врше из мржње због те припадности. Кривична дела из мржње су у кривичном праву кривична дела у којима учинилац напада жртву због њене стварне или претпостављене припадности одређеној друштвеној групи, тј. предвиђено кривично дело у кривичном законодавству је учињено због претрасуде или мржње према оштећеном због претпостављеног личног својства. То могу бити веома различита кривична дела у која се могу убројати нпр: телесне повреде, оштећења ствари, злостављање и мучење, увреде, убиства, оштећење туђе ствари, насиље у породици (нпр. родитељи малтретирају дете због сексуалне оријентације) итд.

Постоје лична својства која је потребно дефинисати:

Сексуална оријентација и родни идентитет. Сексуална оријентација је термин који се односи на емотивну, сексуалну и другу привлачност према особама различитог или истог пола и рода. Најчешће се помињу три облика сексуалне оријентације: хетеросексуална, бисексуална и хомосексуална.

Родни идентитет је лични доживљај рода који се може али и не мора поклапати са полом особе. Дакле, ради се о субјективном осећају припадности или неприпадности једном од родова, што није нужно засновано на полу или сексуалној оријентацији.

Иако је у члану 54 Кривичног законика у оквиру општих правила о одмеравању казне већ предвиђено да ће суд приликом одмеравања казне у обзир узети и побуде из којих је дело учињено, па према томе и мржњу,

та одредба је уопштена и не говори експлицитно о мржњи као отежавајућој околности (и то по наведеним основима), нити је прописује као обавезну отежавајућу околност, што је учињено у одредби члана 54а Кривичног законика.

Мржња као један пример ниске побуде је и раније била околност коју је суд могао узети у обзир приликом одмеравања казне. У пресуди Врховног суда Србије (Кж 2105/57) је назначено да се под ниским побудама подразумевају сви они мотиви који нису достојни човека и који се не слажу са усвојеним моралним схватањима друштва. То су: мржња, завист, пакост, похлепа, злоба, нетрпељивост и сл.

За одредбу из члана 54а КЗ је битно то да је мржња обавезна, а не факултативна отежавајућа околност.

Републичко јавно тужилаштво у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији је израдило “Смернице за кривично гоњење злочина из мржње”, “да би се јавним тужиоцима указало на значај нормирања злочина из мржње, као и на њихову дужност да спроведу ефикасну истрагу у откривању и кривичном гоњењу учинилаца ових кривичних дела, у складу са међународним стандардима”.

Конститутивни елементи злочина мржње

Као што је већ напоменуто, сматра се да злочини мржње, као кривична дела мотивисана предрасудама и усмерена ка стварним или претпостављеним припадницима одређених друштвених група, обухватају следеће конститутивне елементе: противправни акт, мотив мржње и припадност жртве одређеној друштвеној групи према којој је мржња уперена, односно лично својство жртве, предрасуде извршиоца према одређеном колективитету. Предрасуде, према дефиницији, представљају ставове који нису истинити, односно који нису засновани на разумним доказима. Предрасуде су неу темељена негативна мишљења о појединцима, догађајима, процесима или друштвеним групама и укључују и мржњу и спремност на угрожавање или уништавање других или другачијих. Предрасуде према другачијим колективитетима не представљају, дакле, истините садржаје о специфичностима одређеног колективитета, напротив, оне представљају ставове неистинитог и неисправног садржаја, који чине катализатор мржње према другим и друга-

чијим припадницима група и покретач насиља, али, уједно, и оправдавајући фактор за извршиоце злочина мржње.

Превенција злочина мржње

С обзиром на карактеристике злочина мржње, неопходно је пажљиво одредити стратегију борбе против ове врсте криминалитета. Многи аутори указују на то да сама инкриминација овог дела и претња казном није једино решење, већ представља средство које треба искористити тек онда кад друге алтернативе буду исцрпљене. Због тога реакција кривичног правосуђа мора бити секундарна.

Наиме, сматра се да ретрибутивна реакција правосудног система на извршиоце злочина мржње, која се огледа у кажњавању за извршено кривично дело, може имати контраефекат и проузроковати негодовање у друштву доприносећи повећању сукоба. Као допуну кажњавању учинилаца ових кривичних дела, а уједно као примарну реакцију на исте, треба потенцирати друге методе реаговања на овај вид криминалитета које би утицале значајно на саму превенцију злочина мржње. Због тога, већина криминолога се залаже за концепт ресторативне правде, који би у крајњој линији утицао на промену свести, најпре код извршилаца, а самим тим, постепено и у друштву, с обзиром да претпоставља учешће свих субјеката, и учиниоца и жртве и заједнице. Како је опште познато, овај концепт настоји да помири све субјекте и успостави стање приближно оном које је постојало пре извршења кривичног дела, у коме глас жртве има одређену вредност, а што се сматра посебно битним када су у питању злочини мржње који могу имати изузетно опасне последице по саме жртве, које често негирају своју личност и константно страхују од поновне виктимизације. С обзиром да је предрасуда у основи злочина мржње као вида криминалитета, то дијалог, као један од основних метода за постизање циљева ресторативне правде, представља врло битан инструмент који ту предрасуду код учиниоца може отклонити. У крајњој линији, треба узети у обзир и то да се овај концепт показао релативно успешним у већем броју примера широм света.

Поред ресторативне правде, као вида реаговања на криминалитет злочина мржње који има велики превентивни значај, велику улогу у превенцији злочина мржње на глобалном нивоу, не везивајући се за самог извршиоца, чини и едукација друштва. С обзиром да је корен проблема у

бити стање свести друштва, које је подложно стварању предрасуда и стереотипа, потребно је подстицати климу у којој се поштују различитости. Ово се најпре може постићи постепеним едукацијама младих у једном друштву, с обзиром да су управо они ти који су најподложнији да због своје незрелости постану извршиоци злочина мржње.

Осим едукације младих, клима у којој се поштују различитости може се створити и на друге начине. Припадници одређених угрожених категорија могу се укључити у рад јавних институција, што ће и те како допринети разбијању предрасуда које постоје у друштву. Такође, исти ефекат може постићи и обележавање појединих дана значајних за припаднике мањинских група на нивоу целокупног друштва, чиме би се проширила свест о поштовању „других“. Потом, политичари могу водити кампање у којима ће се залагати за једнако поштовање људских права свих грађана.

Превенција злочина мржње је изузетно тежак посао који захтева пуно времена, с обзиром да пре свега подразумева промену система вредности у одређеном друштву у коме не постоји свест о једнаком поштовању људских права свих грађана. Због тога, тек кад створимо друштво лишено предрасуда, можемо сматрати да смо успели ка путу превенције овог вида криминалитета.

Усвајање Закона о изменама и допунама Кривичног законика, учињеним крајем 2012. године, који је ступио на снагу 1. јануара 2013. године, а којим је у кривично законодавство Србије уведен институт злочина из мржње (члан 54а КЗ), оставило је сасвим довољно времена надлежним органима да почну на ваљан начин да процесуирају кривична дела са елементом мржње. Тако је чланом 54а КЗ, као посебна околност за одмеравање казне за кривично дело учињено из мржње прописана на следећи начин: "Ако је кривично дело учињено из мржње због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица, ту околност суд ће ценити као отежавајућу околност, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела." Чланом 54а КЗ прописано је да се мотив мржње због припадности одређеној друштвеној групи треба ценити тако да се учиниоцима припише мржња као отежавајућа околност. Имајући то у виду, и казна би требало да буде строжа него што би иначе била, осим у случајевима када је мржња већ прописана као обележје неког кривичног дела. Стога, надлежни државни органи не треба да занемаре "овлашћење" које

им је дато чланом 54а, те би учиниоце кривичних дела учињених са побудом мржње требало адекватно и да кажњавају. Терет обавезе да се води рачуна о томе да ли је мотив за извршење кривичног дела мржња према другом лицу због неког његовог личног својства је пребачен само на суд, што није добро решење. Наиме, о овом би првенствено требало да води рачуна тужилаштво јер је оно надлежно да спроводи истрагу, тј. полиција која прикупља доказе. Уколико они пропусте да утврде да је мотив за извршење дела мржња према другом лицу због личног својства, те да прибаве доказе о томе, тешко да ће суд моћи да ваљано обави посао, јер он је тај који тек на крају приче даје свој суд и изриче казну, уколико се утврди да је лице одговорно за кривично дело које му се ставља на терет.

Противправни акт

Свако дело злочина мржње подразумева постојање противправног акта, односно неопходно је да дело учиниоца, усмерено ка стварним или претпостављеним припадницима одређених друштвених група, буде противправно и скривљено, да би се могло окарактерисати као злочин мржње. Мотив злочина из мржње релевантан је за кривично дело које је већ прописано законом. Тај мотив, међутим, није забрањен сам по себи. Он имплицира повећану казну само онда када је изражен у виду криминогеног понашања.

Оно што је важно јесте да у извршењу таквог кривичног дела нема елемената личног анимозитета, те је жртва посве случајна, у смислу да је сваки припадник конкретне групе, из перспективе починиоца, једнако добра и једнако легитимна мета. Другим речима, жртве се код таквих кривичних дела бирају на основу онога што оне представљају, а не онога ко су оне. Порука која се преноси је упућена не само жртви, него и широј заједници чији је члан та жртва.

Управо због те групне димензије, кривична дела почињена из мржње се понекад називају и симболичка кривична дела. Истовремено, таква дела су увек и нужно политичка у нарави, јер се њима шаље порука која увелико превазилази оквире односа двају индивидуа. Штавише, често се управо тај јавни, политички аспект таквог кривичног дела намерно користи како би се послала одређена порука јавности или њеном делу.

Кривична дела почињена из мржње представљају облике насилног изражавања нетолеранције и имају дубок утицај не само на жртву саму по себи, него и на групу са којом се та жртва идентификује. Она утичу на кохезију заједнице и друштвену стабилност. У злочине мржње убрајају се различити облици и степени озбиљности правно санкционисаних понашања. У суштини не долази до инкриминације нових понашања, већ се постојећа санкционисана понашања, односно различити облици и врсте кривичних дела могу сматрати злочинима мржње, наравно уколико постоје и остала два наведена елемента. Па тако, кривично дело убиства, наношење тешке или лаке телесне повреде, уништење или оштећење имовине, силовање, и др., представљају правно санкционисана понашања, односно кривична дела, која, уколико се врше из предрасуде према лицима која поседују одређена лична својства, односно припадају одређеној друштвеној групи, добијају карактер злочина мржње.

Мотив предрасуде – *биас мотиве*

Као још један од основних елемената злочина мржње јесте мотив предрасуде. У литератури се врло често говори о мотиву мржње, специфичност овог вида криминалитета јесте да се он испољава првенствено због предрасуда које учинилац гаји према жртви, а које га наводе на извршење кривичног дела. Међутим, то не значи да елемент мржње треба потпуно искључити. Предрасуде доводе до стварања осећања мржње код учиниоца према жртвама које су припадници одређених друштвених група, што делује као снажан покретач за извршење кривичних дела. Тако се, услед постојања предрасуда, путем генерализације, сматра да су сви припадници црне расе криминалци, сви Роми сакупљачи секундарних сировина и лопови, сви Јевреји похлепни, а сви припадници ЛГБТ популације преносиоци заразних болести. Постојање оваквих стереотипа и предрасуда доводи до стварања мржње и одбојности ка припадницима одређених категорија лица који су на неки начин другачији од осталих, те се ова лица услед своје различитости сматрају опасним с обзиром да излазе из друштвено постављених оквира и на тај начин „прете“ нарушавању друштвених стандарда. Управо овакве предрасуде стварају мржњу код учинилаца кривичних дела злочина мржње, која делује као снажан покретач за предузимање разних физичких и вербалних напада на ову категорију лица. Утврђивање мотива предрасуда код извршених кривичних дела је

од изузетног значаја за поштовање људских права, те се препоручује да и сама национална законодавства посебно инкриминишу постојање овог мотива. Уколико би се кривична дела без и са елементом предрасуда третирали идентично, занемарила би се природа злочина мржње која је и те како деструктивна када су у питању људска права.

Припадност жртве одређеној друштвеној групи - лично својство жртве

Као последњи елемент злочина мржње, наводи се припадност жртве одређеној друштвеној групи, односно лично својство жртве. Овде још једном треба истаћи да није неопходно постојање стварне припадности жртве одређеној друштвеној групи према којој је мржња уперена. Довољно је да је лице које чини злочин мржње мисли да његова жртва припада одређеној друштвеној групи. Дакле, довољна је претпостављена припадност.

Углавном, када је реч о овом виду криминалитета, злочини мржње се чине према релативно одређеном кругу друштвених група, као што су расне, националне, етничке, верске, групе ЛГБТ популације, и друге.

Карактеристике жртве

Као што је више пута наведено, злочини мржње су таква кривична дела које учинилац извршава мотивисан предрасудама према одређеној особи због њене стварне или претпостављене припадности одређеној групи, односно због личног својства које поседује.

У зависности од друштва у коме се злочини мржње врше, зависиће се и то које групе лица ће бити најподложније да постану жртве.

Деперсонализација жртве

Жртве злочина мржње најчешће представљају лица која немају претходно успостављени однос за извршиоцем дела. Припадништво колективитету, према мишљењу извршилаца дела, мржња и предрасуде према својствима специфичне групе кључне су у таргетирању и одабиру жртве. Жртва злочина мржње практично је деперсонализована, идентитетски одређена на основу својстава других чланова колективитета или

спољашње симболике која упућује на припадништво колективитету. Жртва може постати било који припадник колективитета, односно пасивни субјект се код злочина мржње најчешће бира потпуно насумично.

Стварна или претпостављена припадност жртве одређеном колективитету

Припадништво колективитету дефинисано је ставовима извршиоца према идентитету жртве. Жртва је стварни или претпостављени припадник колективитета, то искључиво зависи од предрасуда и ставова извршиоца према статусу појединца као припадника групе.

Иако се мржња као мотив извршења кривичних дела према домаћем законодавству узима у обзир приликом одмеравања казне на основу општих правила о одмеравању казне, као отежавајућа околност – побуда из које је учињено кривично дело, уколико не представља елемент бића кривичног дела (као код нпр. изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости, или убиства из других ниских побуда) изменама и допунама Кривичног законика из 2012. године дошло је до усвајања новог легислативног решења које се односи на злочине мржње.

Усклађујући домаће законодавство са релевантним међународним изворима и упоредном праксом, законодавац се определио за решење којим се за кривично дело учињено из мржње учинилац строже кажњава и да се та чињеница мора узети у обзир као обавезна отежавајућа околност. На тај начин обезбеђена је додатна кривичноправна заштита одређених колективитета (Стојановић, 2016: 263), на основу њихове расе, вероисповести, националне и етничке припадности, пола, родног идентитета и сексуалне оријентације, док је изостала заштита колективитета на основу инвалидитета.

Пресуда Уставног суда Уж-7951/2015

Случај са Г. М. који је 2015. године нападнут на улици због претпостављене сексуалне оријентације од стране њему непознатих нападача. Он је претучен уз недвосмислено хомофобични мотив које су пратиле увреде и псовке, искључиво везане за његово лично својство, односно сексуалну оријентацију.

Након поднете кривичне пријаве, Г. М. је дао исказ у полицији и нападачи су ухапшени у веома кратком року. Трачак наде који се појавио због брзе реакције надлежних органа, убрзо је заменила збуњеност оштећеног када је примио обавештење од јавног тужилаштва да је поступак обустављен, а кривична пријава за кривично дело насилничко понашање одбачена, јер су осумњичени извршили обавезу коју им је наложило тужилаштво, односно уплатили су новац у хуманитарне сврхе (начело опортунитета).

У недостатку других правних лекова, Г. М. је поднео уставну жалбу Уставном суду Србије због повреде права на физички и психички интегритет и повреде начела забране дискриминације. Конкретне увреде гласиле су: „Где си пошао педерчино?“, „Стани педерчино“ и сл. Иако начелно уставноправно прихватљива примена начела опортунитета, Уставни суд, констатује да она није увек и оправдана у сваком конкретном случају.

Одлука Уставног суда у овом случају представља опомену за јавно тужилаштво, али и друге надлежне органе да се све околности случаја морају узети у обзир, нарочито мотив мржње.

У образложењу одлуке, Уставни суд наводи:

“Примењујући наведено на конкретан случај, Уставни суд констатује да је подносилац критичном приликом тврдио да је физички и вербално нападнут од стране два лица без икаквог повода, да је као резултат напада претрпео телесне повреде, као и психичке последице, о чему је приложио медицинску документацију, при чему је од посебног значаја и указивање на хомофобни мотив напада који је заснован на претпостављеној сексуалној оријентацији подносиоца, као и осећања страха, туге, несигурности и понижења које је подносилац навео да је претрпео. Имајући у виду наведено, Уставни суд указује да у околностима конкретног случаја, за оцену питања примењивости члана 25. Устава није од одлучујућег значаја тежина физичких повреда које је подносилац претрпео, већ су од пресудног значаја психолошке последице и осећај понижења и несигурности који по редовном току ствари наступају као последица такве врсте напада, а што подразумева и повреду подносиоцевог људског достојанства. Следи изнетог, Уставни суд је оценио да је у конкретном случају остварен минимални ниво озбиљности који је потребан да би поступање које је подносилац наводно претрпео приликом напада уживало заштиту по члану 25. Устава, односно да је члан 25. Устава примењив у конкретном слу-

чају”. ...Уставни суд даље указује на то да је позитивна обавеза државе да спроведе истрагу обавеза средства, а не обавеза циља, те да су надлежни државни органи обавезни да предузму све разумне кораке које су имали на располагању да обезбеде доказе у вези са критичним догађајем (видети цитирану пресуду Европског суда у предмету *Милановић против Србије*, став 86.). Такође, надлежни државни органи морају истрагу спровести темељно, односно морају увек озбиљно да покушају да открију шта се десило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би истрагу окончали, нити би такве закључке требало да користе као основ за своје одлуке (видети пресуду Европског суда у предмету *Мађер против Хрватске*, број представке 56185/07, пресуда од 21. јуна 2011. године, став 112.).⁶

2. Злочин из мржње у међународном праву

Република Србија је ратификовала осам од девет основних међународних уговора УН у области заштите људских права:

- Међународног пакта о грађанским и политичким правима;
- Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима;
- Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације;
- Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена;
- Конвенције о правима детета;
- Конвенције о правима особа са инвалидитетом;
- Међународне конвенције о заштити свих особа од присилног нестанка;
- Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака;

⁶ Уж-7951/2015 Датум доношења одлуке: 27.01.2022
Податак о објављивању: "Службени гласник РС", бр. 50/2022
Исход: Одлука о усвајању
Правна област: Кривично право; Члан и став Устава: Члан 25., Члан 21.
Подносилац: Г. М.
Појмовни регистар: Напомена: -повреда права на неповредивост физичког и психичког интегритета из члана 25. Устава у вези са начелом забране дискриминације из члана 21. Устава (у преосталом делу одбацивање)

Такође је потписала и Међународну конвенцију о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица, али исту није ратификовала.

У Извештају о дискриминаторним законима, праксама и актима насиља према појединцима због њихове сексуалне оријентације и родног идентитета (*A/ХРЦ/19/41, од 17. новембра 2011. године*), Високи комесар Уједињених нација за људска права препоручио је следеће: „(а) одмах истражити сва пријављена убиства и друге озбиљне случајеве насиља почињеног над појединцима због њихове стварне или претпостављене сексуалне оријентације или родног идентитета, било да су то јавни или приватни, државни или недржавни актери, те позвати починиоце на одговорност и успоставити системе за евидентирање и пријављивање таквих инцидената; (б) предузети мере за спречавање мучења и других облика окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања на основу сексуалне оријентације и родног идентитета, а посебно истражити све пријављене случајеве злостављања и кривично гонити одговорне;” У накнадном извештају (*A/ХРЦ/29/23, од 4. маја 2015. године*), Високи комесар Уједињених нација за људска права препоручио је следеће: „(а) доношење закона о злочинима из мржње који успостављају хомофобију и трансфобију као отежавајуће околности приликом изрицања казне; (б) спровођење брзих, темељних истрага инцидената насиља мотивисаног мржњом и злостављањем ЛГБТ особа, утврђивање одговорности починилаца и пружање обештећења жртвама...”.

Дана 29. септембра 2015. године, 12 тела Уједињених нација (ИЛО, ОХЦР, УНАИДС, УНДП, УНЕСЦО, УНФПА, УНХЦР, УНИЦЕФ, УНОДЦ, УН Вомен, WFP и WХО) издало је заједничко саопштење којим се позива на окончање насиља и дискриминације према ЛГБТ особама. У релевантном делу који се односи на заштиту појединаца од насиља, саопштење гласи: „Државе треба да заштите ЛГБТ особе од насиља и злостављања, између осталог, путем: истраге, кривичног гоњења и пружања правног лека за дела насиља и злостављања према ЛГБТ особама; јачања напора на спречавању, праћењу и пријављивању таквог насиља; предвиђањем хомофобије и трансфобије као отежавајућих околности у законима који се тичу злочина из мржње и говора мржње”.

Такође, Република Србија је ратификовала 33 конвенције Савета Европе укључујући и Европску конвенцију за заштиту људских права и

основних слобода и Европску конвенцију о спречавању мучења и нечовечних или понижавајућих поступака и кажњавања.

Заједничка акција 96/443/JXA - везано уз активности у борби против расизма и ксенофобије, усвојена је од стране Савета Европе 15. јула 1996. године

Овим документом предвиђено је расистичко и ксенофобично понашање као радња која треба да представља кривично дело у свим земљама чланицама. Циљ доношења заједничке акције јесте да се спречи пракса избегавања кривичног гоњења и процесуирања извршилаца кривичних дела из домена расизма и ксенофобије.

Глобални инструмент који регулише ову област је Међународни пакт о грађанским и политичким правима Резолуција ГСУН 2200 А (XXII), 16. децембра 1966. године.

У члану 20. став 2. Међународни пакт о грађанским и политичким правима утврђује да ће државе чланице законом забранити „свако заговарање националне, расне или верске мржње које представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље. Међународни пакт о грађанским и политичким правима - обавезује државе чланице да Уставима и законима обезбеде и поштују права и слободе утемељене овим пактом. Посебно важна одредба налази се у члану 20. где свако позивање на националну, расну или верску мржњу које представља подстицање на дискриминацију, непријатељство или насиље треба бити забрањено законом.

Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације

Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације⁷ је међународно-правни инструмент о људским правима обавезујућег карактера који се заснива на принципима достојанства и једнакости свих људи. Конвенцијом се државе чланице обавезују да забране и укину расну дискриминацију у свим њеним облицима и да гарантују право свакоме на једнакост пред законом без разлике на расу, боју, национално или етничко порекло нарочито у погледу уживања грађанских,

⁷ <http://www.unhcr.rs/media/Medjunarodna%20konvencija%20o%20ukidanju%20svih%20oblika%20rasne%20diskrimi.pdf>

политичких, економских, социјалних и културних права. Израз "расна дискриминација" односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснива на раси, боји, прецима, националном или етничком пореклу и које има за циљ или за резултат да наруши или да угрози признавање, уживање или вршење, подједнаким условима, људских права и основних слобода у политичкој, привредној, социјалној, културној или било којој другој области јавног живота. - члан 4а Конвенције обавезује да се, између осталог, уврсти у кривично дело и свако ширење идеја заснованих на супериорности или расној мржњи, свако подстицање на расну дискриминацију, као и сва дела насиља, или изазивања на таква насиља, уперених против сваке расе или сваке групе особа друге боје или другог етничког поријекла, као и пружање помоћи расистичким активностима, подразумемијевајући ту и њихово финансирање.

Оквирна одлука о борби против расизма и ксенофобије⁸ (о борби против одређених облика и израза расизма и ксенофобије путем кривичног права), 28. новембар 2008. године.

У Оквирној одлуци дефинисан је заједнички кривичноправни приступ у односу на две врсте кривичних дела која су обично позната као говор мржње утемељен на расизму и ксенофобији и злочин из мржње. У овој одлуци између осталог наведено је да дела мотивисана расизмом и ксенофобијом морају бити кривична дела у законодавствима држава са ефективним казнама које се крећу од 1 године до 3 године затвора. Иако се одлуком не обухватају одређене категорије као што је антисемитизам, сексуална опредељеност и инвалидност, државе у складу са забраном дискриминације и Европском конвенцијом и Повељом ЕУ, проширују дефиниције злочина из мржње којим су обухваћене и ове заштићене категорије.

2.1 Препоруке и смернице Европске комисије против расизма и нетолеранције (ЕЦПР)

“Европска комисија за борбу против расизма и нетолеранције Савета Европе основана је 22. марта 1994. године, с циљем сузбијања расизма, ксенофобије, антисемитизма и нетолеранције који угрожавају људска права и демократске вредности у Европи. Анализирајући стање у државама чланицама Савета Европе, ЕЦПР доноси препоруке којима је циљ ревизија законо-

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:328:0055:0058:EN:PDF>

давства чланица, те њихове политике и других мера за борбу против расизма. Осим анализе стања у државама чланицама путем периодичних извештаја које су државе дужне поднети *ЕЦПР*-ју, ова организација доноси опште препоруке које се односе на различите појаве расизма и примере нетолеранције, као што су опште препоруке о дискриминацији Рома и Муслимана, ширењу расистичких садржаја путем Интернета, савети за законодавна тела држава чланица, препорука о "говору мржње" о којој је већ било речи, итд. Препоруке, наравно, нису обавезујуће, али се у државама чланицама озбиљно разматрају и углавном спроводе у дело.

Тако на пример Општа препорука 2. саветује чланицама да успоставе специјализована тела за борбу против расизма и дискриминације на државном нивоу. Таква тела за сада имају Белгија, Данска, Финска, Мађарска, Холандија, Норвешка, Шведска, Швајцарска и Велика Британија. Та тела су парламентарни одбори, владини уреди, омбудсмани, комисије, парламентарни повереници, који се на државном нивоу баве мониторингом и спречавањем дискриминације, помагањем жртвама дискриминације, надгледањем спровођења националних закона, те борбом против предрасуда путем едукативних мера и медија (*ECRI: Good Practices: Specialized bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, Strasbourg, April 1999*).

Такође препорука 7. из децембра 2002. године о националном законодавству за борбу против расизма и дискриминације даје смернице државама чланицама које уопште немају, или имају мањкаве законе за борбу против расизма. Дају се дефиниције расизма, директне и индиректне дискриминације, те предлоге промена устава, грађанског и управног права и кривичног закона. Као најважније одредбе кривичног закона препорука спомиње: забрану јавног позивања на мржњу, насиље и дискриминацију, те претње; јавно подржавање идеологија о супериорности, односно инфериорности на основу расе, језика, боје коже, религије, националности или етничког порекла; јавно негирање, омаловажавање, оправдавање геноцида, злочина против човечности, те ратних злочина; јавно дистрибуирање свих врста расистичког материјала; расистичке групе, те расну дискриминацију приликом обављања јавне дужности или на послу (*ECRI General Policy Recommendation No. 7 on national legislation to combat racism and racial discrimination, Strasbourg, Фебруару 2003*)."

Извештаји и Мишљења Агенције Европске уније за фундаментална права (*ФПА*) дају значајан допринос на сузбијању и праћењу злочина

из мржње на подручју ЕУ. У годишњем извештају за 2012. годину подцртани су напори држава да се обезбеди судска заштита жртвама и кажњавање извршилаца за кривична дела из мржње. Надаље констатовано је да су државе чланице константно радиле на побољшавању дефиниције злочина из мржње и проширењу дефиниције заштићених особа на које се односе дјела која су мотивирана мржњом.

У Мишљењу Агенције Европске уније за фундаментална права (*ФРА*) на предложени текст Оквирне одлуке о борби против разисма и ксенофобије наводи се да су особе на читавом подручју ЕУ жртве злостављања и насиља само због њиховог стварног или претпостављеног порекла, убеђења, животних избора или физичког изгледа. Постоји обавеза и дужност сваке државе чланице да заштити основна права ових особа и да се извршиоци ових кривичних дела процесуирају пред надлежним судовима и да ове радње не прођу некажњено. Сматра се да ове случајеве, уз доживљени страх и трауму код жртве, паралелно прати и колективни страх и трауме унутар групе из које потиче жртва, те чак да је могуће да последице више погађају групу него појединца. У извјештајима *ФРА* идентификоване су категорије оштећених над којима се извршавају кривична дела злочина из мржње.

Релевантни делови Додатка препоруци *ЦМ/Рец(2010)5* Комитета министара Савета Европе државама чланицама о мерама за борбу против дискриминације по основу сексуалне оријентације или родног идентитета од 31. марта 2010. године предвиђају следеће: „1. Државе чланице треба да осигурају ефикасне, брзе и непристрасне истраге наводних случајева злочина и других инцидената, код којих се основано сумња да су сексуална оријентација или родни идентитет жртве били мотив за починиоца; Државе чланице треба да обезбеде да се приликом утврђивања санкција мотив који се односи на сексуалну оријентацију или родни идентитет може узети у обзир као отежавајућа околност ...”.

Објашњавајући меморандум Управног одбора за људска права (*ЦДДХ*) који је донет поводом Препоруке *ЦМ/Рец (2010)5* Комитета министара Савета Европе, у релевантном делу, гласи: „1-2. Злочини из мржње су злочини почињени на основу стварног или претпостављеног припадања жртве одређеној групи, најчешће дефинисаној расом, религијом, сексуалном оријентацијом, родним идентитетом, националношћу, етничком припадношћу, инвалидитетом итд. У сврху ове препоруке, израз

“инцидент мотивисан мржњом” користи се да обухвати било који инцидент или радњу – било да је националним законодавством дефинисано као кривично дело или не – против људи или имовине која укључује мету одабрану због њене стварне или претпостављене повезаности или чланства у групи. Појам је довољно широк да обухвати низ манифестација нетрпељивости од инцидентата на ниском нивоу мотивисаних пристрасношћу до кривичних дела. “Злочини из мржње” и други “инциденти мотивисани мржњом” су веома узнемирујући за жртве и заједницу којој припадају и утолико је више упадљиво, јер је са становишта жртве најважније то што је такав злочин претрпљен због непроменљивог фундаменталног аспекта његовог идентитета. Према закону, злочини из мржње ће се углавном кажњавати строжом казном, јер је дело почињено са дискриминаторним мотивом. Пропуст да се узму у обзир такви дискриминаторни мотиви за извршење кривичног дела може такође представљати индиректну дискриминацију према Европској конвенцији. Државе чланице треба да осигурају да се приликом утврђивања санкција дискриминаторни мотив који се односи на сексуалну оријентацију или родни идентитет може узети у обзир као отежавајућа околност“.

Судска пракса Европског суда за људска права - Злочин из мржње

Европски суд за људска права у Стразбуру поступао је у више предмета који су имали основ злочине из мржње. Резултат рада овог суда у погледу злочина из мржње јесу неки од стандарда које државе морају примењивати у њиховом процесуирању.

*Милановић против Србије, ЕСЉП, Милановић против Србије,
захтев бр. 44614/07, 14. децембра 2010.*

Подносилац захтева био је члан верске заједнице Харе Кришна у Србији који је у одређеном тренутку почео примати анонимне телефонске претње те је нападнут у два наврата 2001. године. Све је пријавио полицији која није могла доћи до било каквих корисних информација у вези с нападачима. У јулу 2005., јуну 2006. те јуну 2007. године, подносилац захтева нападнут је у близини његовог стана и сваки пут су га непознате особе убадале у трбух или прса, а у једном од напада су му урезали крст на глави. Напади су пријављени полицији, а подносилац захтева је навео да

су их можда починили припадници десне екстремистичке групе. Полиција је испитала сведоке и неколико потенцијалних осумњичених, али никада није успела идентификовати нити једног нападача нити добити више информација о екстремистичкој групи којој су наводно припадали. У извештају објављеном 2005. године, полиција се позвала на верску припадност подносиоца захтева и његов "прилично чудан изглед". У даљњем извештају из 2010. године приметили су да су се напади на подносиоца захтева увек догађали око великог православног верског празника и да је подносилац захтева објавио те инциденте истовремено "наглашавајући" своју верску припадност. Штавише, приметили су да се не може искључити нити да се ради о самонанесеним озледама подносиоца захтева. Према становишту Европског суда за људска права у овом предмету држава није предузела све разумне мере да спроведе адекватну истрагу, а није ни успела спречити поновљено злостављање подносиоца захтева, на основу чега је утврдио кршење члана 3 Конвенције.

Такође је закључио да у случајевима када истражују инциденте повезане са насиљем, државни органи имају додатну обавезу да предузму све разумне кораке да би открили евентуалну верски мотивисану мржњу или предрасуду, што овде није учињено па је закључио да је прекршен и чл. 14. у вези са чл. 3. Конвенције.

*С.Л. против Аустрије, представка бр. 45330/99,
пресуда од 9.1.2003. године*

Подносилац представке С.Л. је у представи ЕСЉП навео да је хомосексуалац и да док није навршио 18 година живота није могао да се упусти у сексуалну везу са старијим партнером, с обзиром да се плашио да би таква веза његовог партнера могла да изложи кривичном гоњењу. Наиме, чл. 209. аустријског Кривичног законика било је прописано да ће мушкарац, који је навршио 19 година живота, бити кажњен затворском казном уколико ступи у сексуалне односе са особом истог пола, која је навршила 14, али није навршила 18 година. Аустријски Уставни суд огласио је овај члан Кривичног законика неуставним 2002. године, те је исте године парламент одлучио да поништи ову одредбу.

Одлука Европског суда

а) испуњеност процесних претпоставки

Подносилац представке се пред ЕСЈП позвао на кршење чл. 8. у вези са чл. 14. ЕКЈП.

Суд је на почетку разматрања овог случаја констатовао да иако је чл. 209. Аустријског Кривичног законика поништен, то не мења чињеницу да је подносилац представке виктимизиран, да му надлежни аустријски органи ниси пружили адекватно обештећење, те да донете одлуке и мере повољне по подносиоца представке ипак неће умањити његов положај жртве у овом случају. Стога је Суд проценио да је представка прихватљива, те да се по њој може поступати.

б) меритум одлуке

Члан 14. у вези са чл. 8.

Неоправдано прописивање кривичног дела у чл. 209. Аустријског Кривичног законика.

Суд се позвао на своју праксу у одлуци и поновио да је сексуална оријентација лично својство које може бити основ дискриминације у складу са чл. 14. ЕКЈП. Суд је, такође, навео да, као и дискриминација на основу пола, тако и дискриминација на основу сексуалне оријентације мора бити заснована на нарочито озбиљним разлозима да би била оправдана. У конкретном случају, осим предрасуде према мушким хомосексуалцима нема ни једног објективног нити разумног оправдања за прописивање забране младим мушкарцима од 14 до 18 година да ступају у сексуалне везе са старијим мушкарцима, док са друге стране, младе жене истог старосног доба имају право да ступају у сексуалне везе са старијим женама или мушкарцима, а да таква веза не представља кривично дело.

Суд је нагласио да је у европском законодавству све већи консензус везан за изједначавање година живота потребних за давање сагласности за ступање у сексуалне односе, без обзира да ли је у питању хетеросексуална или хомосексуална веза.

Суд закључује да Влада Аустрије, током поступка, није навела уверљиве разлоге који би оправдали одржавање на снази чл. 209. Кривичног законика, те да је стога извршена повреда чл. 14. у вези са чл. 8. ЕКЈП.

*Присилна стерилизација Ромкиња В. Ц. против Словачке представка
ЕСЉП бр (18968/07) од 08.11.2011. године*

Подноситељица захтева ромског порекла у јавној болници након рођења другог детета 2000. године стерилисана је без да је у потпуности информисана или дала сугласност за тај захват. Потписала је одобрење док је још имала трудове, не схвативши шта се под тиме подразумева и да је тај захват иреверзибилан. Осим тога, претходно јој је речено да ће, ако трећи пут затрудни, умрети или она или дете.

Кршење члана 14. стога треба увек преиспитати у вези с повредом неког другог члана Конвенције. Њена неплодност била је разлог за развод од супруга - Повреда члана 3. (Забрана нечовечног или понижавајућег поступања) и члана 8. (Право на поштовање приватног и породичног живота).

Суд је заузео став да је В. Ц. због стерилизације и начина на који је добијена њена сагласност била изложена страху, анксиозности и осећају мање вредности. Током дужег периода морала је претрпети физичку и психичку бол, посебно у односу на свог тадашњег супруга и ромску заједницу. Није, додуше, било доказа да су је лекари намерно злостављали, али поступили су у најмању руку на начин који је представљао грубо непоштовање њених права на самоодређење и слободу избора као пацијента - Стерилизација представља повреду члана 3. Надаље је установљена повреда члана 8, јер нису постојале законске мере којима би се посебно заштитиле Ромкиње у ситуацијама попут оне у којој се нашла подносиатељица захтева. Законом о здравственој заштити из 2004. године уведена је нова одредба у складу с којом се стерилизација сме спровести тек 30 дана након писменог захтева. Поступати према расно мотивисаном насиљу и бруталности једнако, као у предметима који немају расне конотације, значило би не видети специфичну нарав тих дела која су нарочито деструктивна у односу на темељна људска права и слободе. И у овом предмету Суд је нашао да је дошло до повреде члана 3. и члана 8. Конвенције. Осим тога, нужно је да се дотична жена унапред информише о алтернативним методама контрацепције, планирању породице и медицинским последицама.

*Сабаљић против Хрватске ЕСЉП бр 50231/13 од 14. јануара 2021.
физички напад због своје сексуалне оријентације.*

Европски суд за људска права (ЕСЉП) је 14. јануара 2021. године објавио пресуду којом је утврдио да надлежна тела кривичног прогона

нису на одговарајући и начин одговорила на пријаву подносиатељице гђе. П. С. да је иста претрпела физички напад због своје сексуалне оријентације - иста је лезбејка. Суд је утврдио да је повређено право на забрану мучења и нечовечног поступања из чл. 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (даље: Конвенција) у његовом процесном делу заједно са забраном дискриминације из чл. 14. Конвенције.

Предмет се односио на наводе и пријаву гђе С. да је нападнута у ноћном клубу кад је одбила мушкарца наводећи да је исти не занима јер је она лезбејка. Гђа С. је тада од стране тог мушкарца доживела физички напад који је и пријавила надлежним властима, а које по њеној оцени нису реаговале на одговарајући и учинковит начин како би заштитиле њена људска права. Починилац је кажњен у прекршајном поступку за ремећење јавног реда и мира с новчаном казном у износу од 300 куна. Након тога, подносиатељица је надлежном државном одвјетништву поднела кривичну пријаву тврдећи да је она жртва злочина из мржње, физичког напада и дискриминације, а која пријава је накнадно одбачена јер је утврђено да је починилац већ осуђен у прекршајном поступку за исто дело. Надлежно државно одвјетништво се у одбачају кривичне пријаве позвало на тада важећу праксу Суда у погледу двоструког суђења и кажњавања, тачније на начело *ne bis in idem*.

Одлучујући у овом предмету Суд је посебно истакао како се домаћа тела у процесуирању овог догађаја нису бавила елементима кривичног дела почињеног из мржње те да је казна која је изречена починиоцу била преблага и неодговарајућа. Према мишљењу Суда надлежна тела требала су сагледати све те елементе уместо да одбију кривичну пријаву подносиоца захтева применом начела *ne bis in idem*. Међутим, домаће власти су непотребно довеле до ситуације да се због покретања неучинковитог прекршајног поступка нису могле применити релевантне одредбе домаћег кривичног закона о злочину из мржње. Такво поступање надлежних тела Суд је оценио противним позитивној обвези државе на основу члана 3. Конвенције у вези с чланом 14. Конвенције, те је утврдио повреде наведених конвенцијских права.

Закључак

Висок степен друштвене опасности злочина мржње, колективна виктимизираност припадника групе, деперсонализација жртве, стварна

или претпостављена припадност жртве одређеној групи, мржња као мотив извршења, предрасуде извршиоца према одређеном колективитету, насилнички карактер дела, агресивност и деструктивност, дискриминација припадника одређене групе и успостављање односа „ми и они”, лично својство жртве као заједничка карактеристика групе, постојање стереотипа о припадницима одређених група и креирање модела „културе мржње” и висока тамна бројка криминалитета представљају специфичности које су морају узети у обзир приликом проучавања феномена злочина мржње и то као посебног облика криминалног понашања. И поред унетих новина, у пракси не постоји много процесуираних случајева кривичних дела учињених из мржње, иако се она свакодневно дешавају. Такође, судови нису довољно сензибилисани за одредбе новог члана. Државни органи и институције, пре свега правосудје и полиција морају одлучно да се поставе у односу на предрасуде против одређених група, како би се ефективно казнили постојећи злочини из мржње и спречили будући.

Литература :

1. Ј. Ћирић, оп. цит, стр. 30, М. Ковачевић, Злочини мржње и нормативно регулисање, ТЕМИДА, бр. 4(2011), стр. 63 – 64
2. М. Павловић, Злочини мржње у контексту ресторативне правде, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 1-2/2008, стр. 858-859
3. Љуба Слијепчевић, Правосудна академија Нови Сад: Злочин из мржње - домаћа и страна правна регулатива - Пракса Европског суда за људска права Правни информатор бр 11/2018 [хтп://информатор.рс/2155.хтмл](http://информатор.рс/2155.хтмл)
4. Милена Павловић, Специфичне карактеристике извршилаца и жртава злочина мржње, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, број ХЛИИИ (3) 2009
5. Милица Ковачевић, Злочини из мржње, чланак објављен у часопис Темида број 4, 2009.
6. Прикупљање података о злочинима из мржње и механизми мониторинга:практични водич ОЕБС , Београд 2014
7. ОСЦЕ, ОДИХР, Хате Црме Лавс: А Практицал Гуиде, 2014, стр. 46
[хтп://www.осце.орг/одихр/тахцле](http://www.осце.орг/одихр/тахцле)
www.фра.еуропа.еу
www.хуманригхтсфирст.орг

РЕГИСТРИ

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА ГРАЂАНСКО ПРАВО

(Број након текста у регистру означава број сентенце у овом билтену)

А

Алеаторност уговора

- Околност да је летални исход наступио релативно брзо по закључењу уговора не лишава конкретан уговор о доживотном издржавању својства алеаторности, као битног елемента и услова његове пуноважности. - 39.

Б

Брачна суतेковина

- По правном основу стицања у браку не могу се стећи власничка и управљачка права у привредном друштву, која припадају само члановима друштва, уделичарима и акционарима. Удели припадају само члановима друштва - уделичарима а тужилца не може стећи тај статус преко евентуалног новчаног улога унетог у друштво из заједничке имовине. - 34.

В

Вештачење

- Приступ вештака на рочиште чини саставни део извођења доказа вештачењем, за које је већ утврђена накнада, па нема места да се за приступ вештака на рочиште потражује посебна награда. - 7.

Враћање пословне способности

- Предлагач, као лице које је у потпуности лишено пословне способности, не може лично да ангажује пуномоћника за покретање поступка враћања пословне способности. - 37.

Вредност предмета спора

- Вредност предмета спора одређује се према вредности наплаћеној по основу побијане одредбе уговора, а не према вредности читавог уговора о кредиту, ако он може опстати без ништаве одредбе и ако она није била ни услов уговора, ни побуда због које је уговор закључен. - 2.

Д

Дискриминација

- Спор ради заштите од дискриминације, у који спада и накнада штете због дискриминације, је у првом степену надлежан да суди виши суд, без обзира на висину новчаног потраживања. - 1.

Е

Електронско јавно надметање

- Одредбом става 5. члана 170. ЗИО се само даје дужи рок имаоцима права прече куповине за подношење изјаве о куповини непокретности у случају продаје непокретности на електронском јавном надметању, баш због самог начина овог вида надметања, али се тиме не дира у императивно правило из става 4 истог члана, којим је прописано да имаоци права прече куповине полажу јемство као и друга лица. - 11.

З

Заштита података о личности

- Достављање лекарског извештаја лицу за које пацијент није дао сагласност да му се извештај учини доступним представља повреду права на заштиту података о личности, односно повреду права на приватност. - 22.

Зеленашки уговор

- Да би постојао зеленашки уговор, потребно је да су испуњени следећи услови: да између давања уговорних страна у време закључења уговора постоји очигледна несразмера, да је једна уговорна страна искористила

неповољан положај у коме се нашла друга страна, њено стање нужде или тешко материјално стање, недовољно искуство, лакомисленост или зависност и да је из тога проистекла очигледна несразмера између узајамних давања, као и да је страна која користи стање нужде знала, односно могла знати да се друга уговорна страна налази у таквој ситуацији. - 19.

Здравствено осигурање

- С обзиром на то да је Посебним условима предвиђено да је обавеза осигураваача да накнади трошкове лечења осигураника који се не могу одложити до повратка у земљу пребивалишта (хитне медицинске третмане), осигураник нема могућности да користећи предметно здравствено осигурање затражи медицинску помоћ у случају блажих здравствених тегоба, те нема доприноса осигураника увећању трошкова лечења због тога што се није раније јавио лекару. - 29.

Злостављање на раду

- Уколико се одговорно лице код послодавца, које је наведено у тужби за мобинг као лице које је извршило злостављање на раду, не обавести да се води спор за накнаду нематеријалне штете, правноснажна пресуда из те парнице не може имати интервенцијско дејство у парници по регресном захтеву против одговорног лица. То нема за последицу губитак права на регрес, већ је у поступку за исплату регресне накнаде штете омогућено туженом доказивање другачијег чињеничног стања од оног који је утврђен ранијом пресудом. - 20.

К

Камата

- Поред изричитих одредби уговора о уговорној камати која је већа од затезне и на коју банка има право, банка нема право и на ревалоризацију кредита, јер се супстанца капитала чува уговорном каматом. Наплата камате по стопи од 0,13% дневно на доспела а неплаћена потраживања, уговорена за случај доцње дужника, представља противзакониту затезну камату, а не увећану уговорну камату или камату за прекорачење, као ни

камату за недозвољени минус, јер је предмет уговарања кредит, а не дозвољени минус. - 25.

- Када поверилац новчаног потраживања које је доспело а није плаћено, осим захтева за исплату главнице, тужбом захтева и исплату затезне камате, он има права да исту математички обрачуна за одређен период и утужи тако обрачунату (углавничену) затезну камату. Међутим, математичка операција обрачуна доспеле затезне камате не мења правну природу исте као споредног потраживања, па стога на исту не може тећи процесна затезна камата из члана 279. Закона о облигационим односима. - 26.

Капара

- Авансно плаћање дела купопродајне цене не може се поистоветити са капаром, као средством обезбеђења извршења главног уговора и уговорне обавезе, у облигационом односу у коме главни уговор није никада закључен. - 18.

Л

Лишење родитељског права

- Суд није надлежан да одобрава путовања деце са родитељима, већ евентуално да одлучује о делимичном лишењу родитељског права услед недавања сагласности за путовање. - 33.

М

Месна надлежност

- За примену одредбе члана 54. ЗПП-а, којом је прописано да је за суђење у споровима против правног лица које има огранак изван свог седишта, поред суда опште месне надлежности надлежан и суд на чијем се подручју налази тај огранак, потребно је да спор између тужиоца и туженог произлази из правног односа огранка. - 30.

Н

Надлежност

- види: Дискриминација - 1.

Накнада штете

- види: Злостављање на раду - 20.
- Накнада штете у случају повреде права личности је јединствен вид штете где се обухватају све штетне последице које су проистекле из неког штетног догађаја, а везане су за личност оштећеног. Због субјективне концепције нематеријалне штете, није довољно само да постоји повреда права личности, већ је цондитион сине quа non проузроковање неке од последица те повреде. - 21.

Неосновано обогаћење

- Да би дошло до примене института неоснованог обогаћења, предуслов је да је део имовине тужилаца прешао у имовину туженог, а не другог лица које је у уговорном односу са туженим. - 23.
- На страни лица које даје мито мора постојати свест о томе да предузима незакониту радњу и самим тим његово саглашавање са таквом радњом, те такво лице не може остварити судску заштиту за враћање датог новца, односно не може доћи до остварења права тужиоца које проистиче из неправда, тј. које је супротно принудним прописима. - 24.

Нужни супарничари

- Лица позвана на наслеђе која нису оглашена за наследнике не представљају нужне супарничаре са оглашеним наследником, јер је доношењем решења о наслеђивању престала да постоји наследничка заједница. - 5.
- Изостављање нужног супарничара у тужбеном захтеву не чини тужбу неразумљивом нити непотпуном, већ утиче на основаност тужбеног захтева. - 6.

О

Обезбеђење неновчаног потраживања

- Код предлога за одређивање привремене мере ради обезбеђења неновчаног потраживања, тужилац мора учинити вероватним само објективну опасност по потраживање. - 16.

Одлагање извршења

- У ситуацији када је привременом мером одређен нови модел виђања, те је промењен модел виђања одређен извршном исправом која се принудно извршава, не може се наставити извршење на начин како је вршено до доношења привремене мере, али се извршење обуставља, већ одлаже. - 12.

Одржај

- Државина представља фактичку власт на ствари, али да би се радило о државини на основу које се одржајем може стећи право својине потребно је да држалац предузима радње на основу којих се основано може закључити да је држалац ствари, односно да се држалац према ствари понаша као власник. - 31.

П

Повреда права личности

- види: Накнада штете - 21.

Полагање јемства

- види: Електронско јавно надметање - 11.

Поступак наплате судских пенала

- Испуњеност услова за обуставу или закључење поступка ради наплате судских пенала може да цени једино јавни извршитељ који спроводи поступак наплате судских пенала, уколико је исти почео, а никако суд, који је донео решење о изрицању судских пенала. - 14.

Потрошачки спор

- види: Месна надлежност - 30.

Правична накнада

- Приликом одлучивања о висини примерене накнаде због утврђене повреде права на суђење у разумном року у обзир се узима само период у коме је предлагач учествовао у судском поступку, а не и период у ком је учествовао његов правни претходник. - 42.

Правично задовољење

- Као врста правичног задовољења прописано је право на објављивање пресуде којом се утврђује да је странци било повређено право на суђење у разумном року, али не и право на објављивање пресуде којом је Република Србија обавезана на исплату новчаног обештећења неимовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року. - 41.

Право прече куповине

- види: Електронско јавно надметање - 11.

Право службености пролаза

- Сама чињеница да су наступиле околности због којих стварна службеност тужилаца више није потребна за коришћење не доводи до њеног престанка. - 32.

Предуговор

- види: Капара - 18.

Прекид оставинског поступка

- Рок за покретање парнице од стране учесника у оставинском поступку након прекида истог је инструкциони року, о чијем протеклу суд није дужан да води рачуна по службеној дужности. - 36.

Привремена мера

- Сама чињеница да је тужени инвеститор, не указује на то да исти свесно предузима конкретне радње којима располаже својом имовином у циљу осујећења или знатног отежавања наплате потраживања тужилаца. - 15.
- види: Обезбеђење неновчаног потраживања - 16.
- У поступку ради сметања државине, истоветност тужбеног захтева и предложене привремене мере није сметња да се мера одреди. - 17.
- види: Лишење родитељског права - 33.

Привремени заступник

- Привремени заступник не може у име странке којој је постављен поднети противтужбу, јер за подношење тужбе нема овлашћење те странке. - 4.
- Околност да привремени заступник није успео са жалбом, изјављеном у име туженог, не ослобађа тужиоца обавезе да му накнади трошкове које је тим поводом имао. - 8.

Приговор трећег лица

- Право својине трећег лица на некретнини, које би спречило извршење, може се доказати само уписом у јавне књиге, а не и солемнизованим уговором о деривативном стицању права својине. -13.

Пуномоћник

- Пуномоћник правног лица може бити дипломирани правник стално запослен у том правном лицу, само ако има положен правосудни испит, а не неко друго овлашћење за заступање. - 3.

С

Сметање државине

- види: Привремена мера - 17.
- види: Право службености пролаза - 32.

Споразумни развод брака

- Не постоји обавеза суда да поднесак једног предлагача, којим је повучен предлог за споразумни развод брака, достави другом предлагачу на изјашњење. - 35.

Судске таксе

- Чињеница да тужени има седиште у другој држави не утиче на обавезу туженог на плаћање судске таксе, нити га ослобађа таксене обавезе, нити због тога може супротна страна бити обавезана да сноси трошкове судске таксе чији је обвезник тужени. - 9.
- Сама чињеница да се тужена налази на издржавању казне затвора не може бити разлог за ослобађање од обавезе плаћања судских такси. - 10.

Суђење у разумном року

- Сама чињеница да се поступак води дуго није довољан основ да се утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року на штету предлагача, јер се при одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року суд уважава све околности предмета суђења. - 40.

Сусвојина

- види: Хипотека - 28.

Т

Трошкови

- види: Вештачење - 7.
- види: Привремени заступник - 8.

Трошкови лечења

- види: Здравствено осигурање - 29.

У

Уговор о доживотном издржавању

- види: Алеаторност уговора - 39.

Уговор о закупу

- Иако је обавеза закупца да закупљени локал врати у првобитно стање, ова обавеза престаје у моменту када тужени одлучи да задржи учињене додатке на локалу, те искористи своје право избора да ли ће тражити враћање ствари уз уклањање свих додатака или ће задржати ствар са додацима уз надокнаду вредности истих закупцу. - 27.

Уговор о кредиту

- види: Вредност предмета спора - 2.
- види: Камата - 25.

Уплата у депозит

- Одлука у поступку уплате у депозит се доноси на основу навода предлога, у коме мора бити садржан разлог уплате, мора бити означено у чију корист се врши уплата, те под којим условима се може извршити исплата тих средстава, док су сва остала питања произашла из правног односа учесника предмет другог одговарајућег поступка. - 38.

Х

Хипотека

- Сагласност сузаједничара за заснивање хипотеке на заједничкој непокретности не може бити прећутна, нити се она може претпоставити, већ иста мора бити дата јасно и изричито пред овлашћеним органом на начин прописан законом. - 28.

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА КРИВИЧНО ПРАВО

(Број након текста у регистру означава број одлуке у овом билтену)

Б

Битна повреда одредаба кривичног поступка

- Записници о ранијем испитивању лица која су ослобођена дужности сведочења (чл. 94. ст. 1. ЗКП) не смеју извести у складу са одредбама члана 406. ЗКП ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу изјавила да неће да сведоче. - 17

В

Вишеструки поврат

- Половина распона из чл. 55а ст. 1. КЗ се израчунава тако што се разлика максимума и минимума прописане казне подели са 2 и тај количник дода на законски минимум (или тако што се збир максимума и минимума прописане казне подели са 2). - 1

Д

Доказивање исправом

- Чињеница да по наредби тужиоца нису изузети уређаји и опрема на којима се чувају видео записи и што није извршен претрес у смислу чл. 152. ст. 3. ЗКП и о томе сачињен записник, већ је направљена копија записа са наведеног уређаја преснимавањем са хард диска, не чини сачињени снимак незаконитим доказом. - 9

З

Записник

- Записник о саслушању малолетника у полицији може се користити као доказ у кривичном поступку. - 12

Застарелост извршења казне

- Расписивањем потернице ради извршења казне затвора прекида се застарелост извршења казне, при чему застарелост не тече за време за које је потерница на снази, с обзиром да се извршење казне не може предузети. - 18

Злоупотреба положаја одговорног лица

- Ако је тужилац окривљеном, описујући радње извршења према више оштећених лица, оптужницом ставио на терет само једно кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ, а не продужено кривично дело, то се, иако се ради о јединственом умишљају код окривљеног, износи противправне имовинске користи не могу сабирати већ је потребно да су за сваку поједину радњу извршења испуњени сви битни елементи бића кривичног дела за које га оптужба терети. Исто се односи и на кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди из чл. 238. ст. 3. у вези са ст. 1. тач. 4. КЗ. - 2

И

Извршење казне затвора

- Морају постојати нови разлози и околности које би указивале да се сврха кажњавања може постићи и промењеним начином извршења изречене казне затвора, јер би у супротном то значило да судија за извршење кривичних санкција опет цени околности које су већ постојале, и већ су цењене приликом изрицања санкције у првостепеном и другостепеном поступку. - 15

К

Кршење забране утврђене мером безбедности

- Неће се казнити за дело из става 1. до 3. овог члана учинилац ако је излагање дато у оквиру озбиљне критике у научном, књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности, новинарског позива, политичке делатности, у одбрани неког права или заштити оправданих интереса, ако се из начина изражавања или из других околности види да то није учинио у намери омаловажавања. - 4

Н

Начело Не бис ин идем

- Не може се говорити о већ пресуђеној ствари код кривичног дела недавање издржавања, уколико се ради о новом инкримисаном периоду у односу на ранију правноснажну пресуду. - 7

Неовлашћено прикупљање личних података

- Да би постојало кривично дело из чл. 146. ст. 1. КЗ, потребно је да се подаци неовлашћено прибаве, саопште другом или употребе у сврху за коју нису намењени, а да би постојало кривично дело из чл. 145. ст. 1. КЗ, неопходно је да се осетно задре у лични живот оштећеног. - 6

П

Посебно осетљив сведок

- Једном одређен статус посебно осетљивог сведока се не може укинути током даљег поступка. - 11

Предмет доказивања

- Налаз и мишљење вештака дат у другом кривичном поступку може се користити као доказ у актуелном поступку. - 10

Препознавање лица

- Чињеница да је један од осумњичених приликом вршења процесне радње препознавања носио заштитну маску, а други био без мајице са лисицама на рукама, не чине наведену доказну радњу незаконитом. - 8

Притвор

- Суд може одредити притвор, не само на предлог јавног тужиоца, већ и на основу предлога поднетог у приватној кривичној тужби. - 16

С

Суђење у одсуству

- Не може се одредити суђење у одсуству окривљеном за кривична дела за која кривично гоњење није дозвољено од стране државе која је изручила окривљеног Републици Србији. - 19

Т

Тешко убиство

- Не може се говорити о правној квалификацији из оптужнице да се ради о кривичном делу тешко убиство (при безобзирном насилничком понашању) из чл. 114. тач. 2. КЗ (Сл. гласник РС бр. 72/09, примењивао се од 11.09.2009. до 30.11.2019. године), већ о кривичном делу убиство из чл. 113. КЗ, ако приликом извршења кривичног дела нису испуњени елементи бића кривичног дела насилничко понашање из чл. 344. ст. 1. КЗ. - 3

Трошкови кривичног поступка

- Пресудом или решењем којом се окончава поступак одлучује се ко сноси трошкове поступка, док се износ трошкова може накнадно одредити и о њему ће се одлучити посебним решењем. Рок за одређива-

ње висине захтева за накнаду трошкова није изричито прописан одредбама Законика о кривичном поступку. - 13

- Обавеза окривљеног да сноси трошкове поступка се, сходно чл. 441. ст. 4. ЗКП, једино могла побијати жалбом на пресуду, којом је та обавеза установљена. - 14

У

Увреда

- Кривично дело увреде неће постојати уколико кумулативно нису остварени субјективни и објективни услови. Објективни услов искључења противправности дела јесте да је увредљива изјава дата у једној од делатности напред наведених и то озбиљне критике у научно књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности и у одбрани неког права или пак заштити оправданих интереса. Субјективни услов јесте да код оног чија би изјава објективно представљала увреду неког лица, односно повреду његове части, није постојала намера омаловажавања. - 5

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа означава број сентенце у овом билтену)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Устав Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/2006 и 115/2021)	- члан 32 - 40. - члан 42 - 22.
Конвенција Уједињених нација о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције УН о правима детета - "Службени гласник СФРЈ" - Међународни уговори 15/90 и "Службени лист СРЈ" - Међународни уговори 4/86 и 2/97)	- члан 3. став 1 - 33.
Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода	- члан 6. став 1 - 40.
Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Службени лист СЦГ" бр. 9/2003...10/2015)	- члан 8. став 1 - 22.
Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 49/13, 74/13, 55/14)	- члан 54 - 30. - члан 78 - 4. - члан 81 - 4. - члан 85. став 4 - 3. - члан 101 - 6. - члан 167. став 1 - 8. - члан 211 - 5, 6. - члан 268 - 7, 10. - члан 169 - 10. - члан 270 - 7. - члан 271. став 1 - 7. - члан 294 - 5.
Закон о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС" бр. 25/82, 48/88; "Службени гласник РС" бр. 46/95, 18/05, 85/12, 45/13, 55/14, 6/15 и 106/15) Закон о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр. 106/2015, 106/2016)	- члан 24. став 2 - 36. - члан 42 - 37. - члан 213 - 38. - члан 216 - 38. - члан 108 - 13. - члан 122 - 12. - члан 170. став 5 - 11. - члан 339 - 14.

Законски регистар - Грађанско право

	- члан 449 - 15, 16, 17, 33. - члан 460 - 16.
Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 57/89; "Службени лист СРЈ" бр. 31/93)	- члан 12 - 19. - члан 15 - 19. - члан 45. став 1 - 18. - члан 79. став 1 - 18. - члан 141. став 1 - 19. - члан 154 - 29. - члан 171. став 2 - 20. - члан 200 - 21. - члан 210 - 23, 24. - члан 211 - 24. - члан 270. став 1 - 19. - члан 277. став 1 - 25. - члан 279 - 26. - члан 585 - 27.
Закон о основама својинско правних односа ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/80 и 36/90 и "Службени лист СРЈ", бр. 29/96)	- члан 33 - 13. - члан 70 - 31. - члан 79 - 32.
Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, ... и 88/2018)	- члан 23. став 1. тачка 7 - 1, 2.
Закон о заштити података о личности ("Службени гласник РС" бр. 97/2008...107/2012)	- члан 2 - 22. - члана 16 - 22. - члан 47 - 22.
Закон о правима пацијената ("Службени гласник РС", бр. 45/13, 25/19)	- члан 21. став 1 - 22.
Закон о здравственој заштити ("Службени гласник РС" бр. 107/2005...113/2017)	- члан 73. став. 2 - 22.
Закон о наслеђивању ("Службени гласник РС", бр. 46/95, 101/2003 и 6/2015)	- члан 194 - 39. - члан 203 - 39. - члан 212 - 5.
Породични закон ("Службени гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011)	- члан 174. став 1 - 28. - члан 62. став 1 - 33. - члан 78. став 3 - 33. - члан 171 - 34. - члан 223. став 2 - 35. - члан 270 - 33.
Закон о спречавању злостављања на раду("Службени гласник РС" број 26/2010)	- члан 31 - 20.

Законски регистар - Грађанско право

Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник РС" број 34/2003)	- члан 109. став 1 - 23.
Закон о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник РС" број 73/2018)	- члан 13 - 23.
Закон о хипотеци ("Службени гласник РС" бр. 115/05, 60/2015, 63/2015 и 83/2015)	- члан 6. став 2 - 28.
Закон о привредним друштвима ("Службени гласник РС" бр. 36/2011-3,... 91/2019-61)	- члан 139 - 34. - члан 151 - 34. - члан 567 - 30.
Закон о промету непокретности ("Службени гласник РС" бр. 93/2014, 121/2014, 6/2015)	- члана 10 - 38.
Закон о заштити права на суђење у разумном року ("Службени гласник РС" бр. 40/2015)	- члан 1 - 40. - члан 3 - 40. - члан 23 - 41, 42. - члана 30 - 42.
Закон о судским таксама ("Службени гласник РС" бр. 28/94,... 95/2018) Кривични законик ("Службени гласник РС" бр. 85/2005,... 35/2019)	- члан 2. став 3 - 9. - члан 10 - 10. - члан 11 - 10. - члан 367 став 2 у вези става 1 - 24.
Судски пословник ("Службени гласник РС" бр. 110/2009,... 93/2019)	- члан 50 - 40.

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа
означава број сентенце у овом билтену)

КРИВИЧНО ПРАВО

Законик о кривичном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - Одлука УС РС и 62/2021 - Одлука УС РС)	Члан 4 - 7 Члан 83 - 10 Члан 94 - 17 Члан 100 - 8 Члан 103 - 11 Члан 138 став 1 - 9 Члан 216 став 2 - 16 Члан 262 - 13, 14 Члан 289 - 12 Члан 406 став 2 - 17 Члан 438 став 2 тачка 1 и 2 - 17 Члан 441 - 14 Члан 500 став 2 - 16
Кривични законик ("Службени гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019)	Члан 55а - 1 Члан 105 -18 Члан 107 - 18 Члан 114 тачка 2 - 3 Члан 145 став 1 - 6 Члан 146 став 1 - 6 Члан 170 став 4 - 5 Члан 195 став 1 - 7 Члан 234 став 3 у вези са ставом 1 - 2 Члан 238 став 3 у вези са ставом 1 тачка 4 - 2 Члан 340а - 4 Члан 381 - 19
Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Службени гласник РС", бр. 85/2005)	Члан 4 -12
Закон о извршењу кривичних санкција ("Службени гласник РС", бр. 55/2014, 35/2019)	Члан 41а - 15

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

БИЛТЕН судске праксе / Виши суд у Новом Саду /
главни и одговорни уредник Бранка Станковић. - Год. 12, бр.
13, (2022) - . Београд (Алексе Бачванског 6): Intermex, 2022 -
(Београд: "Cicero"). - 16 cm

Тромесечно.

ISSN 2217-4508 = Билтен судске праксе

Вишег суда у Новом Саду

COBISS.SR-ID 180824076